

343.1415

1128 พ

8.3

ผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ปริญญานิพนธ์

ของ

วรพงศ์ศิริ สุทธิมงคล

13 ต.ค. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

ธันวาคม 2537

ลิขสิทธิ์นี้เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

195014

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ทศพร มณีศรีชา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่...เดือน...พ.ศ.

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง ที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ กระตุ้นเตือน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุณกุล และอาจารย์พรณิศา วาณิชการ เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้คำแนะนำ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิช่วยในการตรวจแก้ไขเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทศพร มณีศรีชา เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดเห็นเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อาจารย์กัญญา วีระวรรณ อาจารย์เฉลิมชัย ภูจินาพันธ์ อาจารย์ศรากร บุญปัทมย์ จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบใจนักเรียนทุก ๆ คนที่ได้ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณจรัสศรี มาลัยลอย คุณสะอาด กันทรวิรัตน์ คุณจันทนา กาโหลทองและพี่ ๆ เพื่อน ๆ ชาวจิตวิทยาการแนะแนวทุก ๆ คนที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณชัยรัตน์ สุวรรณสร และเพื่อน ๆ ชาวสงขลานครินทร์ทุก ๆ คนที่ได้ให้ความห่วงใย กระตุ้นเตือน และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือในด้านทุนทรัพย์ และกำลังใจ อีกทั้งในการปลูกฝังให้ผู้วิจัยมีความซื่อสัตย์ อดทน ใฝ่ในการศึกษาและรักความก้าวหน้าของครอบครัวสุทรมงคล ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ คุณย่า คุณพ่อ คุณแม่ คุณอาและขอขอบใจน้อง ๆ ทุกคนมา ณ โอกาสนี้

วรางค์ศิริ สุทรมงคล

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ.....	8
ความหมายของการแนะแนวอาชีพ.....	8
ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ.....	10
การจัดบริการแนะแนวอาชีพ.....	11
ความหมายของชุดการแนะแนวอาชีพ.....	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ.....	14
งานวิจัยต่างประเทศ.....	14
งานวิจัยในประเทศ.....	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ.....	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ.....	16
ความหมายของทัศนคติ.....	16
องค์ประกอบของทัศนคติ.....	17
การเกิดทัศนคติ.....	18

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ.....	19
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ.....	19
ความหมายของการประกอบอาชีพอิสระ.....	19
ประเภทของอาชีพอิสระ.....	21
ปัจจัยที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ.....	28
งานวิจัยต่างประเทศ.....	28
งานวิจัยในประเทศไทย.....	30
 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	 33
การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33
ประชากร.....	33
กลุ่มตัวอย่าง.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	34
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	40
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า.....	 43
ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล.....	43
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	43
 5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	 47
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	47
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	47
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	47

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	48
การดำเนินการทดลอง.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	49
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	50
ข้อเสนอแนะ.....	54
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	67
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	179

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design.....	40
2	แสดงตารางเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ.....	44
3	แสดงตารางเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ.....	45
4	แสดงตารางเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการ ใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ.....	46
5	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ.....	73

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงเน้นเรื่องการศึกษาเพื่ออาชีพซึ่งจะมีกระบวนการและวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาเพื่ออาชีพเป็นการศึกษาต่อเนื่องที่สอดคล้องอยู่ในการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเน้นให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพเป็นหลัก ถ้าการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการว่างงานก็ย่อมจะลดลง ในอดีตการศึกษามุ่งฝึกให้คนเป็นคนขององค์การ โดยมุ่งออกไปประกอบอาชีพรับจ้าง หรือรับราชการมากกว่าจะมุ่งให้คนหันมาสร้างงานเอง จึงเกิดปัญหาการว่างงานและการรองานขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน

ปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษามีแนวโน้มรุนแรงขึ้นจากจำนวน 117,000 คน ในปี พ.ศ.2533 เป็น 240,000 คน ในปี พ.ศ.2534 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2534 : 33) ซึ่งการว่างงานถือว่าเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจนอกจากจะทำให้บุคคลขาดรายได้แล้ว ยังมีผลกระทบไปยังครอบครัวทำให้เกิดปัญหาในด้านการครองชีพ ในส่วนของประเทศชาติก็เกิดความสูญเสียที่ไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าไปใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งกว่านั้นถ้ามีผู้ว่างงานเป็นผู้มีการศึกษาสูงซึ่งรัฐต้องสูญเสียทรัพยากรที่ลงทุนในการให้การศึกษา ผิดอบรมเป็นบุคลากรนอกจากส่งผลต่อทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การว่างงานยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมต่าง ๆ ตามมา (ยุพยงค์ ขวณะ และวรรณดา โฉมิตชัยวัฒน์. 2528 : 31)

เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาการว่างงานดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ.2530-2534 จึงได้กำหนดแผนพัฒนาคน สังคมและวัฒนธรรมใหม่คือ นอกจากจะพัฒนาตลาดแรงงานภายในและภายนอกประเทศแล้ว ยังมุ่งให้ประชาชนรู้จักสร้างงานให้กับตนเอง โดย

การสนับสนุนการจัดการศึกษาวิชาชีพ การฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น การจัดการศึกษาแบบครบวงจร ทั้งในด้านวิชาชีพ การตลาด การจัดการ การลงทุน การเงินและการบัญชี เพื่อเสริมสร้างการสร้างงาน การประกอบอาชีพอิสระ สนับสนุนให้นักศึกษาสามารถรับจ้างงานในสถาบันการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อเน้นทักษะในการประกอบอาชีพ และรณรงค์เปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยม ให้นักศึกษามองเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการประกอบอาชีพส่วนตัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2530 : 85 - 95) นอกจากนี้จากงานวิเคราะห์และประสานงานตลาดแรงงาน กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา (2531 : 1 - 10) ได้พบว่าหนทางหนึ่งที่พอจะช่วยแก้ไขหรือผ่อนคลายปัญหาการว่างงานได้คือการประกอบอาชีพส่วนตัวโดยสร้างงานขึ้นมาด้วยตัวเอง เป็นการริเริ่มที่ตัวของเราเอง เป็นการเสาะแสวงหาเส้นทางใหม่ในชีวิต สัญญา จิตตานนท์ (2528 : 68) ได้กล่าวว่าอาชีพอิสระจะเป็นทางออกที่สำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาการว่างงานของประเทศ โดยเชื่อว่าหากคนมุ่งประกอบอาชีพอิสระแทนการมุ่งรับราชการ ทางานบริษัท หรืองานประเภทรับจ้างแล้ว ปัญหาการว่างงานก็จะลดความรุนแรงลงไปมาก เพราะนอกจากเขาเหล่านั้นจะแก้ปัญหาการว่างงานของตนเองได้สำเร็จแล้วยังได้ช่วยแก้ปัญหาการว่างงานของคนอื่นด้วย เนื่องจากผู้ประกอบอาชีพอิสระก็คือ ผู้สร้างงานให้เกิดขึ้นในสังคมหรือนัยหนึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยตรงนั่นเอง

กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญและมองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหานี้ จึงได้กำหนดนโยบายอาชีวศึกษาครบวงจรขึ้นในปี พ.ศ. 2527 โดยมีจุดประสงค์ให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความคิดและประสบการณ์อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทาให้นักเรียน นักศึกษามองเห็นช่องทางและความเป็นไปได้ในการเข้าสู่อาชีพอิสระด้วยตนเองหลังจากจบการศึกษา (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2528 : 11) ทั้งยังได้ร่วมมือกับธุรกิจอุตสาหกรรมและสถานประกอบการเอกชน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาล และภาคเอกชนเพื่อพัฒนาการศึกษาและอาชีพ ทาหน้าที่พิจารณาเสนอแนะแนวทาง และมาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการมีงานทา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาและสังคมแห่งชาติ. 2528 : 164 - 166) นอกจากนี้ยังได้มีการปรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใหม่ โดยเน้นให้ผู้เรียนออกไปประกอบอาชีพอิสระโดยตรงด้วยการใช้อาชีวศึกษาครบวงจรเป็นหลัก ซึ่งหลักสูตรใหม่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เพื่อออกไปประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและ

สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม มุ่งฝึกงานฝีมือให้เกิดทักษะวิชาชีพ เสริมสร้างคุณธรรม และ สติปัญญา ฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างผลงานและพัฒนางานได้เสมอ (ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา หน่วยงานพิเศษ กรมอาชีวศึกษา. 2535 : 8 - 9) ในปี พ.ศ.2529 ทางกรมอาชีวศึกษาได้จัดทำโครงการอาชีวศึกษาตัวอย่าง เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติแก่ผู้สำเร็จ อาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระเพื่อเป็นแนวทางในการเข้าสู่อาชีพอิสระ แก่นักศึกษารุ่นต่อ ๆ มา และในปี พ.ศ.2532 ทางกรมอาชีวศึกษาก็ได้กำหนดเป้าหมาย 10 ประการ เพื่อพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษารอบด้านเป้าหมายที่สาม ให้ส่งเสริมอาชีพอิสระและให้มีการ ดำเนินการในเรื่องนี้กันอย่างจริงจังทุกสถานศึกษาที่สังกัดกรมอาชีวศึกษา (บุญเทียม เจริญยิ่ง. 2532 : 10)

แม้อาชีพอิสระจะเป็นทางออกที่มีทางเป็นไปได้สูงในการแก้ปัญหาการว่างงานในขณะนี้และ องค์การหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล โดยเฉพาะกรมอาชีวศึกษาต่างก็มองเห็นความ สำคัญและให้การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระมาตั้งแต่ปี 2527 แต่จากการติดตามประเมินผลผู้ สำเร็จอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 ถึงปี พ.ศ.2534 พบว่าผู้สำเร็จอาชีว- ศึกษาเลือกออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวมีจำนวนไม่มากนัก ดังจะเห็นได้จากสถิติดังนี้คือ พ.ศ.2528 ร้อยละ 4.06 พ.ศ.2529 ร้อยละ 5.81 พ.ศ.2530 ร้อยละ 6.77 พ.ศ.2531 ร้อยละ 7.30 พ.ศ.2532 ร้อยละ 6.52 (กรมอาชีวศึกษา. 2532 : 21 - 44)

จากข้อมูลการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จอาชีวศึกษาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าผู้ที่สำเร็จ การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเลือกประกอบอาชีพอิสระในอัตราที่น้อยมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพอิสระยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งอาจ เนื่องมาจากสาเหตุหลาย ๆ ด้าน แต่หากมองในด้านจิตวิทยาแล้ว สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจพิจารณาก็คือทัศนคติ ของนักเรียนที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ เพราะทัศนคติมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ บุคคล ดังที่ ออสแคมป์ (1977) กล่าวว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมา เพราะมีทัศนคติ เป็นตัวกำหนด นอกจากนี้ ศรีนวล ภิรมลวนิช (2529 : 71) ได้กล่าวถึงเหตุที่นักเรียนอาชีวศึกษา ต้องตกงานและไม่สนใจงานอาชีพอิสระคือทัศนคติคนไทยยังติดนิสัยนั่งทำงานประจำอยู่ตามสำนักงาน สถานที่ราชการ จึงมีความคิดว่าถ้าจบ ปวช. ปวส. แล้วต้องมานั่งทำงานอยู่กับบ้านเป็นเรื่องที่ น่าอาย และจากผลการวิจัยของ สันญา จัดตานนท์ (2527 : 89) เรื่องการศึกษากับการประกอบ

อาชีพอิสระ พบว่าผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพโดยทั่วไปดีกว่าผู้ว่างงาน และไม่ชอบรับราชการ หรือทำงานบริษัทและงานประเภทรับจ้างทั่ว ๆ ไป และเมื่อหันมามองสังคมไทยจะพบว่า คนไทยส่วนใหญ่มองไม่สนใจอาชีพอิสระ และมองเห็นว่าอาชีพอิสระมีสถานภาพทางสังคมต่ำ ผู้อาชีพรับราชการ ทำงานบริษัทไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลียว บุรีภักดิ์ (2529 : 10) ที่กล่าวว่า เจตคติเยาวชนไทยยังยึดติดอยู่กับงานราชการ งานรัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทที่มีเงินเดือนประจำ ยังไม่กล้าที่จะคิดทำอาชีพอิสระของตนเอง ซึ่งเจตคติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสถานะเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งงานแต่ละปีจะมีแรงงานใหม่ที่สามารถศึกษาเพิ่มขึ้นเกือบ 1 ล้านคน ในขณะที่แหล่งงานเพิ่มขึ้นเพียง 500,000 ตำแหน่งเท่านั้น (รวมประชาชาติธุรกิจ. 20 - 22 เมษายน 2531 : 65) ดังนั้นผู้มีการศึกษาระดับกลางและระดับสูงจึงน่าจะได้รับการสร้างเสริม และปรับทัศนคติในการทำงานโดยคิดสร้างงานด้วยตนเองโดยการขึ้นเนที่ถูกต้อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2531 : 72)

✓ จากที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น แสดงว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะแก้ปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษาในสังคมไทยปัจจุบันและในอนาคตคือ การกระตุ้นให้เยาวชนมองเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระนั้นมีหลักที่สำคัญที่ต้องทำเป็นอันดับแรกคือการเปลี่ยนแปลง ปลุกฝังความรู้สึกนึกคิดให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพอิสระเสียก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะนำชุดการแนะแนวอาชีพมาทดลองใช้ เพื่อพัฒนาทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระแก่นักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ซึ่งได้กานวัยนี้ ตามพัฒนาการทางด้านอาชีพของซูเปอร์ จัดอยู่ในระยะขั้นสำรวจอาชีพ เริ่มพิจารณาและทดลองเลือกอาชีพ ถือว่าเป็นระยะที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการด้านอาชีพ ซึ่งมีผลต่อการเลือกอาชีพในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามได้กานวัยนี้ยังไม่สามารถคิด และตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างรอบคอบเพียงพอ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับข้อมูลที่ต้องการ และการแนะแนวอาชีพที่เหมาะสมเพื่อจะได้เกิดปัญหาในการเลือกอาชีพน้อยที่สุด

ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเด็กเหล่านี้ได้คือ การแนะแนวอาชีพ ดังที่คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 29) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิด และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพได้ ซึ่งการแนะแนวอาชีพที่ได้ผลนั้นจะต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและการใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวชิรญา บัวศรี

อาศัยผู้มีความรู้เรื่องอาชีพเป็นอย่างดี มีความสามารถที่จะนำเทคนิค และวิธีการแนะแนวอาชีพที่เหมาะสม ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพเพื่อการให้ข้อมูลทางอาชีพแก่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง จากการศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพของปริญดา บุญศิลาเลิศ (2520 : 45) ; จินดาภรณ์ อังสุวรรณชาติ (2525 : 62) ; กฤษณา จันทรวีภาค (2527 : 34) ต่างได้ผลสอดคล้องกันว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพมีปัญหาในการเลือกอาชีพน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ นอกจากนี้ทิพย์มาศย์ พิมพ์ศักดิ์ (2530 : 52) ; ปกรณ์ วงศ์สวัสดิ์ (2533 : 40) และเพทาย เจริญคุณวิวัฒน์ (2535 : 47) ได้ทำการศึกษาการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพมีความสนใจด้านอาชีพสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ชุดการแนะแนวอาชีพเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งในการแนะแนวอาชีพ และผู้วิจัยได้สร้างชุดการแนะแนวอาชีพขึ้นเพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับอาชีพอิสระ รวมทั้งเสริมสร้างค่านิยมหรือทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปเป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทดลองศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ เพื่อเปลี่ยนทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนโดยการให้ข้อมูลสนเทศทางอาชีพ
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับการให้ข้อมูลสนเทศทางอาชีพ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางแก่ครูแนะแนว และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว ได้ทราบแนวทางที่จะพัฒนาทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ และได้แนะชุดการแนะแนวอาชีพไปใช้ในการพัฒนาทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนอาชีวศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2537 ที่มีคะแนนทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 44 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2537 ที่มีคะแนนทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 และสมัครใจเข้าร่วมทดลอง จำนวน 16 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีพัฒนาทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ โดยแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

3.1.1 การใช้ชุดการแนะนำอาชีพ

3.1.2 การให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการแนะนำอาชีพ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีระบบเพื่อใช้ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระ และให้ประสบการณ์ด้านอาชีพอิสระ ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ คู่มือครู และโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะนำอาชีพเรื่อง ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ การเยี่ยมชมสถานประกอบการ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสม ได้แก่ แผ่นภาพอาชีพ การ์ตูน เทปเพลงและเทปโทรทัศน์ ซึ่งจะนำมาใช้ประกอบการสอน

วิธีการใช้ชุดการแนะนำอาชีพนี้เป็นวิธีที่ผู้วิจัยใช้กับกลุ่มทดลอง

2. การให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ หมายถึง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระ โดยวิธีการบรรยาย การให้ศึกษาเอกสารข้อมูล เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อมีข้อสงสัย หลังจากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สำหรับเนื้อหาของการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพจะเหมือนกับกลุ่มทดลอง

วิธีการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพนี้เป็นวิธีที่ผู้วิจัยใช้กับกลุ่มควบคุม

3. ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง การแสดงออกในลักษณะที่ชอบ หรือไม่ชอบด้านความคิด ความรู้สึก และความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพที่หารายได้เองโดยไม่มีนายจ้าง และไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง

ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระนี้สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจัดเรียงลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ
 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
-
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ

ความหมายของการแนะแนวอาชีพ

สำหรับความหมายของการแนะแนวอาชีพ ได้มีผู้กล่าวถึงไว้หลายท่านดังนี้

ซูเปอร์ (Super. 1957 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง และได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จงานอาชีพที่เลือกนั้น สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติ

ไมเออร์ (Myers. 1941 : 4) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนในการให้ข่าวสาร ข้อมูล ประสิทธิภาพ และคำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพสำหรับตนเองได้

คมเพชร จิตรสุภกุล (2521 : 15) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่มีอาชีพที่เหมาะสม และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามความต้องการ ดังนั้นกระบวนการแนะแนวจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและต้องใช้เวลา เพราะต้องเริ่มต้นตั้งแต่พิจารณาบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ฐานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพ และอื่น ๆ ที่สำคัญแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาว่าบุคคลนั้นควรเลือกอาชีพอะไร และจะเตรียมตัวเพื่ออาชีพนั้นได้โดยวิธีใดจึงจะประสบความสำเร็จและความสำเร็จ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 25) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ว่า การแนะแนวอาชีพจะช่วยทำให้บุคคลสามารถเลือกตัดสินใจเข้าสู่อาชีพ โดยนำเอาความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพของตนเองมาพิจารณาร่วมกันไปกับงานอาชีพที่ต้องการประกอบเพื่อให้เป็นการตัดสินใจที่ดีที่สุด

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2527 : 51) ได้กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการหนึ่งในการ

1. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งทุกด้าน
2. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักและเข้าใจโลกของงานอาชีพต่าง ๆ และองค์ประกอบของงาน
3. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักเลือกและตัดสินใจเลือกงานอาชีพอย่างฉลาดถูกต้องเหมาะสมกับ

อรรถภาพ

4. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักตัดสินใจเลือกอย่างฉลาดในการเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมใน

วิชาชีพ

5. ช่วยให้ผู้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกลักษณะของตนให้เหมาะกับอาชีพ
6. ช่วยให้ผู้บุคคลได้มีโอกาสสัมผัสกับงานอาชีพต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับวัย
7. ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับงานอาชีพจนประสบความสำเร็จและมีความ

สุขในงานอาชีพของตน

จากความหมายการแนะแนวอาชีพดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้รู้จักตนเอง รู้จักและเข้าใจโลกของงานอาชีพ มีการเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพ การเข้าสู่อาชีพและการประสบความสำเร็จก้าวหน้าในอาชีพ

ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ

แฟรงค์ พาร์สัน ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ ได้เป็นผู้วางรากฐานการแนะแนวอาชีพขึ้นในยุโรปและสหรัฐอเมริกามากกว่า 70 ปีแล้ว ได้ก่อตั้งสำนักงานแนะแนวอาชีพชื่อว่า สำนักงานแนะแนวอาชีพแห่งเมืองบอสตันขึ้นในปี ค.ศ.1908 เพื่อดำเนินการช่วยผู้ประสบปัญหาการว่างงาน เรียนจบแล้วไม่มีงานทำซึ่งเป็นปัญหาหนักยิ่งในขณะนั้น แฟรงค์ พาร์สันได้พยายามใช้กลวิธีต่าง ๆ ที่อาศัยหลักของวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการแนะแนวอาชีพ แม้ในระบายนั้น (ค.ศ. 1907) ยังไม่มีแบบทดสอบมาตรฐานใช้ แต่เขาก็ได้พยายามใช้การสัมภาษณ์มาตรฐานประมาณค่าและการกำหนดค่าให้ทำงานเป็นกลวิธีที่สำคัญ นอกจากนี้แฟรงค์ พาร์สันได้วิเคราะห์ปัญหาของการแนะแนวอาชีพอย่างกว้างขวาง ซึ่งนักแนะแนวสมัยต่อมานิยมเรียกว่า "ขั้นทั้งหกเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพของแต่ละบุคคล" (Brewer. 1942 : 20 - 23) ประกอบด้วย

1. การวางรากฐานอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับประสบการณ์อาชีพ
2. การศึกษาช่องทางหรือโอกาสเกี่ยวกับอาชีพ
3. การเลือกอาชีพ
4. การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ
5. การเข้าทำงาน
6. การปรับตัวให้เข้ากับงาน และการหาความก้าวหน้าในการทำงาน

ปีเตอร์ และเชอร์ทเซอร์ (Peter and Shertzer. 1965 : 390) ได้สรุปผลของการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอาชีพของเด็ก และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความต้องการของเด็กในด้านแนะแนวอาชีพดังนี้

1. นักเรียนมีการเลือกอาชีพโดยมีความรู้เกี่ยวกับโลกอาชีพครบถ้วน
2. นักเรียนส่วนมากมีความต้องการจะทำงานโดยใช้ความรู้ระดับวิชาชีพขั้นสูงโดยไม่คำนึงว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะมีงานทำหรือไม่
3. นักเรียนส่วนใหญ่นึกถึงข้อเสียที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพ และปริมาณของข้อเสียเหล่านั้นดังกล่าว ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนด้วย
4. เด็กชายมองข้ามหรือไม่ค่อยสนใจอาชีพบางอาชีพ เช่นงานด้านเลขานุการ การขาย และอาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ๆ ที่งานด้านนี้เปิดโอกาสให้บุคคลเข้าไปทำงานได้มาก

แคทซ์ (วัชรวิ ทรัพย์มี. 2533 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Katz.n.d.) ได้ชี้แจงหลักในการนำทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลไปใช้ประโยชน์ในการแนะแนวอาชีพ ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนไม่ได้เหมาะกับทุกอาชีพ
2. ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือ บุคคลอาจเลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสม หรือเสียเวลาในการเลือกอาชีพ
3. ควรให้บุคคลได้เรียนรู้วิธีการพิจารณาดำเนินการเลือกอาชีพที่เหมาะสมตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้น
4. การเลือกอาชีพของบุคคลต้องการมีการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อจะได้เลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง และประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือก

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การแนะแนวอาชีพมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพใดก็ตาม เขาควรจะได้รับ的帮助เหลือให้มีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อจะช่วยให้เขาสามารถนำเอาความรู้ทั้งสองอย่างมาสัมพันธ์กัน และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดบริการแนะแนวอาชีพ

ในการพัฒนาการแนะแนวอาชีพให้ได้ผลนั้น อาภา ถนัคขาง (2528 : 14) ได้กล่าวว่า จำเป็นต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ควรมีเครื่องมือ เช่น แบบทดสอบความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และบุคลิกภาพครบชุดและเชื่อถือได้ เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองรอบด้านอย่างถูกต้อง
2. ควรมีระบบข้อมูลการให้ข่าวสารทางอาชีพ และความต้องการด้านตลาดแรงงานอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ วัสดุเสียง วีดิโอเทป คอมพิวเตอร์ หรือการจัดรายการบรรยาย จัดนิทรรศการทางอาชีพ การให้เด็กได้พบปะสัมภาษณ์บุคคลผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นการกระตุ้นความสนใจ สร้างทัศนคติ หรือค่านิยมที่ดี และให้ข้อมูลที่ถูกต้องสำหรับการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองต่อไป

3. ควรมีระบบการให้คำปรึกษาทางอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้
 4. ควรมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองเรียน หรือฝึกงาน หรือหาประสบการณ์ทางอาชีพซึ่งเกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมด้านอาชีพของนักเรียนตลอดจนความร่วมมือจากสถานประกอบการ หรือแหล่งประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ
 5. ควรมีการจัดการบริหารทางานพิเศษ ในขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาและงานที่นักเรียนประกอบอาชีพหลังจบการศึกษารวมทั้งการติดต่อแหล่งเงินทุนเพื่อให้นักเรียนกู้ยืมไปประกอบอาชีพส่วนตัว
 6. ควรมีระบบติดตามผลขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาและฝึกงานในสถานศึกษา และหลังจากที่นักเรียนจบการศึกษาไปแล้วว่าได้ผลอย่างไร ควรปรับปรุงด้านใดบ้าง
- นอกจากนี้ เพื่อให้การบริการแนะแนวอาชีพดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ พล สังข์สว่าง (2529 : 37) สรุปว่า สามารถดำเนินงานเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพได้ดังนี้
1. การดำเนินงานแนะแนวอาชีพต้องมีขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ตนเอง การทดสอบ การให้คำปรึกษา การให้ข้อมูลต่าง ๆ การทดลองงาน การติดตามผล การประเมินผล และการวิจัยเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน
 2. การดำเนินงานแนะแนวอาชีพต้องใช้กิจกรรมเป็นสื่อ เพราะจะทำให้น่าสนใจและเป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่าการชี้แจงบรรยายธรรมดา
 3. ต้องมีการส่งเสริมการหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งต้องเริ่มทำตั้งแต่ชั้นเล็ก ๆ เพื่อเป็นการสร้างเสริมลักษณะที่ดี ควรให้นักเรียนหาข้อมูลด้วยตนเองดีกว่าครูป้อนให้นักเรียน
 4. ข้อเท็จจริงของการแนะแนวอาชีพที่สำคัญประการหนึ่งคือขอบเขตของความสามารถของบุคคลมีความยืดหยุ่น ซึ่งทำให้บุคคลหนึ่ง ๆ ประกอบอาชีพได้หลายอาชีพในกลุ่มเดียวกันที่ต้องใช้ความสามารถใกล้เคียง หรือระดับเดียวกัน
 5. การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพนั้นต้องทำให้สอดคล้องกับอาชีพ ภูมิประเทศและภูมิอากาศของประเทศไทย
- จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยเทคนิค และวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นการแนะแนวอาชีพที่ได้ผลนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพด้วย

ความหมายของชุดการแนะแนวอาชีพ

ปริญดา บุญศิลาเลิศ (2520 : 6) กล่าวว่า ชุดการแนะแนวอาชีพ หมายถึง กระบวนการแนะแนวอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบเพื่อทดลองใช้แก้ปัญหาในการเลือกอาชีพของนักเรียน

จินดาภรณ์ อังสุวรรณชาติ (2525 : 5) กล่าวว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการของกระบวนการกลุ่ม และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเป็นชุดการสอน เพื่อทดลองแก้ปัญหาในการเลือกอาชีพ

กฤษฎา จันทรวินาศ (2527 : 5) ได้กล่าวถึงความหมายของชุดการแนะแนวอาชีพว่า คือเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นการสร้างค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับงานอาชีพที่สนใจ เป็นการเตรียมเยาวชนให้ออกไปสู่โลกของงานอาชีพได้อย่างมั่นใจและเหมาะสม เป็นการเสริมสร้างความสนใจในอาชีพที่ตนเมื่ออยู่แล้วให้มีมากขึ้น

ทิพย์มาศย์ พิมพ์ศักดิ์ (2530 : 6) กล่าวว่า ชุดแนะแนวอาชีพ หมายถึง การสอนที่ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ และการอภิปราย พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นสื่อประสม ได้แก่ วีดิโอเทป ซึ่งการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพเป็นการสอนที่ใช้กับกลุ่มทดลอง

ปกรณ์ วงศ์สวัสดิ์ (2533 : 6) กล่าวว่า ชุดการแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสอนอาชีพ ประกอบด้วยวิธีการสอนต่าง ๆ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การทัศนศึกษา และการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งอุปกรณ์การสอนที่มีลักษณะเป็นสื่อประสมหลายประเภท ได้แก่ เทปโทรทัศน์ สไลด์-เทป ภาพยนตร์ แผ่นพิมพ์ จุลสารแนะแนวอาชีพ ภาพอาชีพ อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพและผลิตภัณฑ์ในอาชีพ

นอกจากนี้ เพทาย เจริญคุณวิทย์ (2535 : 7) กล่าวว่า ชุดการแนะแนวอาชีพเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการสอนอาชีพ ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม การบรรยาย การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมุติ การทัศนศึกษา การเชิญวิทยากร การสัมภาษณ์ และการรายงานเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งมีอุปกรณ์ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสมหลายประเภท ได้แก่ เทปโทรทัศน์ ภาพอาชีพ ซึ่งวิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลอง

งานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของชุดการแนะแนวอาชีพว่า หมายถึงเครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบเพื่อใช้ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระ และให้ประสบการณ์ด้านอาชีพอิสระ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ คู่มือครู และโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพเรื่องทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ การเยี่ยมชมสถานประกอบการ พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสม ได้แก่ แผ่นภาพอาชีพ การ์ตูน เทปเพลง และเทปโทรทัศน์ ซึ่งจะนำมาใช้ประกอบขณะสอน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ.1965 กิบสัน (Gibson. 1965 : 416 - 422) ได้สำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในมลรัฐโอไฮโอ มิชิแกน เวสต์เวอร์จิเนียและอินเดียนา จำนวน 25 คน เกี่ยวกับการจัดโครงการแนะแนวในโรงเรียน พบว่าครูส่วนมากเห็นว่าการให้ข้อสนเทศทางการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นมาก ควรถือเป็นบริการสำคัญในโครงการแนะแนวของโรงเรียน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ เดอกิน (Durgin. 1974 : 2674-2675) ซึ่งได้สำรวจการจัดตั้งโครงการแนะแนวอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐโอไฮโอ กับครูแนะแนวจำนวน 884 คน พบว่าตามความเห็นของครูแนะแนวแล้วบริการแนะแนวอาชีพเป็นบริการที่มีความสำคัญมากที่สุดในการช่วยให้นักเรียนมีความสามารถเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ เพอร์ซิงและดีเมโตรพอลัส (Pershings and Demetropoulus. 1981 : 455 - 458) พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐอินเดียนา มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการแนะแนวอาชีพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากองค์ประกอบหนึ่งในงานโรงเรียน แต่ในการปฏิบัติจริงด้านการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนนั้นอยู่ในระดับที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

จากงานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นมากประการหนึ่งสำหรับนักเรียนในการวางแผนเลือกอาชีพในอนาคต

งานวิจัยในประเทศ

ปริญดา บุญศิลาเลิศ (2520 : 45) ได้ทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา" จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 60 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวโดยชุดการแนะแนวอาชีพมีคะแนนเฉลี่ยปัญหาในการเลือกอาชีพแต่ละด้านต่ำกว่าเมื่อยังไม่ได้รับการแนะแนวด้วยชุดการแนะแนวอาชีพอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จินดาภรณ์ อังสุวรรณชาติ (2525 : 62) ได้ทดลองใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดราชโอรส จำนวน 70 คน ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพมีคะแนนปัญหาในการเลือกอาชีพทุกด้านต่ำกว่าเมื่อยังไม่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กฤษณา จันทรวินาศ (2527 : 34) ได้ทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทพศิรินทร์ จำนวน 70 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยชุดการแนะแนวอาชีพ มีผลสัมฤทธิ์เรื่องอาชีพสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทิพย์มาศย์ พิมพ์ศักดิ์ (2530 : 52) ได้ทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปกรณ วังศ์สวัสดิ์ (2533 : 40) ได้ทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คน ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพท่าย เจริญคุณวิวัฒน์ (2535 : 78) ได้ทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพมีความสนใจในวิชาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า ชุดการแนะแนวอาชีพเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เครื่องมือหนึ่ง ที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจในอาชีพ และช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

ความหมายของทัศนคติ

คำว่า "ทัศนคติ" มีความหมายตรงกับคำว่า "Attitude" ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านอาจใช้คำว่า ท่าที เจตคติ ความรู้สึก หรือ ความเชื่อ ซึ่งต่างก็มีความหมายเดียวกัน และได้มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า "ทัศนคติ" ดังนี้

ออลพอร์ท (Allport. 1935 : 810) ให้ความหมายว่าทัศนคติหมายถึง สภาวะแห่งความพร้อมทางด้านจิตใจซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะแห่งความพร้อมนี้เป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น สิ่งของ วัตถุ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เคร็ชและครุทซ์ฟิลด์ (Kretch and Crutchfield. 1948 : 223) ให้ความหมายว่าทัศนคติคือ ผลรวมของกระบวนการที่ก่อให้เกิดพลังจูงใจ อารมณ์ การรับรู้และกระบวนการรับรู้การเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์รอบตัวของบุคคล

ฟรีดแมน จิมบาร์โดและเอ็บบ์เซน (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 169 อ้างอิงมาจาก Freedman. 1970 , Zimbardo and Ebbesen. 1970) ให้ความหมายของทัศนคติว่าคือระบบที่มีลักษณะมั่นคงถาวร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจ หรือการรับรู้สิ่งต่าง ๆ องค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึก ได้แก่ การชอบ ไม่ชอบ และองค์ประกอบด้านการแสดงออกทางพฤติกรรม ได้แก่ การเข้าพบหา หรือถอยหนีจากบุคคลหรือสิ่งของอื่น ๆ

สำหรับในประเทศไทย มีผู้ให้ความหมายของทัศนคติว่าดังนี้

พรณี ข.เจนจิต (2523 : 288) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจและไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไป

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 172) กล่าวว่าทัศนคติคือ ความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์แล้วแสดงสภาวะของร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะเข้าพบหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ดีหรือทางบวก และแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ไม่ดี หรือทางลบ

สุรางค์ จันทรเอม (2524 : 40) กล่าวว่าทัศนคติคือ สภาพทางจิตใจของบุคคลแต่ละคนที่เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้อันมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2531 : 193) สรุปว่าทัศนคติหมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ภายนอกทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งทำให้การประพฤติปฏิบัติหรือการตอบสนองของบุคคลเป็นไปอย่างมีทิศทางไม่ว่าจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบที่มีต่อบุคคล วัตถุหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง และเนื่องจากทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ดังนั้นทัศนคติจึงสามารถพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้

องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน (Shaver. 1977 : 168 – 170) คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึงการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ อาจจะเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใด บุคคลก็จะไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกดีต่อสิ่งใดก็จะเกิดความชอบต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavioral Component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน คือการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้จะต้องมีความสอดคล้องกัน ถ้าองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ทักษะของบุคคลนั้นก็จะเป็นไปด้วย

การเกิดทัศนคติ

อลพอร์ต (Allport. 1935 : 810) ได้กล่าวว่าทัศนคติ เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ เซอร์ฟและเซอร์ฟ (Sherif and Sherif. 1969 : 334) ได้ให้ความเห็นว่า ทักษะของบุคคลมาซึ่งสิ่งที่มีมาแต่กำเนิด แต่การที่บุคคลเกิดทัศนคติขึ้นได้นั้น เกิดจากการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ และในทำนองเดียวกัน ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 121 - 122) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ในการที่จะทำให้เกิดทัศนคติให้มีขึ้นในบุคคลนั้น จะต้องอาศัยระยะเวลา และกระบวนการหลายอย่าง ซึ่งแต่ละกระบวนการจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างให้เกิดทัศนคติแตกต่างกัน

นอกจากนี้ พรณี ข.เจนจิต (2523 : 288 - 289) ได้สรุปถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติไว้ ดังนี้คือ

1. เกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลพบเห็นและเกิดความรู้สึกประทับใจ
2. เกิดจากกระบวนการเรียนรู้จากการอบรมสั่งสอนจากพ่อ แม่ ญาติ พี่ น้อง และคนข้างเคียง เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. เกิดจากการเปลี่ยนแปลง หรือทำตามอย่างบุคคลที่มีอิทธิพลโดยตรง เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู พี่น้องและบุคคลอื่น ๆ ที่ตนนิยมชมชอบ บุคคลจึงอาจรับเอาทัศนคติของบุคคลเหล่านั้นมาเป็นทัศนคติของตนได้
4. เกิดจากอิทธิพลของกลุ่มสังคม อิทธิพลของกลุ่มที่บุคคลเข้าไปรวมตัวเป็นสมาชิก ความคิดเห็นของกลุ่มนั้น ๆ สามารถบีบบังคับให้สมาชิกในกลุ่มต้องยอมจำนนปฏิบัติตามไปด้วย ถ้าหากว่าทัศนคตินั้น ๆ มีขัดกับความรู้สึกของสมาชิกเกินไป

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น สื่อมวลชนหรือการได้รับประสบการณ์โดยตรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางด้านความคิด ความเข้าใจ และมีผลทางองค์ประกอบด้านความรู้สึก และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย (Triandis. 1971 : 143) ข้อมูลที่บุคคลได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้ ต่อเมื่อข้อมูลนั้นช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเองได้ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ สามารถแสดงค่านิยมให้ผู้อื่นทราบได้ (Triandis. 1971 : 152 - 153)

ความหมายของการประกอบอาชีพอิสระ

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ ผู้วิจัยพบว่ามีความหมายของคำว่า Self Employment เป็น 2 แนวทาง คือ การประกอบอาชีพอิสระ หรือ การประกอบอาชีพส่วนตัวไว้ดังนี้

สุนทร รัตนบรรเทา (2525 : 71) ให้ความหมายว่า อาชีพอิสระหมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพสร้างขึ้นเอง ลงทุน ดำเนินกิจการเอง ไม่รับคำสั่ง ตัดสินใจด้วยตนเอง ผลผลิตสินค้าและบริการให้กับลูกค้าเอง มีการลงทุนเพื่อหวังกำไรและเสี่ยงต่อการล้มเหลว

ประดิษฐ์ ขาสมบัติและผาสุก พงษ์ไพจิตร (2530 : 1) ได้ให้ความหมายของการประกอบอาชีพอิสระ หรือการประกอบอาชีพส่วนตัวว่า หมายถึง การประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือของครัวเรือนหรือระหว่างหุ้นส่วนด้วยกัน เพื่อมุ่งหวังรายได้และกำไรโดยผู้ประกอบการเป็นผู้ทำงานในกิจการของตนเอง

สุรเดช วิเศษสุรการ (2530 : 10) ให้ความหมายการประกอบอาชีพส่วนตัวว่า คือ งานที่เข้ามาทำงานรับจ้าง ไม่รับราชการ ไม่เป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นเจ้าของกิจการด้วยตนเองซึ่งอาจเริ่มจากร้านแผงลอย หาบเร่ แล้วขยายมาเช่าห้องแถว จนต่อไปอาจขยายเปิดสาขาเพิ่มขึ้นต่อไปอีกก็ได้

จริยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา (2530 : 48) กล่าวว่า อาชีพอิสระหมายถึง การประกอบกิจการขนาดเล็กที่ทำด้วยตนเองที่อาศัยทักษะ และเทคนิคการจัดการให้เกิดรายได้ และมีกำไร ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นการผลิต ประกอบ ซ่อม รวมทั้งการบริการ และการประกอบกิจการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วเจ้าของจะเป็นผู้ดำเนินการขั้นตอนต่างๆ เอง เป็นส่วนมาก

เจสสิยา บุรีภักดิ์ (2531 : บทสัมภาษณ์) ได้ให้ความหมายของอาชีพอิสระว่า หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการของตนเองอย่างอิสระคล่องตัวโดยมีต้องพะวงขั้นตอน หรือข้อผูกมัดใด ๆ กับหน่วยงานของทางราชการในด้านการกำหนดอัตราค่าจ้าง หรืออัตราค่าจ้าง แรงงานของนายจ้างและลูกจ้าง พร้อมกับอธิบายเพิ่มเติมว่า บุคคลจะเข้าสู่การประกอบอาชีพอิสระโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นที่หนึ่งเป็นขั้นฝึกทักษะหาประสบการณ์ตามความจำเป็นและโอกาส เช่น เป็นแรงงานของครอบครัว ร้านค้า โรงงาน หรือสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษานั้นมีเป้าหมายในการผลิตบุคคลเข้าสู่ตลาดแรงงาน 2 เป้าหมายคือ (1) ฝึกทักษะการใช้กำลังงาน ความสามารถ และมีมือที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพนั้น ๆ (2) ฝึกให้บุคคลรู้จักงานทั้งหมด สถานศึกษาจึงเป็นเสมือนการประกอบการของผู้ที่กำลังศึกษา ขั้นที่สอง เริ่มจากขั้นตอนแรกจนเกิดทักษะแล้วถ้ามีโอกาสมองเห็นช่องทาง อีกถ้ามีทุน บุคคลก็จะออกมาดำเนินการประกอบอาชีพนั้น ๆ ด้วยตนเอง ขั้นที่สาม เมื่ออาชีพนั้นเจริญก้าวหน้า ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียว จึงจ้างแรงงานเข้ามาช่วย อาชีพอิสระจึงกลายเป็นธุรกิจขนาดเล็ก กลาง ใหญ่และเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในที่สุด

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง การที่บุคคลผู้ประกอบการสามารถหารายได้เองโดยไม่มีนายจ้าง และไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง หรือการที่บุคคลเป็นเจ้าของกิจการหรือดำเนินการในรูปของหุ้นส่วนอย่างใดอย่างหนึ่งโดยใช้ความรู้ความสามารถที่บุคคลมีอยู่เป็นพื้นฐาน ด้วยการลงทุนในรูปแบบของการผลิต การจำหน่ายหรือการให้บริการเพื่อมุ่งหวังกำไรและกิจการนั้นอาจมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ได้

ประเภทของอาชีพอิสระ

การจัดแบ่งประเภทของอาชีพอิสระมีหลายเกณฑ์ โดยจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์เฉพาะของงานหรือกิจกรรมที่จัดขึ้น ดังต่อไปนี้

1. อาชีพอิสระแบ่งตามเกณฑ์ระดับทักษะหรือความรู้ความสามารถซึ่ง สัญญา จัดदानนที่ (2528 : 16) ได้แบ่งกลุ่มอาชีพของผู้ประกอบอาชีพอิสระออกเป็น 3 กลุ่มอาชีพ คือ

1.1 กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความรู้ในระดับปริญญา หรืออนุปริญญา (วิชาชีพชั้นสูง) เช่น แพทย์ วิศวกร ทนายความ ผู้ตรวจบัญชี ครูอาจารย์ และจิตรกร เป็นต้น

1.2 กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความรู้ในระดับต่ำกว่าอนุปริญญา คือ ช่างต่าง ๆ เช่น ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ เขียนแบบ ตัดเสื้อ ตัดผม เสริมสวย เย็บหนัง เป็นต้น

1.3 กลุ่มอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะหรือความรู้ในวิชาชีพอย่างใดโดยเฉพาะ เช่น ผู้ประกอบการค้าเครื่องชำ ผ้าขาวแกง ผ้าผลไม้ ผ้าหนังสือต่าง ๆ ทาฟาร์มสัตว์เลี้ยง หาบเร่ แผงลอย ขั้บรถแท็กซี่ ตลอดจนผู้ที่รับสินค้ามาเดินขายเอง เป็นต้น

2. อาชีพอิสระแบ่งตามการประกอบการของเยาวชน คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการจัดพิมพ์สมุดภาพและผลงานเยาวชนไทย ในคณะกรรมการจัดงานปีเยาวชนสากล พ.ศ.2528 (2529) ได้แบ่งอาชีพอิสระที่เยาวชนได้ประกอบอย่างเป็นผลสำเร็จออกเป็น 7 ประเภท คือ

2.1 ประเภทค้าขาย

2.2 ประเภทช่างฝีมือ

2.3 ประเภทเกษตรกรรม

2.4 ประเภทศิลปิน

2.5 ประเภทธุรกิจ

2.6 ประเภทกีฬา

2.7 ประเภทบริการ

3. อาชีพอิสระแบ่งตามความเหมาะสมสำหรับผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา เจริญย์ ทรงชัยกุล (2533 : 415) ได้แบ่งประเภทของอาชีพอิสระออกเป็น 4 ประเภทคือ

3.1 ประเภทการค้าปลีก

3.2 ประเภทบริการ

3.3 ประเภทเกษตรกรรม

3.4 ประเภทหัตถกรรมและธุรกิจครัวเรือน

4. อาชีพอิสระแบ่งตามการสำรวจเยาวชนผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั่วประเทศ พ.ศ. 2526 โดยคณะผู้วิจัยของโครงการการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานสำหรับเยาวชนใน และนอกระบบโรงเรียน (2526 : 23) ได้จัดหมวดหมู่ของเยาวชนผู้ประกอบการอาชีพอิสระได้ 3 ประเภท คือ

4.1 ประเภทค้าขาย

4.2 ประเภทบริการ

4.3 ประเภทเกษตรกรรม

ปัจจัยที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ

सानาว์ ขจรศิลป์ (2534 : 3 - 5) กล่าวว่า ในการประกอบอาชีพอิสระให้ประสบผลสำเร็จนั้น มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพอิสระของผู้ประกอบการ ได้แก่
 - 1.1 มีค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ
 - 1.2 มีใจรักงานด้านธุรกิจ
 - 1.3 มีความคิดริเริ่มด้วยตนเองและกล้ารับผิดชอบต่อการริเริ่มต่าง ๆ เหล่านั้น
 - 1.4 กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล
 - 1.5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.6 มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาโอกาสทางธุรกิจการงาน
 - 1.7 มีความอดสาหะในการทำงาน
 - 1.8 มีความสามารถในการแก้ปัญหา
 - 1.9 มีความยึดมั่นในสัญญาการทำงาน
 - 1.10 การคำนึงถึงคุณภาพ
 - 1.11 รู้จักใช้ทรัพยากรที่จำกัด รวมทั้งใช้เวลาว่างอย่างเป็นประโยชน์
 - 1.12 มีแรงจูงใจสูง
 - 1.13 มีมนุษยสัมพันธ์ดี

2. สมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งมีหลายด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการผลิต ต้องมีความชำนาญในกระบวนการผลิตสินค้า หรือบริการที่มีคุณภาพ ความรู้ความสามารถในด้านนี้ อาจได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา จากประสบการณ์ในการทำงานของกิจการในครอบครัว หรือจากการฝึกงานกับภาคเอกชน

✓ 2.2 ด้านการตลาด ต้องมีความรู้ความชำนาญในกระบวนการจำหน่ายผลผลิตหรือการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการจัดการ ต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดระบบงาน การวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมและการประเมินผล เพื่อให้กิจการบรรลุเป้าหมายทั้งในด้านผลกำไรที่ดี ด้านชื่อเสียง และความไว้วางใจจากลูกค้า

2.4 ความรู้ด้านอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระต้องทราบ ได้แก่ การโฆษณา การบัญชี กฎหมาย ภาษีอากร และการวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจ เป็นต้น

③. เงินทุน เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของการประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการจะต้องมีเงินทุนเพื่อเริ่มต้นกิจการ และเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินการ เงินทุนที่ต้องใช้มีจำนวนแตกต่างกันไปตามลักษณะและขนาดของอาชีพอิสระซึ่งแหล่งทุนนั้นสามารถหารายได้หลายแหล่งด้วยกัน เช่น จากครอบครัวของผู้ประกอบการ ญาติ ร่วมลงทุนกับเพื่อน และจากสถาบันการเงิน เป็นต้น

④. สถานที่ดำเนินธุรกิจ การพิจารณาสถานที่เพื่อดำเนินธุรกิจนั้นมีความสำคัญมากเช่นเดียวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจจึงอยู่ที่ปัจจัยด้านสถานที่ด้วย ขนาดและสถานที่ตั้งของสถานที่ดำเนินธุรกิจมีความแตกต่างกันไป ตามประเภทของอาชีพอิสระ เช่น อาชีพอิสระเกี่ยวกับการทำฟาร์มต้องใช้สถานที่มาก แต่ถ้าเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการขายสินค้าและบริการก็ต้องเป็นสถานที่ในแหล่งชุมชน หรือในเมืองที่มีทำเลดี เป็นต้น

เจสสิยา สุวรรณกิตติ (2530 : 7 - 16) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระและหลักการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ มีลักษณะดังนี้

1.1 มีความอดทนในการทำงานหนักได้

1.2 มีความเชื่อมั่นในตนเอง

- 1.3 ในการประกอบกิจการใด ๆ มักจะตั้งเป้าหมายสูงและสามารถปฏิบัติได้
- 1.4 เป็นผู้มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ
- 1.5 ง่าย ๆ ไม่ชอบทำอะไรกลางคันเมื่อพบอุปสรรค
- 1.6 มีหลักในการแก้ปัญหาอย่างง่ายไม่เลื้อยคลาน
- 1.7 รู้จักใช้คำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นให้เป็นประโยชน์
- 1.8 รู้จักใช้ความคิดแทนหลังเป็นบทเรียน
- 1.9 มีความคิดริเริ่มและกล้ารับผิดชอบต่อการริเริ่มต่าง ๆ
- 1.10 เห็นคุณค่าของเงิน

2. หลักการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

2.1 พัฒนาตัวบุคคลเพื่อให้ประกอบอาชีพส่วนตัวได้ ได้แก่ การเปลี่ยนทัศนคติและฝึกอาชีพให้สามารถประกอบอาชีพได้จริง ๆ

2.2 พัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะดวกพื้นฐาน เช่น การให้คำแนะนำในการริเริ่ม

2.3 การสนับสนุนด้านการหาทุน ได้แก่ การจัดการการเงินกู้แก่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระรายใหม่ ๆ

2.4 ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เช่น รวบรวมกลุ่มตัวแทนการค้า และสนับสนุนด้านการตลาด

บรรพต วีระสัย (2526 : 84 - 85) กล่าวว่าความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมจะมากหรือน้อย สืบเนื่องมาจากประชากรในสังคม ซึ่งผู้ประกอบการควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความกล้าเสี่ยงพอสมควร แต่เป็นความกล้าชนิดมีชั้นเชิง และส่งเสริมให้มีการตัดสินใจโดยไม่ลังเล

2. มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการใด ๆ โดยที่ค่าออกมาในรูปของเงินตรา

3. มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

4. ต้องคำนึงถึงผลของการกระทำใด ๆ โดยที่ค่าออกมาในรูปของเงินตรา

5. คอยหาโอกาสและช่องทางการประกอบกิจการใหม่ ๆ อยู่เสมอ

6. มีความสามารถในการจัดรูปร่างและการวางตัวบุคคลในหน่วยงาน

วีระ ศรีวิลาส (2530 : 17) ได้เสนอแนวความคิดว่า ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องสร้างศักยภาพแห่งตนขึ้น คือ มีความจริงใจต่องานอาชีพ มีความเต็มใจที่จะทำงานหนัก มีความซื่อสัตย์

และตรงต่อเวลา มีคุณสมบัติแห่งความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อในความสามารถของตนเอง กล้าตัดสินใจที่จะเสี่ยงต่อการลงทุน และสิ่งสำคัญต้องเป็นผู้ศกนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์

มุสตี รุมานและเกลินี วิทูรชาติ (2529 : 34 - 36) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่เชื่อถือว่าได้ว่าการประกอบอาชีพอิสระจะประสบผลสำเร็จ ควรมีความสามารถด้านเทคนิค ความคิดริเริ่ม บุคลิกภาพ ความเฉลียวฉลาด ลักษณะเป็นผู้นำ ความกล้าหาญ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการติดต่อสื่อสารสร้างสรรค์ ความซื่อสัตย์ และมีความมั่นคงทางอารมณ์

จากหนังสือ Committee For Economic Development ของสหรัฐอเมริกา (คณั เทียนพูน. 2531 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Committee for Economic Development.n.d) กล่าวว่า คุณลักษณะของธุรกิจขนาดย่อมหรือการประกอบอาชีพอิสระ มีดังนี้

1. การบริหารงานต้องเป็นอิสระไม่มีบริษัทอื่นมาควบคุม เจ้าของต้องเป็นผู้บริหารเอง
2. บุคคลคนเดียวหรือกลุ่มเล็ก ๆ เพียงกลุ่มเดียวหาทุนและเป็นผู้บริหารเอง
3. การดำเนินงานก็ดี พนักงานและเจ้าของก็ดี มักอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน เช่น ตลาดหรือลูกค้าอาจอยู่นอกชุมชนนั้น

4. ธุรกิจต้องเป็นธุรกิจขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดประเภทเดียวกัน

นอกจากนี้การประกอบกิจการค้า มีลักษณะเด่นในการประกอบอาชีพอิสระหลายประการ เช่น

1. ความซื่อสัตย์ในการประกอบการ ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่สำคัญเนื่องมาจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในรูปแบบของการกู้ยืมเงินทุน หรือการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อจะต้องอาศัยความไว้วางกัน

2. ความขยัน อดทน และประหยัด เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในผลกำไรขาดทุนด้วยตนเอง ความขยัน อดทนและประหยัด จะทำให้สามารถขยายกิจการจากขนาดเล็กไปสู่กิจการใหญ่ได้

✓ 3. รู้จักตลาด หมายถึง รู้จักช่องทางในการค้าขาย มีการเก็งกำไร รู้จักเก็งตลาด

นอกจากนี้ คณั เทียนพูน (2526 : 28 - 29) ยังได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของการประกอบอาชีพอิสระ หรือการเป็นเจ้าของกิจการจะต้องมีคุณสมบัติ 9 ข้อดังนี้

1. มีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จในการทำงาน
2. ต้องเป็นคนมีเชาวน์ที่ใช้ในการทำธุรกิจ

3. ต้องมีความมานะสูง มีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคไม่ว่าจะต้องใช้เวลาอันนานแค่ไหน
4. กล้าได้ กล้าเสีย พร้อมทั้งจะเสี่ยงกับความล้มเหลวหรือความผิดพลาดซึ่งอาจเกิดขึ้นได้นอกเหนือจากการควบคุมของตนเอง

5. มีไหวพริบในการใช้คนและมีอิทธิพลทางความคิดที่สามารถจูงใจลูกน้องให้คล้อยตามความคิดของตน

6. มีความสามารถในการโน้มน้าวคนอื่นให้ยอมรับความคิดและสิ่งต่าง ๆ
7. มีอารมณ์ขัน แม้จะประสบความผิดหวังหรือผิดพลาด
8. มองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแง่ดีเป็นส่วนใหญ่ มองเห็นโอกาสที่จะแก้ไขได้เสมอ
9. มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา รู้ถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง และมองเห็นโอกาสที่จะนำมาสร้างสรรค์ได้เสมอ

ส่วน ศิวาพร มัชฌกานนท์ (2527 : 75) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันสตรีมีความสามารถเท่าเทียมกับบุรุษแล้วและสตรีที่มีประสบการณ์ในความสำเร็จธุรกิจก็มาก จากการศึกษาคุณลักษณะของบุคคลที่ประสบผลสำเร็จของหนุ่มสาวที่มีความสำเร็จในการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะ 5 อย่างคือ

1. มีความรับผิดชอบในผลงานของตนเอง
2. มีความสามารถในการตัดสินใจ และมีความคิดสร้างสรรค์
3. มีมนุษยสัมพันธ์
4. มีการสื่อสารที่ดี
5. มีความรู้ทางด้านเทคนิค

สรุปคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติของบุคคลที่จะประกอบอาชีพอิสระให้ประสบผลสำเร็จ หรือไม่นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบต่าง ๆ สนับสนุนด้วย ได้แก่ มีความรับผิดชอบ เชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ ขยันอดทน กระตือรือร้น มีความรู้ในการจัดการ เสนอวิจารณ์และมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร

นอกจากนี้ คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ควรจะมีบุคลิกภาพในการเสริมสร้างตนเองให้เป็นผู้มีความสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระให้ประสบผลสำเร็จ ดังที่ ปราโมทย์ เจนการ (2523 : 56) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการด้านคุณลักษณะองค์ประกอบเชิงมนุษย์ จำนวน 10 ประการ คือ

1. คุณลักษณะของความไม่เชื่อใจกลาง ความพยายามและความรอบคอบ
2. คุณลักษณะของการคิดค้นประดิษฐ์ด้วยความมีเหตุผล
3. คุณลักษณะของความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ
4. คุณลักษณะของความสามารถในการกล้าเสี่ยงที่จะดำเนินการธุรกิจ
5. คุณลักษณะความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์
6. คุณลักษณะความกล้าเสี่ยงอย่างสมเหตุผลในแง่ของการลงทุน
7. คุณลักษณะของความสามารถและความเชื่อมั่นในสังคมเชิงธุรกิจ
8. คุณลักษณะของความเชื่อในอิทธิพลจากการควบคุมภายใน
9. คุณลักษณะของความสามารถในการรับรู้และการเห็นช่องทางดำเนินการธุรกิจ
10. คุณลักษณะของการมีแรงจูงใจและค่านิยมที่ดีในการทำงาน

ส่วนยูจิน อดคานนท์ (2523 : 15) ได้แบ่งองค์ประกอบคุณลักษณะที่สำคัญในการประกอบอาชีพอิสระออกเป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ

องค์ประกอบที่ 1 มีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. การรักความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร ความอดทน มีความหนักแน่น ตั้งใจทำงาน ช่างสังเกต รู้จักวางแผน และรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
2. รักความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร ความพยายาม มีมนุษยสัมพันธ์ ความขยัน ความกระตือรือร้น และความคิดริเริ่ม
3. ความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร การกล้าตัดสินใจ การกล้าเสี่ยงลงทุน และความเชื่อมั่นในตนเอง
4. การรักความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร รู้จักประหยัด การเห็นคุณค่าของเงิน ความรับผิดชอบ ความละเอียดรอบคอบและความซื่อสัตย์
5. ความคล่องตัวในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร ความสามารถ และเฉลียวฉลาด

องค์ประกอบที่ 2 เป็นคุณลักษณะด้านพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วยตัวแปรความรู้ด้านการตลาด มีประสบการณ์ การเลือกทำเลที่เหมาะสม การจัดสถานที่ดี เงินทุนเพียงพอและมีความรู้เรื่องการลงทุน

ในด้านความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ มีนักวิชาการได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้พอสมควร ดังนี้

ประทุมสุข อาชวามารู (2517 : 21) กล่าวว่า ประเทศไทยยังมีงานอาชีพอีกมากมายที่ยังทำไม่เป็นและการเป็นงานเหมือนในต่างประเทศที่เจริญแล้ว เพราะอาจจะเนื่องมาจากความไม่เข้าใจ การมองข้ามความสำคัญและยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง

การมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่องานอาชีพบางประการของคนไทยนั้นพิจารณาได้จากความคิดเห็นของไพฑูรย์ เครือแก้ว (2528 : 131 - 133) ที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อนิสัยในการเลือกอาชีพของคนไทยว่า คนไทยไม่นิยมชวนขายต่อสู่ทำงานหนักเพื่อความสำเร็จในชีวิต คนไทยชอบทำงานเบา ๆ ไม่ต้องตื่นรับผิดชอบมาก ชอบมีฐานะที่ขึ้นอยู่กับผู้อื่นมีเงินเดือน ไม่นิยมการเป็นพ่อค้า ถ้าจะดำเนินธุรกิจคนไทยจะยึดความรักเก๋ในการดำเนินงานมากกว่าเนื้อหาของงาน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิจิต แสงทอง (2521 : 41) ที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยต้องการงานที่เป็นเจ้าใหญ่นายโต ไม่ชอบประกอบธุรกิจด้วยตนเองให้เป็นล่ำเป็นสันแต่ชอบทำงานเป็นลูกจ้างคนอื่น ไม่ชอบเสี่ยง ไม่หนักเอาเบา

ศรีสง่า กรณสูตรและสารัช บัวศรี (2521 : 103) ให้ข้อเสนอแนะว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่นิยมประกอบอาชีพอิสระ เพราะค่านิยมของสังคมไทยโดยทั่วไปนิยมยกย่องข้าราชการและปลูกฝังค่านิยมในการรับราชการให้แก่เด็กมาก การประกอบอาชีพอิสระจะมีการเสี่ยงต่อการขาดทุนต่อความล้มเหลวมากกว่าเป็นลูกจ้าง การจัดการศึกษาไม่เน้นการประกอบอาชีพอิสระ ขาดประสบการณ์ในการประกอบการค้าเพราะอาชีพทั้งหลายจะเกี่ยวพันกับธุรกิจทั้งสิ้น ถ้าหากพื้นเพของนักเรียนไม่ได้อยู่ในอาชีพนั้นก็จะขาดความรู้ ไม่มีประสบการณ์จะทำให้ล้มเหลวในการประกอบอาชีพอิสระ การทำงานเป็นลูกจ้างจึงง่ายกว่า

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ.1976 แซมเซล (เกษณีย์ สิมหาศาล. 2531 : 55 ; อ้างอิงมาจาก Samsel. 1976 : 3428 - A) ได้ศึกษาผลของการใช้แบบทดสอบสำรวจความต้องการพัฒนา

การอาชีพ วัตถุประสงค์ทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นกลุ่ม ผลปรากฏว่าหลังจากการให้คำปรึกษาด้านอาชีพระยะหนึ่งแล้ว นักเรียนเกรด 8, 11 และ 12 มีคะแนนภูมิลำเนาของทัศนคติในการเลือกอาชีพมากที่สุด รองลงมาได้แก่เกรด 7 และ 9 ส่วนเกรด 10 มีคะแนนภูมิลำเนาของทัศนคติในการเลือกอาชีพลดลงระหว่าง 6 เดือนแรกของการศึกษา แล้วจึงเพิ่มขึ้น สำหรับคะแนนภูมิลำเนาของความสามารถในการเลือกอาชีพพบว่า นักเรียนเกรด 8, 11 และ 12 มีคะแนนเพิ่มขึ้น ส่วนเกรด 7, 9 และ 10 มีคะแนนลดลง แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนในด้านนี้ ระหว่างนักเรียนเกรดต่าง ๆ

ต่อมา โพล์ (เกษณีย์ สิมหาศาล. 2531 : 56 ; อ้างอิงมาจาก Pyle. 1977 : 4143 -A - 4144-A) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนภูมิลำเนาในการเลือกอาชีพ กับการเข้ารับคำปรึกษาด้านอาชีพเป็นกลุ่มและการแนะแนว โดยจัดโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ ด้วยคอมพิวเตอร์ ผลปรากฏว่า คะแนนภูมิลำเนาของทัศนคติในการเลือกอาชีพมีความสัมพันธ์กับการยอมรับคำปรึกษาด้านอาชีพเป็นกลุ่ม และการได้รับข้อเสนอแนะทางอาชีพด้วยคอมพิวเตอร์ในกลุ่ม ทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คล้าค (สุตา อ่อนช้อย. 2520 : 22 - 23 ; อ้างอิงมาจาก Clark. 1977) ได้ศึกษาผลของหลักสูตรการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อภูมิลำเนาทางอาชีพ ผลปรากฏว่า หลักสูตรการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มของนักเรียนระดับ 9 ช่วยให้มีคะแนนภูมิลำเนาของทัศนคติในการเลือกอาชีพ และความสามารถในการเลือกอาชีพของนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำกว่าปานกลางให้สูงขึ้นได้

เดลีโอ (Deleo. 1982 : 1086 A) ได้ศึกษาจิตลักษณะผู้ประกอบการและนักใต้เขา พบว่าผู้ประกอบการและนักใต้เขามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และนิสัยชอบเสี่ยงเหมือนกัน โดยมีลักษณะส่วนบุคคลดังนี้ มีความพยายามและกล้าตัดสินใจด้วยตนเองสูง มีความคิดถึงความเสี่ยงสูง มีความมั่นคงแน่นอน และมีเป้าหมายที่แน่นอน มีการพัฒนาแผนงานเพื่อช่วยให้เกิดผลตามเป้าหมาย

เดนตัน (Denton. 1986 : 2989 A) ได้ศึกษาวิจัยถึงลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการว่ามีลักษณะดังนี้ มีความพยายาม ขยันและมีความเพียรสูง มีความตั้งใจ และรู้จักตัดสินใจดี มีทรัพย์สินสมบัติ แก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีความรู้ลึกทางบวกต่อการทำทนาย

งานวิจัยในประเทศ

สัญญา จัดตานนท์ (2521 : 52 - 66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพอิสระระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระกับกลุ่มผู้ว่างงาน โดยชักกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ 350 คน และผู้ว่างงาน 175 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีทัศนคติต่ออาชีพอิสระดีกว่ากลุ่มผู้ว่างงาน และความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่ออาชีพอิสระ

ปารัตน์ เจนการ (2523 : 93 - 123) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาอบรมกับความเป็นผู้ประกอบการ พบว่าองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการในด้านจิตลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการนั้นมี 9 ลักษณะ คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างสมเหตุผล ผลอันดีของการลงทุน ลักษณะคิดค้นประดิษฐ์ด้วยความมีเหตุผล ความสามารถในการเสาะหา และกล้าเสี่ยงที่จะดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการรับรู้และมองเห็นช่องทางดำเนินธุรกิจ แรงจูงใจและค่านิยมที่ดีในการทำงาน ความเชื่อมั่นอิทธิพลจากการควบคุมภายในตน ความไม่เชื่อเกี่ยวกับโชคกลาง ความเป็นผู้นำ ความสามารถและเชื่อมั่นในสังคมเชิงธุรกิจ

เจสสิยา บุรีภักดีและคนอื่น ๆ (2526 : 5) ได้ศึกษาแนวโน้มการเข้าทำงานของเยาวชนไทย โครงการการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานสำหรับเยาวชนในและนอกโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชนผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก กลุ่มตัวอย่างตามประเมินไว้สำหรับระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) จำนวน 16,222,550 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 21-50 ปี พบว่าผู้มีหลังที่กลุ่มตัวอย่างเลือกและเริ่มประกอบอาชีพคือ ส่วนใหญ่เลือกโดยการทำตามพ่อแม่ เคยเป็นลูกจ้างพอช้านานแล้วทำเอง เรียนอาชีพแล้วเปิดกิจการของตนเองและเริ่มทำจากกิจการเล็ก ๆ แล้วขยายใหญ่ขึ้น ส่วนเหตุผลที่เลือกอาชีพนี้เพราะมีความรู้ความสามารถของตนเอง สภาพแวดล้อมจากภายในครอบครัวเอื้ออำนวย ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดี และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนี้

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529 : 12) ได้ทดลองหาข้อมูลด้านอาชีพอิสระโดยจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับข้อมูลด้านอาชีพอิสระมีทัศนคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุพิน ประจวบเหมาะ (2521 : ๗ - ค) ได้ศึกษาการหางานทำและการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตผู้จบจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ยังมีปัญหาการว่างงานในระดับสูงถึงร้อยละ 43.6 งานส่วนใหญ่ที่บัณฑิตทำคือเป็นพนักงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งเอกชนและรัฐ มีถึงร้อยละ 63.8 และที่ทำงานโดยเป็นเจ้าของกิจการ มีเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ 22.6 โดยที่บัณฑิตมีความประสงค์จะไปประกอบอาชีพอิสระมีมากถึงร้อยละ 83.4 แต่พบว่ายังขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ

ยุพิน องคานนท์ (2523 : 33) ได้ทำการศึกษาความรู้สึกของนิสิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2531 จำนวน 443 คน ผลการวิจัยปรากฏว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความรู้สึกที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

สมบัติ จันทรมานิตย์ (2533 : 58) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกับไม่เข้าร่วมโครงการอาชีพอิสระ โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 464 คน ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนเข้าร่วมโครงการอาชีพอิสระและนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการอาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษณีย์ สีมหาศาล (2531 : 76) ได้ทำการศึกษาทดลองใช้การให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคล ที่มีต่อทัศนคติในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจิระประวัตติวิทยาคม จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 14 คน ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคล มีทัศนคติในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ ยังมีผู้ทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อตัวแปรต่าง ๆ เช่น ปัญหาในการเลือกอาชีพ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องอาชีพ ความสนใจในอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ และวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยเปรียบเทียบกับวิธีการสอนตามปกติ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องอาชีพ ความสนใจในอาชีพการตัดสินใจเลือกอาชีพและวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยวิธีปกติ (ปริญา บุญศิลาเลิศ. 2520 : 34 ; จินดาภรณ์ อังสุวรรณชาติ. 2525 : 62 ; กฤษณา จันทรวินาศ. 2527 : 34 ; ทิพย์มาศย์ พิมพ์ศักดิ์. 2530 : 52; ปกรณ์ วงศ์สวัสดิ์. 2533 : 40; เพท่าย เจริญคุณวิวัฒน์. 2535 : 78)

จากผลการวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ทักษะคิดต่ออาชีพและการเลือกอาชีพสามารถที่จะได้รับการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้โดยใช้เทคนิคและวิชาการต่าง ๆ เช่น การสอนกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม การให้คำปรึกษา การแนะแนวอาชีพแบบกลุ่ม รวมทั้งการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ ซึ่งจัดเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะนำมาช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางอาชีพหรือคุณภาพทางอาชีพสูงขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทดลองศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน เนื่องจากยังมีผู้ที่สนใจจะทำการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพอิสระไม่มากนักซึ่งหากนักเรียนได้รับการพัฒนาทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระแล้ว นักเรียนจะสามารถรู้และเห็นคุณค่าของอาชีพอิสระ รวมทั้งมองเห็นทางเลือกในการประกอบอาชีพในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการศึกษาเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือทำชิ้นการวิจัย
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ที่มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 44 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ที่มีทัศนคติในการประกอบอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 16 คน ที่ได้มาจากการสุ่ม
อย่างง่ายจากประชากร โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ให้นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีว-
ศึกษาเชียงราย จำนวน 175 คน ตอบแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

2.2 นำแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนในข้อ 2.1 มาตรวจ
ให้คะแนน

2.3 นักคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงจากสูงไปต่ำ แล้วคัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ซึ่งถือว่าเป็นนักเรียนที่มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำ จำนวน 44 คน

2.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนในข้อ 2.3 เพื่อสอบถามความสมัครใจในการเข้ากลุ่ม ซึ่งนักเรียนสมัครใจที่จะเข้ากลุ่มทั้ง 44 คน

2.5 ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนที่สมัครใจด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 16 คน และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. โปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
2. โปรแกรมการให้ข้อสังเกตทางอาชีพ
3. แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

1. โปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

การสร้างโปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ ผู้วิจัยได้กระทำตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างและรูปแบบของพัฒนาการด้านความรู้ลึกซึ่งเสนอโดย บลูมและคนอื่น ๆ (เชดคิกค์ โรมวาลินท์. 2520 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Bloom and others. 1971)

2. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 หลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมแนะแนวของกรมอาชีพศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

2.3 คู่มือพัฒนาการด้านอาชีพ ของศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2.4 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับอาชีพอิสระ

2.5 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ

2.6 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชุดการแนะแนวอาชีพ

2.7 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอน

3. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวอาชีพ

4. สร้างชุดการแนะแนวอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย เรื่อง จุดประสงค์ วิธีการ อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้

5. นำชุดการแนะแนวอาชีพที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.พองพรรณ เกศพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรสุกุลและ อาจารย์พรรณนิศ วาณิชการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำชุดการแนะแนวอาชีพที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและ ทำให้ได้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพ

โปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 4 สัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ เวลา 9.30 - 10.20 น. ยกเว้น ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 6 เวลา 9.30 - 11.10 น. และครั้งที่ 7 เวลา 9.00 - 11.30 น.
(ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

การสร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ ผู้วิจัยกระทำเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
2. สร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ โดยมีเนื้อหาใกล้เคียงกับโปรแกรม

การใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

3. นำโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรสุภกุล และอาจารย์พรณิศา วาณิชยการ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อเรื่อง จุดประสงค์ วิธีการและเวลาที่ใช้แล้วนำมาแก้ไข

4. ผู้วิจัยนำโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านวิธีการ อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้

5. นำโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพที่ทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเข้าในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที ในวันอังคาร และพฤหัสบดี เวลา 9.30 - 10.20 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

3. แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

1.1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดคุณลักษณะด้านความรู้สึก

1.2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและการทดลองใช้แบบวัดทัศนคติ

ในการประกอบอาชีพอิสระ

1.3 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับอาชีพอิสระ

2. สร้างแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ เป็นข้อความเกี่ยวกับความรู้ ความรู้สึก และความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นแบบลิเคอร์ต (Likert Type) โดยให้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. ผู้วิจัยปรับปรุงข้อความแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นและตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรสุภกุล และอาจารย์พรณิศา วาณิชยการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะนำไปใช้จริง

4. หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยนํานแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 100 คน แล้วนําคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการแจกแจงที (t-distribution) (ส่วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2531 : 185) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ขึ้นไปไว้ใช้ในการทดลอง ซึ่งได้ค่า t ระหว่าง 3.68 - 11.00 จำนวน 25 ข้อ

5. นํานแบบวัดทัศนคติที่ได้จากข้อ 4. ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร Coefficient Alpha ของ คอนบราค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.88 (ส่วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2531 : 171)

ลักษณะของแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ เป็นแบบวัดที่มีรูปแบบการวัดของลิเคอร์ท (Likert) คือ แบ่งมาตราส่วนออกเป็น 5 ระดับ แล้วให้นักเรียนแสดงความรู้สึกว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดกับข้อความแต่ละข้อ ประกอบด้วยข้อความจำนวน 25 ข้อซึ่งครอบคลุม องค์ประกอบของทัศนคติ คือ

1. การรับรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระ
2. ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพอิสระ
3. ความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ

เกณฑ์การให้คะแนน

สำหรับข้อความที่มีความหมายในทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน

สำหรับข้อความที่มีความหมายในเชิงลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน

ตัวอย่างแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

- คำชี้แจง
1. แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระมี 25 ข้อ
 2. ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ช่องใดช่องหนึ่งตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน ตัวอย่างเช่น

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๐	ผู้เรียนสายอาชีพเท่านั้นที่จะประกอบอาชีพส่วนตัวได้					

นักเรียนอ่านแล้ว เห็นว่าข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

นักเรียนจึงกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่างแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระในแต่ละด้าน

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	<u>ด้านการรับรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระ</u> ○ รายได้ของผู้ประกอบอาชีพอิสระขึ้นอยู่กับ ความสามารถของตนเอง ○○ การประกอบอาชีพส่วนตัวสามารถทำ ได้แต่ในเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น <u>ด้านความรู้สึกที่มีต่ออาชีพอิสระ</u> ○ นักเรียนรู้สึกสบายใจที่ได้ทำงานที่ไม่ ต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของใคร ○○ นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการตกหน้าที่จะ ต้องไปขายของ หรือให้บริการผู้อื่น <u>ด้านความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ</u> ○ นักเรียนจะรอสอบบรรจุอยู่เรื่อย ๆ จน กว่าจะสอบเข้ารับราชการได้ ○○ นักเรียนพร้อมที่จะเข้าร่วมฟังการ อภิปรายเรื่อง "แนวทางในการ- ประกอบอาชีพอิสระ"					

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 67) ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	T ₁	X	T ₂
RC	T ₁	~X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

- RE แทน กลุ่มทดลองที่ได้มาโดยการสุ่ม
- RC แทน กลุ่มควบคุมที่ได้มาโดยการสุ่ม
- T₁ แทน การสอบก่อนการทดลอง
- T₂ แทน การสอบหลังการทดลอง
- X แทน โปรแกรมการใช้ชุดการแนะนำอาชีพ
- ~X แทน โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

2. วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนทดลองผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองตามโปรแกรมที่กำหนดไว้โดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ เวลา 9.30 - 10.20 น. ยกเว้น ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 6 เวลา 9.30 - 11.10 น. และครั้งที่ 7 เวลา 9.00 - 11.30 น.

2.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการให้ข้อสนเทศทางอาชีพตามโปรแกรมที่กำหนดไว้โดยให้ข้อสนเทศทางอาชีพเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันอังคาร และพฤหัสบดี เวลา 9.30 - 10.20 น.

3. ภายหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานของ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนด้วยโปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนด้วยโปรแกรมการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และโปรแกรมการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่ามัธยฐาน
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์
2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกรโดยใช้วิธีการแจกแจงที (t-distribution) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531 : 185)
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ โดยใช้สูตร Coefficient Alpha (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2531 : 171)
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่
 - 3.1 ทดสอบความแตกต่างของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched - Pairs Signed - Ranks Test) (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533 : 91-97)
 - 3.2 ทดสอบความแตกต่างของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบของ แมน-วิทนี (The Mann - Whitney U Test) (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533 : 120 - 128)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
Mdn	แทน มัธยฐานของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
Mdn(diff)	แทน มัธยฐานของความแตกต่างของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ ของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลอง
Qd	แทน ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของ นักเรียน
Qd(diff)	แทน ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ของความแตกต่างของทัศนคติในการประกอบ อาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลอง
T	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched - Pairs Signed - Ranks Test)
U	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของ แมน-วิทนี (The Mann - Whitney U Test)

ผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้
ชุดการแนะแนวอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้
ชุดการแนะแนวอาชีพ

การทดสอบ	N	Mdn	Qd	T
ก่อนการทดลอง	8	67.5	6.5	0**
หลังการทดลอง	8	105.5	5.0	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ปรากฏว่า ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลัง
การใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การใช้
ชุดการแนะแนวอาชีพทำให้ให้นักเรียนมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น

2. เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการ
 ำให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลังการ
 ำให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

การทดสอบ	N	Mdn	Qd	T
ก่อนการทดลอง	8	67.5	6.5	0**
หลังการทดลอง	8	97.5	3.5	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่า ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลัง
 การำให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การำให้
 ข้อเสนอแนะทางอาชีพทำให้นักเรียนมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น

3. เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

กลุ่ม	N	Mdn(diff)	Qd(diff)	U
กลุ่มทดลอง	8	41.5	7.5	0**
กลุ่มควบคุม	8	31.5	4.0	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ปรากฏว่า ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพทำให้ให้นักเรียนมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีกว่าการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลัง การสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ก่อนและหลัง การสอนโดยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน โดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่มีคะแนนทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 44 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่มีคะแนนทัศนคติในการประกอบอาชีพต่ำกว่าเบอร์เซนไทล์ที่ 25 จำนวน 16 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. โปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
2. โปรแกรมการให้ข้อสังเกตทางอาชีพ
3. แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design

1. การทดสอบครั้งแรก (Pretest) ให้นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 175 คน ตอบแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ และคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำกว่าเบอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา ให้นักเรียนจำนวน 44 คน แล้วสัมภาษณ์สอบถามความสมัครใจในการเข้ากลุ่ม ซึ่งนักเรียนสมัครใจที่จะเข้ากลุ่มทุกคน จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายมา 16 คน และสุ่มแยกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน

2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยให้โปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพเรื่องทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 11 ครั้ง รวมเวลา 4 สัปดาห์ ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ เวลา 9.30-10.20 น. ยกเว้นครั้งที่ 3 และครั้งที่ 6 เวลา 9.30-11.10 น. และครั้งที่ 7 เวลา 9.00-11.30 น. เริ่มตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2537 ถึงวันที่ 14 กันยายน 2537

ส่วนโปรแกรมข้อสอบทดสอบทางอาชีพเรื่องทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ ผู้วิจัยดำเนินการสอนจำนวน 11 ครั้ง รวมเวลา 6 สัปดาห์ ในวันอังคารและพฤหัสบดี เวลา 9.30 - 10.20 น. ตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 2537 ถึงวันที่ 22 กันยายน 2537

3. การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระอีกครั้งหนึ่ง หลังการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้ง มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ ก่อนและหลังการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ โดยใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched - Pairs Signed - Ranks test)

2. เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสอบทดสอบทางอาชีพ ก่อนและหลังการสอนด้วยการให้ข้อสอบทดสอบทางอาชีพ โดยใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched - Pairs Signed - Ranks test)

3. เปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสอบทดสอบทางอาชีพ โดยใช้การทดสอบของ แมน-วิทนี (The Mann - Whitney U Test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสอบทดสอบทางอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพ
อิสระดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการ
ประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีว
ศึกษาเชียงราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งปรากฏว่า

1. เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดย
ใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ ก่อนและหลังการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการ
แนะแนวอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนโดยการใช้ชุดการ
แนะแนวอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพทำให้นักเรียนมีทัศนคติ
ในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น เนื่องจากการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพนี้ ผู้วิจัยมีการ
สอนที่เป็นระบบ มีขั้นตอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์ที่มีลักษณะ
เป็นสื่อประสมหลายประเภท โดยมีการบรรยายถึงเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ เช่น
ความสำคัญของการประกอบอาชีพ ความแตกต่างของการประกอบอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง มี
การร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพอิสระ เช่น คุณสมบัติที่ดีของผู้
ประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งข้อคิดที่ได้จากการฟังเพลง ดูเทปโทรทัศน์ เรื่อง คนขายกล้วยเดี่ยว
หรือการได้ศึกษาเอกสารข้อมูล บทกลอนและการ์ตูน เรื่อง ตู๊กตาของตุ๊กตุ๋ และขนมไทย เป็นต้น
นอกจากนี้ผู้วิจัยยังให้นักเรียนได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ และมีการนำนักเรียนไปเยี่ยม
ชมสถานที่ประกอบการอาชีพอิสระอีกด้วย ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยในการทาวิจัยครั้งนี้พบว่า
นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจและมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้มาก โดยร่วมแสดงความคิดเห็น
อภิปรายซักถามและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนและ
ทำให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดการแนะแนวอาชีพเรื่อง ทัศนคติในการ
ประกอบอาชีพอิสระในครั้งนี้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงอาชีพอิสระซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ รวมทั้ง

มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังได้เห็นและสัมผัสกับของจริงอีกด้วย กระบวนการเหล่านี้ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกกับการเรียนและไม่เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วชิรญา บัวศรี (2523:12) ที่ได้กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพจะได้ผลบรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ผู้ให้การแนะแนวจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องอาชีพเป็นอย่างดี ประการสำคัญควรจะมีหลักและมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพด้วย นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปกรณ์ วงศ์สวัสดิ์ (2533:40) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจอาชีพอิสระในท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีความสนใจอาชีพอิสระในท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการศึกษาของ เพทาย เจริญคุณวิวัฒน์ (2535:18) ที่ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจในวิชาชีพนาฏศิลป์-ดนตรีไทย ของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้น ปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพมีความสนใจในวิชาชีพนาฏศิลป์-ดนตรีไทยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ จึงแสดงให้เห็นว่าการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพทำให้นักเรียนมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้นหลังจากได้รับการสอนด้วยการใช้ชุดแนะแนวอาชีพ

2. เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ ก่อนและหลังการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การให้ข้อสนเทศทางอาชีพ ทำให้นักเรียนมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดเนื้อหาให้ครอบคลุมเกี่ยวกับอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ โดยใช้วิธีการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพอิสระในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ศึกษาเอกสารข้อมูล ได้แก่ ความสำคัญของการประกอบอาชีพ คุณลักษณะที่ดีของผู้ประกอบอาชีพอิสระ แนวทางการประกอบ

อาชีพอิสระ เรื่องสั้นเรื่อง กว๊านเตียวบัณฑิต และแม่ค้าขายขนม บทกลอนเรื่อง ลีปอคำไม่เท่าหนึ่ง พระยาเลี้ยง คนว่างงานและงานอาชีพอิสระ รวมทั้งให้ศึกษาเอกสารตัวอย่างรายการนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้บอกแหล่งเอกสารที่สามารถศึกษาเพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม เมื่อมีข้อสงสัย ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยในการทบทวนครั้งนี้ พบว่า นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนยังขาดข้อมูลในเรื่องอาชีพอิสระ ดังนั้นเมื่อนักเรียนได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพแล้ว จึงให้ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อารีรัตน์ พัฒาเพ็ญ (2529:42) ที่ได้ศึกษาผลของการทดลองให้ข้อมูลด้านอาชีพที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับข้อมูลด้านอาชีพมีทัศนคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยของ ชูลี คเชนทร์เดชา (2534:58) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพทางผลศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่ากลุ่มนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางผลศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ สันญา จิตตานนท์ (2521:91) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่มีต่ออาชีพอิสระกับความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระส่งผลให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ จึงแสดงให้เห็นว่าการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพทำให้นักเรียนมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ

3. เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลอง ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลของการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยชุดการแนะแนวอาชีพให้ผลดีกว่าการสอนโดยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ ทั้งนี้เพราะการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ และได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีการบรรยาย

การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ การเยี่ยมชมสถานประกอบการ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์การสอนที่มีลักษณะเป็นสื่อประสมหลายประเภท ได้แก่ แผ่นภาพอาชีพ การ์ตูน เทปเพลง เทปโทรทัศน์ เป็นต้น จึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน รวมทั้งได้เห็นและสัมผัสของจริง ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพนั้น แม้จะมีทัศนคติในการประกอบอาชีพ อีกระดับที่สูงกว่าก่อนที่จะได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศก็ตาม แต่ระดับของทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระที่ดีขึ้นนั้นก็มิระดับต่ำกว่าการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ เนื่องจากนักเรียนจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระโดย การบรรยาย ศึกษาเอกสารข้อมูล และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเท่านั้น ไม่ได้มีการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น สัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือเยี่ยมชมสถานประกอบการ รวมทั้งไม่ได้มีอุปกรณ์การสอนชนิดอื่น ๆ เหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ ดังนั้นการสอนด้วยชุดแนะแนวอาชีพจึงมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนโดยให้ข้อสนเทศทางอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ พล แสงสว่าง (2529:37) ที่สรุปไว้ว่าการดำเนินงานแนะแนวอาชีพต้องใช้กิจกรรมเป็นสื่อ เพราะจะทำให้น่าสนใจและเป็นรูปธรรมมากกว่าการชี้แจงบรรยายธรรมดา และยังสอดคล้องกับ อาภา ฤกษ์งาม (2528:14) ที่กล่าวว่าในการพัฒนาการแนะแนวอาชีพให้ได้ผลนั้น ควรจะมีระบบข้อมูลข่าวสารทางอาชีพ และความต้องการด้านตลาดแรงงานอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ โบสเตอร์ สไลด์ วิทยุเทป คอมพิวเตอร์ หรือการจัดรายการบรรยาย จัดนิทรรศการทางอาชีพ การให้เด็กได้พบปะสัมภาษณ์บุคคลผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นการกระตุ้นความสนใจ สร้างทัศนคติหรือค่านิยมที่ดี และได้ข้อมูลที่ถูกต้องสำหรับพิจารณาเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้ชุดแนะแนวอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อสนเทศทางอาชีพ

จากการสังเกตของผู้วิจัยในการทาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และการให้ข้อสนเทศทางอาชีพสามารถพัฒนาทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ทั้ง 2 วิธี แต่วิธีการใช้มีข้อจำกัดแตกต่างกัน เช่น การใช้ชุดการแนะแนวอาชีพซึ่งมีวิธีการและกระบวนการสอนหลาย ๆ รูปแบบ รวมทั้งมีการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยนั้น ผู้วิจัยหรือผู้ที่แนะนำชุดการแนะแนวอาชีพเรื่อง ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระไปใช้นั้น จะมีความยุ่งยากในการจัดเตรียมเนื้อหา เอกสาร อุปกรณ์และสื่อประสม เช่น แผ่นภาพอาชีพ การ์ตูน เทปเพลง และเทปโทรทัศน์ที่ใช้ประกอบขณะสอนในแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ นอกจากนี้จะต้องมีการติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการอาชีพอิสระที่จะให้นักเรียนไปเยี่ยมชมเพื่อให้เห็น และสัมผัสกับ

ของจริงอีกด้วย ดังนั้นการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพจึงใช้เวลาในการสอนนานกว่าและใช้ทุนทรัพย์มากกว่าการสอนด้วยการทำให้ข้อสนเทศทางอาชีพ ซึ่งแม้ว่าเนื้อหาในการทำให้ข้อสนเทศทางอาชีพที่ใช้สอนจะครอบคลุมถึงเรื่อง ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระเหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ แต่ผู้วิจัยใช้วิธีการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพอิสระ พร้อมทั้งให้นักเรียนศึกษาเอกสารข้อมูลและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อมีข้อสงสัย ซึ่งการสอนโดยวิธีนี้จึงไม่ยุ่งยากในการจัดเตรียมอุปกรณ์สถานที่และใช้ทุนทรัพย์จำนวนน้อย แต่อย่างไรก็ตาม การสอนด้วยการทำให้ข้อสนเทศทางอาชีพไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เท่ากับการการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพที่มีวิธีการสอนที่เป็นระบบ มีอุปกรณ์และสื่อประสมที่ดีและเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูแนะแนวและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวสามารถนำผลที่ได้จากการพัฒนา ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพอิสระอันจะช่วยลดปัญหาการว่างงานได้

2. ครูแนะแนวและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว ควรส่งเสริม และกระตุ้นให้นักเรียนได้ทดลองประกอบอาชีพอิสระด้วยตนเองในระหว่างเรียนด้วย เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและประสบการณ์ตรงในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งจะทําให้นักเรียนมองเห็นช่องทาง และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพอิสระในที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ชุดการแนะแนวอาชีพเรื่อง ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ เป็นชุดการแนะแนวอาชีพที่ใช้กับนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการสร้างชุดแนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระแก่นักเรียน นักศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) พณิชยหรือวิชาชีพครู เป็นต้น

2. ชุดการแนะแนวอาชีพเรื่อง ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระที่สร้างขึ้นนี้ เป็นการสอนที่เน้นเกี่ยวกับทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนได้ ฉะนั้น จึงควรสร้างชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น ภาวะทางอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ การรับรู้เรื่องอาชีพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนมากขึ้น

3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระ เช่น ระดับผลการศึกษา อาชีพของบิดามารดา สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อนักเรียน ความคาดหวังของนักเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระนั้น สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรดำเนินการดังนี้คือ

1. ผู้บริหาร

1.1 ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองเรียน ฝึกงาน หรือหาประสบการณ์ด้านอาชีพอิสระ รวมทั้งจัดหลักสูตรหรือแผนการเรียนที่ส่งเสริมงานด้านอาชีพอิสระของนักเรียน ตลอดจนขอความร่วมมือจากสถานประกอบการหรือแหล่งประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ

1.2 ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งบริษัทจำลองภายในสถาบันการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกหัด และฝึกฝนตนเองให้มีความรู้และมีทักษะในการประกอบอาชีพอิสระในอนาคต

2. ครู - อาจารย์

2.1 ควรมีการสอนสอดแทรกเกี่ยวกับอาชีพอิสระกับนักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่นักเรียนจะได้รับความรู้และเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน

2.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนหาประสบการณ์จากการทำงานในระหว่างวันหยุดหรือวันปิดภาคเรียน โดยเฉพาะการทำงานในสถานประกอบการเอกชน เพราะนอกจากจะทำให้ให้นักเรียนมีรายได้จากการทำงานแล้ว ยังทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์จากการทำงานในวงการธุรกิจ ส่งผลให้มองเห็นช่องทางและโอกาสอันก่อให้เกิดความมั่นใจในการออกไปประกอบอาชีพอิสระหลังสำเร็จการศึกษา

3. ครูแนะแนว

3.1 จัดหาข้อมูลด้านอาชีพอิสระที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่วิทยาลัยเปิดสอน หรืออาชีพที่นักเรียนสนใจรวบรวมไว้เป็นมุมเฉพาะเรื่องอาชีพอิสระหรือจัดเป็นห้องสมุดอาชีพขึ้นมา ลักษณะของข้อมูลควรประกอบไปด้วยลักษณะอาชีพ การเริ่มต้นกิจการ ทุนค่าในการจั้นแรก แหล่งวัตถุดิบ แหล่งเงินทุน ตลาด ท่าเลที่ที่เหมาะสม โอกาสที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ ตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น โดยจัดแยกเป็นแฟ้ม ๆ ละอาชีพ หรืออาจจัดทำเป็นวีดีโอเทปก็ได้

3.2 จัดสัปดาห์ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ โดยอาจจัดในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดอภิปราย การเชิญผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระเป็นวิทยากร การบรรยาย การได้วาที การทดลองประกอบอาชีพอิสระ การทัศนศึกษาสถานประกอบการ เป็นต้น

3.3 ในการส่งเสริมให้นักเรียนประกอบอาชีพอิสระนั้นควรคำนึงถึงความสนใจ และคุณสมบัติของนักเรียนควบคู่ไปด้วย เพราะการประกอบอาชีพอิสระให้ประสบผลสำเร็จนั้นจำต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนได้สำรวจตนเองทุก ๆ ด้าน อาทิเช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจในอาชีพ ค่านิยม บุคลิกภาพ โดยใช้แบบทดสอบ แบบวัดหรือแบบสำรวจต่าง ๆ เช่น แบบทดสอบบุคลิกภาพ แบบวัดค่านิยม แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ หรือการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และพิจารณาสนับสนุนนักเรียนที่มีคุณสมบัติ ความพร้อมทางด้านการประกอบอาชีพที่ก้าวเข้าสู่อาชีพอิสระได้เร็วขึ้น โดยให้ข้อมูล แหล่งเงินทุน การศึกษาฝึกอบรม การทัศนศึกษาดูงาน เป็นต้น

4. ชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า

ควรวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในเรื่อง เงินทุน การรับ
นักเรียน นักศึกษาเข้าฝึกงานหรือทดลองงานในสถานประกอบการ และเป็นแหล่งวิทยากร เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- เกษณีย์ สีมหาศาล. ผลการให้คำปรึกษาต่างอาชีพเป็นรายบุคคลที่มีต่อทัศนคติในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจิรประวัตินิเทศวิทยา นครสวรรค์. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- กฤษณา จันทรวินาศ. ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2529.
- ✓ คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ, ในคณะกรรมการจัดงานปีเยาวชนสากล พ.ศ.2528. สมุดภาพแสดงผลงานเยาวชนไทย ปีเยาวชนสากล พุทธศักราช 2528 เรื่อง เยาวชนกับอาชีพ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2529.
- คมเพชร จิตรสุภกุล. บริการสนเทศ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- จริยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา. "แนวทางการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ," ใน การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ. หน้า 18 - 155. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการงานศิลปหัตถกรรม และ อาชีวศึกษา ครั้งที่ 10 กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.
- จินดาภรณ์ อังสุวรรณชาติ. การทดลองใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรุงเทพมหานคร. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

เจียรนัย ทรงชัยกุล. "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพอิสระ," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ
แนะนนวนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

เฉลิมศักดิ์ รวยอารี. แนวโน้มของการเปลี่ยนทัศนคติต่ออาชีพครูและมูลเหตุจูงใจในการประกอบ
อาชีพของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

เจลิยว บุรีภักดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมพงษ์ จันทรมานิตย์ และยุพิน อดทนงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์
ณ ห้องประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 29
กันยายน พ.ศ.2531.

เจลิยว บุรีภักดีและคนอื่น ๆ. "สรุปผลการวิจัยและพัฒนาตามโครงการศูนย์ศึกษาทดลองการ
ประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตระยะที่ 1," ใน เอกสารการประกอบการสัมมนา เรื่อง
บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ณ โรงแรมสยามเบย์ฮอว์
รีสอร์ท เมืองพัทยา จ.ชลบุรี. 30 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2534.

เจลิยว สุวรรณกิติ. "แนวทางและนโยบายเพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงาน การส่งเสริมการ
ประกอบอาชีพอิสระ," ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การส่งเสริมการทำงานนอกระบบ.
หน้า 1 - 16. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
2530.

ชนิดา ยอดดี. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2534. อัดสำเนา.

ชูลี คเชนทร์เดชา. เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษากับโปรแกรมข้อเสนอแนะทางอาชีพที่มีต่อ
ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางพลศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษา
จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

เชิดศักดิ์ โธมาสินธุ์. การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

คณัย เขียนพุด. "ความเป็นผู้ประกอบการ," ใน จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 11 (43) :

26 - 30 ; ธันวาคม 2531.

ทิพย์มาศย์ พิมพ์ศักดิ์. ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน
นาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. พัฒนาการทางอาชีพ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2530.

นิภา ศรีไพโรจน์. สถิตินอนพาราเมตริก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์,
2533.

ปกรณ วังศ์สวัสดิ์. ผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจอาชีพอิสระในท้องถิ่น
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
อัดสำเนา.

ประชุมสุข อาชวบำรุง "บันทึกว่างงานเพื่ออะไร," ใน ครูศาสตร์. 4 ; 21-24 ; สิงหาคม
- ตุลาคม 2517.

ประดิษฐ์ ชาสมบัติ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การส่งเสริมการ
ทำงานนอกระบบในเมือง. หน้า 1 - 20. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

ปราโมทย์ เจนการ. การศึกษาวรรณกับความเป็นผู้ประกอบการ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ค.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

ปริญดา บุญศิลาเลิศ. การทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
พนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

- พกา บุญเรือง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ ภูมิลำเนาทางอาชีพ และการควบคุมภายใน - ภายนอก. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.
- มุสดี รุมาคม และเกศินี วิฑูรชาติ. การบริหารธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์ การบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. เอกสารประกอบการสอนวิชาแนะแนว 515 ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- _____. รายงานวิจัย เรื่อง การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- พรณี ช. เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน (จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในโรงเรียน). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2523.
- พล แสงสว่าง. อาชีพศึกษาและแนะแนวอาชีพ. บัณฑิตานี : โครงการผลิตตำรา มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2529.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญผล. 2531.
- เพทาย เจริญคุณวิวัฒน์. ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจในวิชาชีพนาฏศิลป์ของ นักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. ลักษณะสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์พิช กรุงเทพฯ : 2518.
- ยุพยงค์ ขวณะ และวรรณดา งามิตชัยวัฒน์. "คนมีความรู้ตักงานจะแก้ปัญหาอย่างไร," ใน วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 31 - 36 : มีนาคม - เมษายน 2528.
- ยุพิน ประจวบเหมาะ. การประกอบอาชีพอิสระ : แนวทางแก้ปัญหาการว่างงานของบัณฑิต เศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2521.

- ยุพิน อลงานนท์. ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- เยาวลักษณ์ ราชแพทยาคม. "มิติใหม่ของการมีงานทำ : การฝึกอบรมเพื่อให้ได้งาน," ใน รวมบทความการสัมมนาระดับชาติของประเทศไทย เรื่อง การฝึกอบรมเกี่ยวกับการงานของเยาวชน. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย, 2529.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร , 2528.
- วชิรญา บัวศรี. คำบรรยาย เรื่อง อาชีพศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523
- วัชร ทรัพย์มี. การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- วันทนา ศิริรัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางอาชีพ สังกักับแหล่งตน และค่านิยมในงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในและนอกโครงการทดลองฝึกอาชีพ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- วิจิต แสงทอง. "การศึกษากับความต้องการแรงงาน," ใน แรงงานสัมพันธ์. 27(2) : 33 - 39 ; กรกฎาคม 2520.
- วีระ ศรีวิลาส. บันไดสู่ผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : ซีเอสยูเคชั่น, 2530.
- ศรีนวล โกมลวานิช. "อาชีพอิสระของคหกรรม ศิลปกรรมและพานิชยกรรม," ใน 45 ปี กรมอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2531.
- ศรีสง่า กรรณสุต และ สาโรช บัวศรี. การศึกษาเพื่อการงานและอาชีพ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ศุภวดี บุญวงศ์. เอกสารประกอบการวิชาอาชีพเบื้องต้น. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2528.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต. 2529.
- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. "วิธีการแนะแนวอาชีพในสถาบันการศึกษา," ใน พัฒนาหลักสูตร. 27 : 51 ; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2527.

- สัญญา จัดตานนท์. การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- . "แนวโน้มในการประกอบอาชีพอิสระในประเทศไทย," ใน บทความวิทยุกระจายเสียง ขบวนการศึกษาเพื่อการทำงานและอาชีพ. หน้า 68. สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2528.
- สุดา อ่อนช้อย. ผลการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อภาวะทางอาชีพ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2520. อัดสำเนา.
- สุรางค์ จันทร์เอม. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.
- สุนทร โคตรบรรเทา. การศึกษากับปัญหาการมีงานทำในประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- สุรเดช วิเศษสุรการ. ข้อคิดในการทำงานเพื่อมุ่งจุดเน้น 7 ประการของกรมอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการพัฒนาคุณภาพอาชีพศึกษา กรมอาชีวศึกษา, 2530.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. "แนวทางการกำหนดคณิกของสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต," ใน เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ณ โรงแรมสยามเบย์ฮอว์ รีสอร์ท เมืองพัทยา จ.ชลบุรี 30 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2534. หน้า 10. 2534.
- อาชีวศึกษา, กรม. อาชีพอิสระ. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา, 2530.
- อาชีวศึกษา, กรม. แนวทางสู่อาชีพส่วนตัว. กรุงเทพฯ : งานวิเคราะห์และประสานงาน ตลาดแรงงาน กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา, 2531. อัดสำเนา.
- อาชีวศึกษา, กรม. ภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา, 2532.
- อาภา ถนัดช่วง. "แนวทางการพัฒนางานแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา," ใน การแนะแนวอาชีพ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. หน้า 14 - 15 สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2528.

Allport, G.W. "Attitude". in A Handbook of Social Psychology.

Massachusetts : Clark University Press, 1935.

Brewer, J.M. History of Vocational Guidance. New York : Harper, 1942.

Deleo, John G. "To Determine the Difference in Need for Achievement and Risk Taking Propensity between Mountaineers and Entrepreneurs," in Dissertation Abstracts International. 43(4) : A ; October, 1982.

Denton, Nona R. "Perceptions of Entrepreneurs and Secondary Vocational Education on Selected Aspects of Entrepreneurship and Entrepreneurship Education," in Dissertation Abstracts International. 46 (10) : A ; April, 1986.

Durgin, Rodney Wayne. " A Model of Managing Career Guidance, Programs in Secondary Schools of Ohio," in Dissertation Abstracts. 35 (5) : 2674 - A ; November, 1974.

Gibson, Robert L. "Teacher Opinion of High School Guidance Program," in The Personnel and Guidance Journal. 44 : 416 - 422 ; December, 1965.

Hovland, Carl I., Iroving L.Jonis and Harold H. Kelly. Communication and Persuasion. n. 6-10. New Heaven : Yale University Press, 1953.

Kretch, D. and R.S.Cruthfield. Theory and Problem in Social Psychology. n. 152. New York ; Mc.Graw-Hill, 1948.

Pershings, James A. and Demetropoulus, Efsthathios G. "Guidance and Guidance System in Secondary Schools : The Teacher's Views" in The Personnel and Guidance Journal. 7 : 455 - 458, March, 1981.

Myers, E. George. Principles and Techniques of Vocational Guidance. New York : Mc Graw-Hill, Co., 1941.

Shaver, Kelly S. Principles of Social psychology. Cambridge : Winthrop Publishers, 1977.

Sherif, Caraly W. and Muzafer Sherif. Attitude ; Ego Involvement and Change. New York : John Willy and Sons, 1969.

Super, Donald E. Appraising Vocational Fitness by Means of Psychological Tests. New York : Harper and Brothers, 1949.

----- Manual : Work Values Inventory. Boston : Houghton-Mifflin, 1970.

Triandis, Harry G. Attitude and Attitude Change. New York : John Willy and Sons, Inc, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
- ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

คำชี้แจง

1. แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระมี 25 ข้อ
 2. ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องช่องใดช่องหนึ่งตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน
- ตัวอย่างเช่น

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๐	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่หารายได้ด้วย ตนเองโดยไม่ต้องเป็นลูกจ้างใคร					

จากข้อ ๐ นักเรียนอ่านแล้วเห็นว่า ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด นักเรียนจึงกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขอบคุณในความร่วมมือ

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.	คนที่ประกอบอาชีพส่วนตัวต้องมีการศึกษา สูง จึงจะประสบความสำเร็จ					
2.	ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระมักจะไม่ได้รับการ ยกย่องเหมือนกับข้าราชการ					
3.	ผู้ที่จะทำธุรกิจส่วนตัว จะต้องมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์					
4.	การประกอบอาชีพอิสระทำให้ขาดโอกาส พบปะสังสรรค์กับผู้อื่น					
5.	การประกอบอาชีพอิสระนั้นสามารถทำได้ เฉพาะคนที่อยู่แต่ในเมืองใหญ่เท่านั้น					
6.	การประกอบอาชีพส่วนตัวนั้น สามารถ ดำเนินการได้โดยไม่ต้องวางแผน ล่วงหน้า					
7.	รายได้ของผู้ประกอบอาชีพอิสระขึ้นอยู่กับ ความสามารถของตนเอง					

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8.	การเข้าสู่วงการธุรกิจเป็นการเริ่มต้น ที่ยาก เพราะถ้าไม่มีเส้นสายก็มักจะ ไม่ประสบความสำเร็จ					
9.	นักเรียนชอบทำงานที่ไม่มีเจ้านายมา คอยควบคุม					
10.	นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการตากหน้าที่จะ ต้องไปขายของ หรือให้บริการคนอื่น					
11.	นักเรียนรู้สึกอยากลองประกอบอาชีพ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ					
12.	นักเรียนไม่ชอบที่จะต้องคิดริเริ่มทำหรื ทำนี้ด้วยตนเอง					
13.	นักเรียนรู้สึกสบายใจที่ได้ทำงานที่ไม่ ต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของใคร					
14.	นักเรียนไม่ชอบคิดค้นหรือสร้างงาน ด้วยตนเอง อยากทำงานที่ได้เงินเดือน ประจํามากกว่า					

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
15.	นักเรียนภูมิใจที่สามารถยืนได้ด้วย ลำแข้งของตนเอง					
16.	นักเรียนรู้สึกว่าการประกอบอาชีพอิสระ เป็นการสร้างความหวังใหม่ให้กับผู้ที่ กำลังหางานทำ					
17.	นักเรียนมักหาโอกาสศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติม เพื่อจะเป็นผู้ประกอบการด้วย ตนเองในอนาคต					
18.	ถึงแม้จะมีผู้ชักชวนว่าการประกอบอาชีพ อิสระนั้นมีรายได้ดีกว่าการรับราชการ แต่นักเรียนก็ไม่สนใจ					
19.	นักเรียนไม่สนใจที่จะไปชมนิทรรศการ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ					
20.	ถึงแม้นักเรียนจะมีงานประจำอยู่แล้ว นักเรียนก็จะหาอาชีพอิสระทำเป็นอาชีพ เสริมด้วย					

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
21.	อาชีพส่วนตัวเป็นทางเลือกสุดท้ายที่ นักเรียนจะเลือกประกอบอาชีพ					
22.	นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะพูดคุย กับผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำ ธุรกิจส่วนตัว					
23.	นักเรียนพร้อมที่จะเข้าร่วมฟังการ อภิปรายเรื่อง "แนวทางในการประ- กอบอาชีพอิสระ"					
24.	นักเรียนพยายามที่จะหาเงินเพื่อมา ลงทุนทำธุรกิจส่วนตัว					
25.	นักเรียนจะรอสอบบรรจุอยู่เรื่อย ๆ จน กว่าจะสอบเข้ารับราชการได้					

ตาราง 5 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	4.24	14	5.94
2	6.05	15	7.18
3	6.18	16	4.43
4	4.69	17	4.77
5	5.56	18	3.68
6	5.33	19	5.08
7	4.12	20	7.50
8	4.36	21	8.00
9	5.40	22	5.55
10	4.64	23	4.59
11	5.50	24	11.00
12	4.60	25	4.94
13	5.47		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ = 0.88 *

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
- โปรแกรมการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
- โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

คู่มือการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพสำหรับครู

ชุดการแนะแนวอาชีพเรื่อง ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระออกเป็นตอน ๆ และใช้วิธีสอนโดยการบรรยาย การอภิปราย การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ การเยี่ยมชมสถานประกอบการ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสมหลายประเภท ได้แก่ แผ่นภาพอาชีพ การ์ตูน เทปเพลง และเทปโทรทัศน์ มาใช้ประกอบขณะสอน

สำหรับเนื้อหาของชุดการแนะแนวอาชีพเรื่อง ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระนั้น ประกอบด้วย ความหมายและข้อแตกต่างของอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ แนวทางการประกอบอาชีพอิสระ ทักษะคิดของผู้ประกอบอาชีพอิสระ การเยี่ยมชมสถานประกอบการ อาชีพอิสระกับการว่างงาน คุณค่าของอาชีพอิสระ และการวางแผนการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งชุดการแนะแนวอาชีพนี้ใช้กับนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2

วัตถุประสงค์ของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

เพื่อให้ นักเรียนมีทัศนคติที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพอิสระ และตระหนักถึงคุณค่าของการประกอบอาชีพอิสระ อันเป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ

วิธีการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

1. ศึกษาคู่มือการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
2. จัดเตรียมสื่อการสอน และอุปกรณ์ที่ใช้นำเสนอเรื่อง ได้แก่ แผ่นภาพอาชีพ สลากอาชีพ แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ แบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ การ์ตูน เทปเพลง เทปโทรทัศน์

เครื่องมือวัด

แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

โปรแกรมชุดการแนะแนวอาชีพ เรื่อง ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
1	1. ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี ให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างครูและนักเรียนในการเริ่มต้นทำกิจกรรม 2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และลักษณะของชุดการแนะแนวอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน	1. ครูใช้กิจกรรม"ดวงใจแรกพบ" 1.1 ครูแจกแผ่นกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนทุกคน 1.2 ครูให้นักเรียนเขียนชื่อตนเองตรงกลางกระดาษ ส่วนด้านขวาของกระดาษให้วาดรูปสิ่งที่คุณเองชอบ และด้านซ้ายของกระดาษให้วาดรูปสิ่งที่คุณเองไม่ชอบ ภายในเวลา 10 นาที 1.3 ครูแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเอง พร้อมทั้งอธิบายรูปภาพ 2. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของชุดการแนะแนวอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน	1. แผ่นกระดาษรูปหัวใจ 2. เอกสารกำหนดการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
2	2. อาชีพอิสระ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระ และอาชีพรับจ้าง	1. ครูเกริ่นนำเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพ 2. ครูให้นักเรียนดูแผนภาพอาชีพและให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าอาชีพใดเป็นอาชีพอิสระ และอาชีพใดเป็นอาชีพรับจ้าง 3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความหมายและข้อแตกต่างของอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง 4. หลังจากนั้นครูแจกเอกสารเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม 5. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนจดบันทึกสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่นักเรียนสนใจมาคนละ 1 อาชีพ และให้นักเรียนบันทึกผลงานแบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ และแบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ เพื่อจะได้นำมารายงานผลในชั่วโมงต่อไป	1. แผนภาพอาชีพ 2. แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพและแบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
3-4	3. สัมภาษณ์ผู้ ประกอบ อาชีพอิสระ	1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลในการประกอบอาชีพอิสระจากผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยตรง 2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ	1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพอิสระคนละ 1 อาชีพ ตามที่ครูได้มอบหมายให้ทำการบ้านในชั่วโมงที่ผ่านมา 2. ครูให้นักเรียนที่หารายได้พิเศษระหว่างเรียนมาเล่าถึงอาชีพอิสระที่กำลังทำอยู่ให้เพื่อน ๆ ฟัง หลังจากนั้นครูให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงอาชีพอิสระอื่น ๆ ที่นักเรียนสามารถทำได้นานจะเรียน 3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป	

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
5	4. คุณลักษณะ ของผู้ ประกอบ อาชีพอิสระ	เพื่อให้นักเรียนทราบถึง คุณลักษณะที่เอื้อต่อการ ประกอบอาชีพอิสระ	1. ครูให้นักเรียนจับสลากรายชื่อ อาชีพอิสระคนละ 2 อาชีพ 2. ให้นักเรียนคิดและค้นหา คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ อิสระที่แต่ละคนจับสลากได้จาก หนังสือชีวิตต้องสู้ที่ครูเตรียมมาให้ 3. หลังจากนั้นครูให้นักเรียน รายงานผลและร่วมกันอภิปราย คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ อิสระที่เพื่อน ๆ เสนอ 4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป คุณลักษณะโดยรวมของผู้ ประกอบอาชีพอิสระ 5. ครูแจกเอกสารเรื่อง คุณลักษณะ ของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ให้นักเรียน นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม	1. สลาก รายชื่อ อาชีพ อิสระ 2. หนังสือ ชีวิตต้องสู้
6	5. แนวทาง ในการ ประกอบ อาชีพอิสระ	เพื่อให้นักเรียนมองเห็น แนวทางในการประกอบ อาชีพอิสระ	1. ครูให้นักเรียนอ่านการ์ตูนเรื่อง "ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋น" 2. หลังจากนั้นครูให้นักเรียนศึกษา เอกสารเรื่องแนวทางในการ ประกอบอาชีพอิสระ 3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปข้อคิด	1. การ์ตูน "ตุ๊กตาของ ตุ๊กตุ๋น" 2. เอกสาร แนวทางใน การประกอบ อาชีพอิสระ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
12	8. อาชีพอิสระ กับการ ว่างงาน	1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงสภาพ ของการว่างงานในภาวะ ปัจจุบัน 2. เพื่อให้หัดเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของอาชีพ อิสระซึ่งเป็นทางเลือก หนึ่งในการประกอบอาชีพ	1. ครูให้นักเรียนฟังเพลง "มหาลัย" ของวงคาราบาว 2. ครูให้นักเรียนอ่านกลอน "คนว่างงาน" และ "งานอาชีพ- อิสระ" 2. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ข้อคิดที่ได้จากการฟังเพลง และอ่านกลอน 3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป	1. เทปเพลง "มหาลัย" 2. กลอน คนว่างงาน และ งานอาชีพ- อิสระ
13	9. คุณค่าของ อาชีพอิสระ	เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนัก ถึงคุณค่าของการประกอบ อาชีพอิสระ	1. ครูให้นักเรียนอ่านการ์ตูนเรื่อง "ขมไทย" และศึกษาตัวอย่าง รายกรณี 2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ถึงข้อคิดที่ได้จากการศึกษา เอกสาร และการ์ตูน 3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป	1. เอกสาร ตัวอย่าง รายกรณี 2. การ์ตูน เรื่อง "ขมไทย"

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
7-8	6.ทัศนคติของ ผู้ประกอบ อาชีพอิสระ	เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมี ความรู้สึกที่ดีต่อการประกอบ อาชีพอิสระ	1. ครูให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์ เรื่อง "คนขายกล้วยเตี้ยว" 2. หลังจากนั้นครูให้นักเรียนอ่าน กลอนแปดในหัวข้อ "สืบทอดคำไม่เท่าหนึ่งพระยา เลี้ยง" 3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป ข้อคิดที่ได้จากการดูเทปโทรทัศน์ และกลอนแปด	1. เทป โทรทัศน์ "คนขาย กล้วยเตี้ยว" 2. กลอนแปด "สืบทอดคำ ไม่เท่าหนึ่ง พระยา เลี้ยง"
9-11	7.ชมสถานที่ ประกอบ- การอาชีพ อิสระ	1. เพื่อให้นักเรียนได้รับ ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ อิสระจากผู้ประกอบอาชีพ อิสระโดยตรง 2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียน เกิดความสนใจที่จะ ประกอบอาชีพอิสระเพิ่ม มากขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนได้ ประสบการณ์ทางบวกต่อ การประกอบอาชีพอิสระ	1. ครูพานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานที่ ประกอบการอาชีพอิสระ 2. ครูให้นักเรียนสัมภาษณ์ผู้ ประกอบอาชีพอิสระและสังเกต ขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมทั้ง บันทึกผลงานแบบฟอร์มการ สังเกต และสัมภาษณ์อาชีพ 3. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพที่ได้ อิสระที่ได้เยี่ยมชม 4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป	1. แบบฟอร์ม การ สัมภาษณ์ อาชีพ 2. แบบฟอร์ม การ สังเกต อาชีพ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
14	10. การวางแผนการประกอบอาชีพ	เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดและมีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระตามความถนัด ความสามารถ และคุณสมบัติของตนเอง	1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนวางแผนการดำเนินกิจการอาชีพอิสระที่นักเรียนตั้งใจจะทำในอนาคต โดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถ และคุณสมบัติของตนเอง 2. ให้นักเรียนเขียนแผนการเป็นขั้นตอนรายละเอียด และให้เสนอต่อกลุ่ม 3. ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์ถึงความเป็นไปได้ และร่วมกันสรุป	แบบฟอร์ม การวางแผน การดำเนิน กิจการอาชีพ อิสระ
15	11. ปัจฉิมนิเทศ	1. เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงความรู้สึกละเอียดของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมด 2. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองหลังจากได้รับการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ	1. ครูให้นักเรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ 2. ประเมินผลนักเรียนด้วยแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ 3. ครูสรุป	แบบวัด ทัศนคติ ในการ ประกอบ อาชีพอิสระ

เรื่องที่ 1

ปฐมนิเทศ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี ำให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างครูและนักเรียนในการเริ่มต้นทำกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ และลักษณะของชุดแนะแนวอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน

วิธีการ

1. ครูใช้กิจกรรม "ดวงใจแรกพบ"
 - 1.1 ครูแจกแผ่นกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนทุกคน
 - 1.2 ครูให้นักเรียนเขียนชื่อตนเองลงตรงกลางกระดาษ ส่วนด้านขวาของกระดาษให้นักเรียนวาดรูปสิ่งที่ตนเองชอบ และด้านซ้ายของกระดาษให้วาดรูปสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ ภายในเวลา 10 นาที
 - 1.3 ครูแนะนำตนเอง และให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน พร้อมทั้งอธิบายรูปภาพสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบ
2. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของชุดการแนะแนวอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน

อุปกรณ์

1. แผ่นกระดาษรูปหัวใจ
2. เอกสารกำหนดการสอนโดยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

แนวสรุป

ชุดการแนะแนวอาชีพ หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระ และให้ประสบการณ์ด้านอาชีพอิสระ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ การเยี่ยมชมสถานประกอบการ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์ที่มีลักษณะ เป็นสื่อประสม ได้แก่ แผ่นภาพอาชีพ การ์ตูน เทปเพลง และ เทปโทรทัศน์ ซึ่งจะนำมาใช้ประกอบการสอน

เรื่องที่ 2

อาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง

วิธีการ

1. ครูเกริ่นนำเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพ
2. ครูให้นักเรียนดูแผ่นภาพอาชีพ และให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าอาชีพใดเป็นอาชีพอิสระ และอาชีพใดเป็นอาชีพรับจ้าง
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความหมาย และข้อแตกต่างของอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง หลังจากนั้นครูแจกเอกสารเรื่อง ความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม
4. ครูมอบหมายงานให้นักเรียน โดยให้ไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพอิสระที่นักเรียนสนใจ มาคนละ 1 อาชีพ และให้บันทึกการสัมภาษณ์ลงในแบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพและแบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ เพื่อจะได้นำมารายงานผลในชั่วโมงต่อไป

อุปกรณ์

1. แผ่นภาพอาชีพ
2. เอกสารเรื่อง ความสำคัญของการประกอบอาชีพ
3. แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ และแบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ

แนวสรุป

อาชีพแยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. อาชีพอิสระ คืออาชีพที่ผู้ประกอบการสามารถหารายได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเป็นลูกจ้างใคร หรือประกอบการตามความประสงค์ของตนเองหรือกลุ่ม รายได้ของอาชีพอิสระได้จากการผลิต การขาย และการบริการ
2. อาชีพรับจ้าง คืออาชีพที่ประกอบการตามความประสงค์ของนายจ้าง ส่วนรายได้ของการรับจ้างได้จากการรับจ้าง

ความสำคัญของการประกอบอาชีพ

ความต้องการของมนุษย์ไม่ได้หยุดที่การมีอาหารเพียงพอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง มียาสำหรับรักษาอาการเจ็บป่วย มีบ้านสำหรับอาศัยและมีเครื่องนุ่งห่มเท่านั้น แต่มนุษย์ยังต้องการความผาสุก สุกสบาย ความสะดวกในด้านอื่น ๆ อีกมากมาย มนุษย์จึงได้ชวนขายประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการต่าง ๆ ขึ้นสนองความต้องการเหล่านั้น จึงทำให้เกิดอาชีพมากมายซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ อาชีพอิสระ และอาชีพรับจ้าง

1. อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่หารายได้เองโดยไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง คือ อาชีพต่อไปนี้

1.1 ผู้ทำงานส่วนตัว คือผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนด้วยตนเอง หรือร่วมกับผู้อื่นในรูปแบบของห้างหุ้นส่วน โดยแบ่งปันผลกำไรกัน และไม่จ้างบุคคลอื่นเข้ามาทำงานในฐานะลูกจ้าง

1.2 นายจ้าง คือ ผู้ประกอบธุรกิจที่ตนเองเป็นเจ้าของกิจการและได้มีการจ้างบุคคลตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปมาช่วยงานในฐานะลูกจ้าง

ในกระบวนการประกอบอาชีพนั้นอาจแยกได้เป็น 3 ส่วน คือการผลิต การขาย และการบริการ ซึ่งผู้ประกอบอาชีพสามารถเลือกทำเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดหรือหลาย ๆ ส่วนก็ได้ โดยเป็นผู้ผลิต เป็นผู้ให้บริการ เป็นผู้ขายหรือเป็นผู้ผลิตและผู้ขาย เป็นผู้ขายและผู้ให้บริการหรืออาจจะเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ให้บริการขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่น ผู้ประกอบอาชีพปลูกผักอาจจะปลูกผักแล้วส่งให้ผู้อื่นนำไปขายก็จัดอยู่ในส่วนของการผลิตหรือเช่น ผู้ประกอบอาชีพขายรถจักรยานยนต์อาจจะขายเพียงอย่างเดียวก็จัดอยู่ในส่วนของการขาย หรือขายด้วยจัดกิจการตรวจซ่อมด้วย ก็จัดอยู่ในส่วนของการผลิตและการบริการ

อาชีพอิสระเป็นลักษณะงานอาชีพที่สามารถดำเนินการได้คล่องตัว มีอิสระเสรีในการบริหารงาน ผู้ประกอบการสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านการลงทุน การตลาด การขยายกิจการ การผลิตสินค้าใหม่หรือการให้บริการแก่ลูกค้าในรูปแบบใหม่ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาอาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นอาชีพอิสระจึงเป็นลักษณะงานอาชีพที่สามารถสร้างงานขึ้นได้เองตลอดเวลา

2. อาชีพรับจ้าง หมายถึง การประกอบการทำงานมีรายได้โดยประกอบการทำงานในกิจการของนายจ้างและได้รับเงินค่าจ้างตอบแทนจากนายจ้าง อาจจะเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรืออื่น ๆ แล้วแต่จะตกลงกัน อาชีพรับจ้างจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการตกลงให้ทำสิ่งหนึ่งได้จากบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ว่าจ้างและฝ่ายผู้รับจ้าง โดยปกติแล้วผู้ว่าจ้างจะเป็นฝ่ายเสนอความต้องการในการว่าจ้างให้ทำงาน กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งค่าจ้าง ซึ่งอาจจะจ้างประจำหรือชั่วคราวก็ได้ และผู้ประกอบอาชีพรับจ้างต้องประพฤติดนหรือปฏิบัติงานในขอบเขตที่นายจ้างกำหนด เช่น ข้าราชการ ลูกจ้างในบริษัท ห้างร้าน โรงงาน หรือลูกจ้างสำหรับทำการเกษตรต่าง ๆ

ประโยชน์ของการประกอบอาชีพ

1. ประโยชน์ต่อตนเอง

- 1.1 ทำให้มีรายได้มาใช้จ่ายในการดำรงชีวิต
- 1.2 ทำให้ได้ค้นพบและพัฒนาความสามารถของตนเอง
- 1.3 การได้ประกอบอาชีพที่ตนพึงพอใจทำให้มีความสุข
- 1.4 การประกอบอาชีพทำให้รู้สึกว่าคุณค่า

ฯลฯ

2. ประโยชน์ต่อครอบครัว

- 2.1 ทำให้มีรายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว
- 2.2 ทำให้ครอบครัวมีความสุข
- 2.3 ช่วยเหลือครอบครัวมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

ฯลฯ

3. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ

- 3.1 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น
- 3.2 ลดปัญหาอาชญากรรม
- 3.3 ช่วยเหลือประเทศพัฒนา

ฯลฯ

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ _____
2. อาชีพที่สัมภาษณ์ _____
3. ลักษณะของงานอาชีพ _____

4. จำนวนของผู้ร่วมงาน _____ คน (ในกรณีที่มีหลายคน) แต่ละคนมีหน้าที่ทำอะไรบ้าง

5. ประสบการณ์/การศึกษาฝึกอบรมก่อนประกอบอาชีพ _____

6. วิธีการที่เริ่มต้นประกอบอาชีพ _____

7. เงินลงทุนครั้งแรกประมาณ _____ บาท ได้มาอย่างไร _____

8. รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว _____
9. ความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ผู้ประกอบการอาชีพนั้นควรมี คือ _____

10. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการประกอบอาชีพ _____

11. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่ออาชีพของตนเอง _____

ลงชื่อ _____ ผู้สัมภาษณ์

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

แบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ

1. อาชีพที่สังเกต _____
2. ลักษณะของสถานที่ตั้ง _____

3. บุคลิกภาพของผู้ประกอบอาชีพ _____

4. จำนวน และหน้าที่ของผู้ช่วยงาน (ถ้ามี) _____

5. บุคลิกภาพของผู้ช่วยงาน _____

6. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ _____

7. ความพึงพอใจของลูกค้า _____

8. การตลาด การโฆษณา และการหาลูกค้า _____

9. การให้บริการเพิ่มเติม _____

10. ข้อดีของการประกอบอาชีพนี้ _____

11. ข้อด้อยของการประกอบอาชีพนี้ _____

ผู้สัมภาษณ์ _____

เรื่องที่ 3

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ

(2 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลในการประกอบอาชีพอิสระจากผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยตรง
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระคนละ 1 อาชีพ ตามที่ครูได้มอบหมายให้ทำการบ้านในช่วงที่ผ่านมา
2. ครูให้นักเรียนที่หารายได้พิเศษระหว่างเรียนมาเล่าถึงอาชีพอิสระที่นักเรียนกำลังทำอยู่ให้เพื่อน ๆ ฟัง หลังจากนั้นครูให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงอาชีพอิสระอื่น ๆ ที่นักเรียนสามารถทำได้ในขณะเรียน
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

อุปกรณ์ -แนวสรุป

การรู้จักหารายได้ระหว่างเรียนนั้น ย่อมทำให้นักเรียนไม่ต้องรบกวนค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองมากนัก นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่สามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งการประกอบอาชีพอิสระในสาขาวิชาชีพที่เรียนอยู่นั้น มีหนทางที่นักเรียนจะสามารถทำได้มากมาย ตัวอย่างเช่น

สาขาวิชาคหกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจดังนี้ ทำอาหารปิ้งย่าง, จาน้ำอาหาร, ทำขนม, ขายน้ำเต้าหู้, ขายดอกไม้สด-ดอกไม้ประดิษฐ์, ทำตุ๊กตา, เย็บเสื้อ, ของชำร่วย, ออกแบบเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจดังนี้ ผลิตสิ่งของที่ระลึก, เครื่องประดับ, ของใช้, ของเล่น, เครื่องประดับ, ภาพวาด, งานจักสาน เพื่อจำหน่าย เป็นต้น

สาขาวิชาเกษตรกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจดังนี้ เลี้ยงกระต่าย, เพาะเห็ด, เลี้ยงไก่, ปลุกดอกไม้มั, เลี้ยงบอนไซ, เพาะพันธุ์ปลา เพื่อจำหน่าย เป็นต้น

สาขาวิชาพาณิชยกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจได้แก่ การจำหน่ายสินค้าประเภทต่าง ๆ รับทำบัญชี เป็นต้น

เรื่องที่ 4

คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนทราบถึงคุณลักษณะที่เื้อื่อต่อการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนจับสลากรายชื่ออาชีพอิสระคนละ 2 อาชีพ
2. ครูให้นักเรียนคิด และค้นหาคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระที่แต่ละคนจับสลากได้ จากหนังสือชีวิตต้องสู้ที่ครูเตรียมไว้ให้
3. ครูให้นักเรียนรายงานผล และร่วมกันอภิปรายถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ที่เพื่อน ๆ เสนอ หลังจากนั้นครูแจกเอกสารให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป คุณลักษณะโดยรวมของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

อุปกรณ์

1. สลากรายชื่ออาชีพอิสระ
2. หนังสือชีวิตต้องสู้
3. เอกสารเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

แนวสรุป

คุณลักษณะโดยรวมของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระที่ควรจะมีคือ

1. มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. เอาใจจริงเอาใจต่องาน อดทน และหนักแน่น
3. มีความมานะพยายาม และมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค
4. มีความรัก และชอบในงานที่ทำ รวมทั้งมีความขยันขันแข็ง และเอาใจใส่
5. มีความรอบรู้ และรู้รอบในงาน
6. มีชั้นเชิงในการทำธุรกิจ
7. มีจิตใจอยากเป็นผู้ชนะ พร้อมทั้งจะฝ่าฟัน สร้างสรรค์ และพัฒนางาน
8. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
9. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

คุณสมบัติของบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระที่ควรจะมีติดปฏิบัติ มีดังนี้

1. ความมีวินัยในตนเอง การประกอบอาชีพส่วนตัว จัดเป็นอาชีพอิสระที่ไม่มีมีครมาเป็นนายจ้าง แต่ตนเองจะมีความเป็นอิสระ เป็นนายของตัวเอง ฉะนั้นเราจะทำอะไรอย่างใดก็ได้ไม่มีใครว่า จะนอนตื่นสาย จะออกขายของเมื่อใดก็ได้ ไม่มีใครบังคับ แต่การจะประสบความสำเร็จได้นั้น เราจะต้องมีวินัยในตนเอง ต้องรู้จักรับผิดชอบตนเอง ต้องรู้จักตระหนักในหน้าที่ที่ต้องกระทำ มีกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย เช่น ตื่นนอนเช้า และเร่งรีบทำงานในสิ่งที่ต้องทำอย่างเป็นระเบียบและสม่ำเสมอ ไม่ล่าช้าของได้เงินมาก่อนหนึ่งก็หยุดพักผ่อนไปหลายวัน ถ้าหากทำเช่นนี้เราอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเลยก็ได้

2. มีการเอาจริงเอาจัง อดทนและหนักแน่น การดำเนินธุรกิจส่วนตัวในขั้นต้นอาจจะต้องมีการล้มลุกคลุกคลานบ้าง เส้นทางที่เดิน ชีวิตจริงที่ต้องผจญภัย อาจจะล่าช้าทางเดินที่ราบเรียบที่ไปด้วยพรหมหรือรอยด้วยกลีบกุหลาบ แต่อาจจะเส้นทางเดินที่มีอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นเราจะต้องมีความอดทน หนักแน่น และเอาจริงเอาจัง พร้อมทั้งจะต่อสู้ปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นเพื่อที่จะก้าวไปสู่จุดหมายที่ตั้งมั่นไว้

3. มีความมานะพยายาม การที่เราจะก้าวเดินไปสู่จุดไหน เราจะต้องมีความตั้งมั่นมานะพยายามไปสู่จุดนั้นให้ได้ ถึงแม้ว่าในขั้นแรก เราอาจจะล้มเหลว ท้อแล้วขาดทุนแต่เราต้องไม่ท้อถอยหรือยอมแพ้ต่ออุปสรรคนั้น จิตใจจะต้องเข้มแข็ง คิดต่อสู้ ถือเสียว่าอุปสรรคที่ผ่านมา เป็นบทเรียนที่มีคุณค่า ซึ่งเราจะต้องแก้ไขปรับปรุง ต่อสู้ ต่อไป อันจะทำให้เรากล้าแข็งและประสบความสำเร็จในที่สุด

4. มีความรัก ขอบงานที่ทำ ขยันขันแข็ง และเอาใจใส่ งานหรือกิจการใด ๆ หากมีการเริ่มต้นด้วยความรัก ความชอบ ก็จะทำให้งานหรือกิจการนั้นได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษด้วยใจของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการเกิดความขยันขันแข็ง ตั้งใจทำงาน ด้วยจุดนี้เองจะเป็นจุดเร่งเร้ากระตุ้น ที่เกิดขึ้นมาจากจิตใจส่วนลึกโดยไม่มีใครบังคับ จะทำให้มีการทุ่มเทและเสียสละซึ่งจะเป็นผลดีแก่กิจการ เปรียบเสมือนกิจการได้ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ครั้งหนึ่งแล้ว

5. มีความรอบรู้และรู้รอบ

ความรอบรู้ หมายถึง มีความรู้ในกิจการที่ตนจะทำเป็นอย่างดี ได้แก่ ความรู้ทางการศึกษา ทฤษฎีหรือแนวปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้ร่ำเรียนมาหรือได้ศึกษาจากผู้อื่น ซึ่งจะต้องนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ปฏิบัติในกิจการของตน

ความรู้รอบ หมายถึง ความรู้ที่อยากจะชวนหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา เช่น สถานะการตลาดของสินค้านั้น ๆ สภาพการแข่งขันของแต่ละฝ่ายมีจุดได้เปรียบ เสียเปรียบอย่างไร ซึ่งจะต้องมีความรู้รอบรู้อยู่เสมอ เพื่อจะได้ปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

6. มีความสำนึกในเชิงธุรกิจ การดำเนินกิจการค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัวไม่เหมือนกับการเป็นลูกจ้างของบริษัท ร้านค้า หรือรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เพราะความรับผิดชอบค่อนข้างจะมีมากกว่านั้น กล่าวคือ การดำเนินการทุกขั้นตอน จะอยู่ในความรับผิดชอบของเราทั้งหมด เราจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าหรือล้มเหลวด้วยตนเองและการจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมีจิตสำนึกในเชิงธุรกิจ ต้องรู้ว่าในแต่ละขั้นตอนของธุรกิจจะต้องทำอะไรบ้าง มีส่วนประกอบอะไร จะต้องมีการจ่ายอื่นช่วยไหม จะต้องรู้จักใช้ความคิดเชิงธุรกิจในการแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นั้น เป็นต้น

7. การมีจิตใจอยากเป็นผู้ชนะ กล่าวคือ สถานะการประกอบธุรกิจส่วนตัวนั้นจะมีการแข่งขันกันมากมาย ทั้งในด้านตัวสินค้า การบริการ คุณภาพ ราคา การโฆษณา เป็นต้น ซึ่งการจะดำเนินกิจการให้ได้ดีในภาวะเช่นนี้ เราจะต้องมีจิตใจอยากเป็นผู้ชนะ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนา กล่าวคือ เมื่อรู้ว่าฝ่ายตรงข้ามมีอะไรดี เราก็จะมาพัฒนาให้ดีกว่าเขาเพื่อเป็นการดึงดูดลูกค้า เช่น ขายกล้วย-เตี๋ยวราดหน้ามีสูตรพิเศษ ใส่หมูแฮม ไข่ดาว ขายกล้วยเตี๋ยวผัดไทยมีไส้มันกุ้ง กุ้งสด ไข่เจียว เป็นต้น

8. มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำอาชีพที่สุจริต ไม่คดโกงใครและมีความจริงใจต่อลูกค้าเพราะการติดต่อค้าขายกัน มีข้อซื้อขายกันครั้งเดียวเลิก แต่เราต้องการให้เป็นลูกค้าขาประจำ มีการติดต่อค้าขายเป็นเวลานาน ฉะนั้น หากเรามีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจต่อกัน ก็อาจทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างกัน มีความยืนยาวนานยิ่งขึ้น

9. มีมนุษยสัมพันธ์อันดี การมีมนุษยสัมพันธ์อันดี หมายถึงกับบุคคลโดยรอบ ไม่ว่าจะเป็นลูกค้า หรือผู้ขายสินค้า หรือลูกจ้างได้บังคับบัญชา จะต้องมีการยิ้มแย้ม อารมณ์แจ่มใสไม่บูดบึ้งต่อกัน ซึ่งจะทำให้การดำเนินกิจการค้ามีความคล่องตัวขึ้นมาก

เรื่องที่ 5

แนวทางการประกอบอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมองเห็นแนวทางการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนอ่านการ์ตูน เรื่อง "ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋"
2. หลังจากนั้นครูให้นักเรียนศึกษาเอกสารเรื่อง แนวทางการประกอบอาชีพอิสระ
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อคิดที่ได้จากการ์ตูนและ เอกสาร
4. ครูสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

1. การ์ตูน เรื่อง ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋
2. เอกสาร เรื่อง แนวทางการประกอบอาชีพอิสระ

แนวสรุป

แนวทางการประกอบอาชีพอิสระ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

- ก. ขั้นเตรียมการ ผู้ที่เริ่มประกอบอาชีพอิสระ ควรจะพิจารณาและศึกษาในเรื่อง
 1. สำรวจตนเอง ในเรื่องความสามารถ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเอง
 2. มีความใฝ่ฝัน และความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ
 3. มีการทำงานที่เป็นขั้นตอน หรือมีแบบแผน
 4. เรียนรู้ ศึกษาขั้นตอนของงานจากผู้รู้หรือผู้ที่เคยทำมาก่อน
- ข. ขั้นปฏิบัติการ
 1. กระทำในสิ่งที่ตนถนัด หรือมีความสามารถ
 2. ผลิตสินค้า หรือบริการในสิ่งที่มีความต้องการของตลาด
 3. หาแหล่งเงินทุน
 4. ดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้
 5. เลือกทำเลที่ตั้งให้เหมาะสม
 6. มีการโฆษณาสินค้า

ค. ๕ ขั้นประเมินผล

1. พิจารณาจากภาวะการเสี่ยงว่ามีมากน้อยเพียงไร
2. พิจารณาจากกำไร-ขาดทุน

ଶିଳ୍ପ ସାଧନ

หนังสือสำหรับเยาวชน
ในโครงการส่งเสริมเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระ

จัดทำโดย ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
ด้วยการสนับสนุนจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ)

เรื่อง

ตุ๊กตาของตุ๊ตู่

เรื่องและบท

ภาพปก

ภาพประกอบ

พี่ระ ภูศิริวัฒนกุล บังอร เอี่ยมรอด

ทวีพร ทองคำใบ

กัญเกียรติ ญาติเสมอ

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

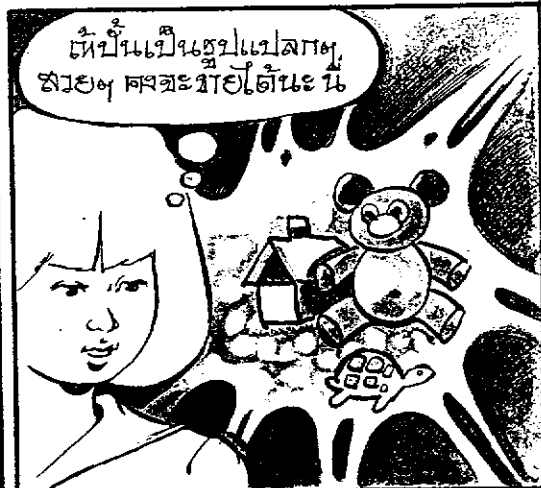
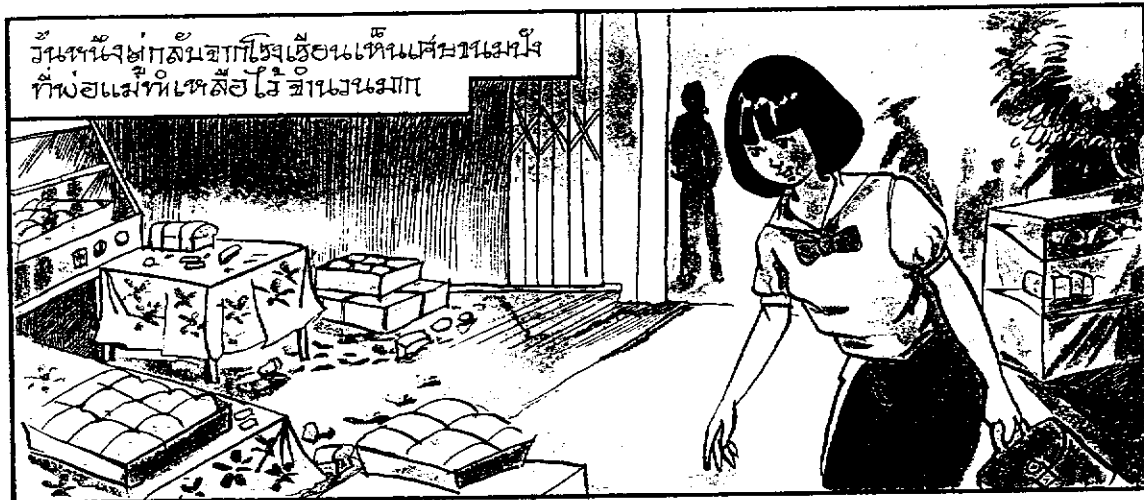

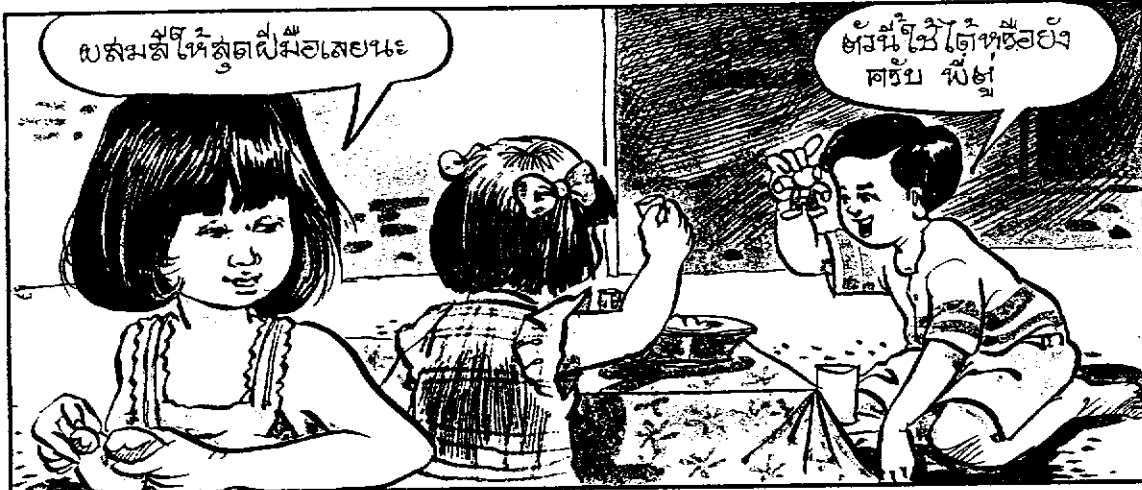

แนวทางการประกอบอาชีพอิสระ มีขั้นตอนใหญ่ ๆ พอจะประมวลได้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ก. ขั้นเตรียมการ ก่อนที่จะเริ่มประกอบอาชีพอิสระ ควรพิจารณาและศึกษาในเรื่องเหล่านี้เป็นพื้นฐานขั้นต้น

1. การสำรวจตัวเอง

ไม่มีใครที่ใครจะรู้จักเรามากที่สุดเท่าที่ตัวของเราเอง ดังนั้น ก่อนอื่นที่จะลงมือประกอบอาชีพส่วนตัวจะต้องพิจารณาตัวเองว่ามีความสามารถมากน้อยแค่ไหน พิจารณาด้วยความเป็นจริงและเที่ยงตรง ค้นหาความถนัดและจุดบกพร่องของตนเอง ไม่ตัดสินใจตามเพื่อนหรือบุคคลอื่น เพราะบุคลิกและความสามารถของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน บางคนทำสิ่งหนึ่งได้ดีมาก แต่ถ้าให้ทำสิ่งอื่น ๆ อาจจะทำได้ไม่เลย ดังนั้น ควรพิจารณาตนเองด้วยความรอบคอบ และถี่ถ้วน

2. มีความฝืนและคิดจะทำอะไร

ในขณะที่ยังไม่รู้ว่าจะเริ่มอะไร การจินตนาการก็อาจจะเป็นสิ่งจำเป็นหรืออาจจะไม่จำเป็นก็ได้ การฝืนคิดจะทำสิ่งนั้นกระทำสิ่งนี้ก็สิ่งสำคัญต่องานอาชีพส่วนตัว เพราะการประกอบกิจการงานใดก็ตามจะต้องเกิดจากความตั้งใจก่อน แล้วจึงแปรรูปไปเป็นความมานะพยายามกระทำให้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา ความคิดสร้างสรรค์ ความตั้งใจจริง ความทะเยอทะยานเป็นสิ่งสำคัญต่องานอาชีพส่วนตัว

3. มีการทำงานที่เป็นขั้นตอนหรือมีแบบแผน

การทำกิจการงานทุกอย่างถ้ากระทำโดยมีแผนการ โครงการและขั้นตอนแล้วจะได้เปรียบกว่ากิจการที่กระทำไปโดยยถากรรม ที่ไม่มีขั้นตอน

การทำงานที่มีการวางแผนจะมีประโยชน์ดังนี้

- ทำให้งานสำเร็จราบรื่นด้วยดี
- ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าถึงวิธีการที่จะต้องใช้ในการดำเนินงาน
- ทำให้ทราบแน่นอนว่า เวลาจะต้องทำอะไร ที่ไหน ใครทำ จะใช้อุปกรณ์ วัสดุอย่างไร
- ทำให้ทราบแน่นอนว่าจะต้องเตรียมอะไรล่วงหน้า

- ทำให้ทราบล่วงหน้าว่า จะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้างในระหว่างทำงานและเตรียมการแก้ไขได้ถูกต้อง
- ทำให้งานดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนและเป็นการฝึกนิสัยอันจะมีในการทำงานเมื่อทราบประโยชน์ของการวางแผนแล้ว ลำดับต่อไปก็ควรจะได้ทราบถึงวิธีการและขั้นตอนในการวางแผนการทำงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพดังนี้
- ขั้นตอนจุดมุ่งหมาย เช่น จะผลิตสินค้าหรือจะบริการด้านไหน
- ขั้นตอนวางแผนโครงการ เช่น โครงการขายน้ำเต้าหู้ โครงการขายดอกไม้ ฯลฯ
- ขั้นตอนกำหนดลำดับงาน อะไรจะต้องทำก่อน ทำหลัง
- ขั้นตอนจัดระบบงาน เป็นการจัดแบ่งงานออกเป็นหมวดหมู่
- การประเมินผลงานหรือโครงการ คุ้มภารกิจที่ทำนั้นได้ผลหรือไม่

4. เรียนรู้ขั้นตอนทั้งหมดจากผู้รู้หรือผู้ที่เคยทำมาก่อน

ความรู้ที่จะนำไปประกอบอาชีพส่วนตัวนั้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

4.1 ความรู้ความสามารถเดิมที่มีอยู่ ซึ่งได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนจากสถานศึกษา ซึ่งเป็นความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ความรู้เหล่านี้เปรียบเหมือนอาวุธที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่อไป

4.2 ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้จากผู้ประกอบอาชีพส่วนตัวอยู่แล้ว หรือผู้ที่เคยทำมาก่อน สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก การศึกษาขั้นตอนนั้นอาจจะปฏิบัติได้ดังนี้

- สมัครขอเป็นลูกมือหรือผู้ช่วยเป็นการเรียนรู้ทางตรง
- ถ้าสมัครเป็นลูกมือหรือผู้ช่วยไม่ได้ ก็ใช้วิธีสังเกต เผ้ามองและสอบถาม กระบวนการทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงาน การผลิต การจำหน่าย ปัญหาอุปสรรค การจัดหาทุน และอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบทั้งหมด

จ. ขั้นปฏิบัติการ

1. กระทำการสิ่งที่คิดว่าตนถนัด

เมื่อได้ตัดสินใจเลือกอาชีพแล้ว ให้เลือกอาชีพที่มีความถนัด เพราะถนัดสิ่งใดแสดงว่ามีความสามารถในสิ่งนั้นมากเป็นพิเศษ ผลดีของการทำงานในสิ่งที่ตนถนัดก็คือ

- ทำด้วยความสนุกเพลิดเพลิน
- ทำด้วยความรัก
- ไม่ย่อท้อและละทิ้งอย่างง่าย ๆ
- งานจะมีความต่อเนื่อง
- ผลผลิตจะออกมาอย่างเรียบร้อย ปราณีต และคุณภาพดี

2. ผลิตสินค้าหรือบริการในสิ่งที่ เป็นความต้องการของตลาด

การผลิตสินค้าหรือบริการในสิ่งที่ เป็นความต้องการของตลาด นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญข้อหนึ่งของการประกอบธุรกิจ เพราะจะเป็นตัวชี้ที่จะบอกว่าธุรกิจนั้นจะดำเนินต่อไปได้ในเวลานาน หรือจะล้มเลิกไป ถ้าผลิตสินค้าออกมาชนิดหนึ่งได้สวยงามดีเลิศ แต่บังเอิญเป็นสิ่งที่ตลาดไม่ต้องการ ผลผลิตออกมา นั้นจะหมดความหมายทันที เพราะไม่รู้ว่าจะนำไปขายให้ใคร ดังนั้นจึงต้องผลิตสินค้าหรือบริการในสิ่งที่ตลาดต้องการ ข้อสำคัญควรศึกษาในเรื่องตลาดก่อนที่จะผลิตสินค้าชนิดนั้น ๆ การประกอบอาชีพส่วนตัวจึงจะดำเนินต่อไปได้

3. เงินทุน การกู้เงิน

เงินทุนนับว่ามีความสำคัญต่ออาชีพส่วนตัวเป็นอย่างมาก เพราะกิจการจะเริ่มเกิดขึ้นมาได้ จะต้องเตรียมอุปกรณ์สิ่งของหลายอย่าง ซึ่งจะต้องอาศัยเงินทุนในการดำเนินงานแหล่งเงินทุนในการหาอาชีพส่วนตัวนั้นมาจากที่ใดได้บ้าง จะยกตัวอย่างแหล่งเงินทุนดังนี้

- ระยะเริ่มแรกไม่ควรใช้เงินลงทุนจำนวนมาก อาจจะรวบรวมจากเงินเก็บที่มีอยู่
- ขอบจาก บิดา มารดา ผู้ปกครอง อาจจะได้มาเลยโดยไม่ต้องคืน หรือจะคืนก็แล้วแต่จะตกลงกัน
- จากสถาบันการเงินต่าง ๆ ได้แก่ ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทประกันภัย ฯลฯ แหล่งเงินทุนประเภทนี้ จะต้องทำสัญญากู้เงินกันเป็นทางการ จะต้องเขียนโครงการเขียนแผนดำเนินงาน ตลอดจนจะต้องมีการค้ำประกันเงินกู้ การกู้เงินประเภทนี้ นับว่ามีความยุ่งยาก การได้เงินขึ้นอยู่กับโครงการ และความสามารถในการชำระหนี้คืน ดังนั้นผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวจะต้องพิจารณาว่าควรจะหาแหล่งเงินทุนจากที่ใด

4. การดำเนินงาน

การดำเนินงาน ควรจะต้องมีขั้นตอนหรือแผนงาน และจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ ควบคุมดูแลทั้งงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นก็แก้ไขให้ถูกต้อง

นอกจากนี้สินค้าหรือบริการที่ผลิตออกมาควรเน้นคุณภาพเหนือกว่าราคา ราคาขายควรให้ต่ำไว้ แต่คุณภาพต้องดี การสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าก็ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ราคาถูก
2. คุณภาพดี
3. บริการรวดเร็ว
4. พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน

5. ทำเลที่ตั้ง

ทำเลที่ตั้งมีความสำคัญต่อธุรกิจเป็นอย่างมาก เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้ยาวนาน หรือจะต้องล้มเลิกกิจการไป ทำเลที่ตั้งที่ดีควรจะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- อยู่ใกล้ทางเดิน ถนน
- อยู่ห่างคู่แข่งขึ้น ในกิจการประเภทเดียวกัน
- อยู่ย่านผู้คนจำนวนมาก
- มีประชาชนเดินผ่านไปมา
- ไม่สร้างความรำคาญให้แก่คนอื่น หรือกีดขวางทางจราจร
- เห็นง่าย และติดต่อสะดวก
- มีสถานที่จอดรถได้

6. การตลาด การขายและการโฆษณา

การตลาด การขาย การโฆษณา เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกำไรมากขึ้น ดังนั้นในบางครั้งจำเป็นต้องอาศัยการโฆษณาบ้าง การโฆษณาอาจจะกระทำทางตรงหรือทางอ้อม โดยให้ลูกค้าช่วยพูดต่อ ๆ กันไป สิ่งสำคัญก็คือถ้าสินค้านั้นเด่นสะดุดตา คุณภาพดี ราคาถูกจะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ได้ดีอีกวิธีหนึ่ง

ค. ขั้นประเมินผล

1. ภาวะการเสี่ยง

พิจารณาดูว่าอาชีพส่วนตัวที่ดำเนินการอยู่นั้น มีภาวะการเสี่ยงมากน้อยอย่างไร ภาวะการเสี่ยงเกิดได้จากหลายกรณี ดังนี้

1. เงินลงทุนมากเกินไป
2. ผลิตภัณฑ์หรือบริการได้ไม่ตรงตามเป้าหมาย
3. การตลาดการขายไม่แน่นอน

ผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวจะต้องค้นหาสาเหตุให้พบ และพยายามแก้ไขปัญหานั้นให้ถูกต้อง

2. กำไร-ขาดทุน

เป็นหัวใจของการประกอบอาชีพส่วนตัว ถ้ามีกำไร ทุกอย่างจะไม่มีปัญหา แต่ถ้าขาดทุน จะต้องพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหานั้นให้ถูกต้อง การขาดทุนอาจจะเกิดจาก

1. ขายสินค้าหรือบริการได้จำนวนน้อย
2. ผลิตภัณฑ์ได้คุณภาพต่ำ
3. ตั้งราคาขายไว้สูงเกินไป
4. สินค้าหรือการบริการไม่เป็นที่ประทับใจของลูกค้า

เมื่อพบปัญหาแล้ว จะต้องหาทางแก้ไขปัญหานั้นให้ถูกต้อง เพื่อการอยู่รอดของอาชีพที่

กำลังดำเนินอยู่

เรื่องที่ 6

ทัศนคติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

(2 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้ลึกที่ต่อการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนดูเทปโทรทัศน์ เรื่อง "คนขายก๋วยเตี๋ยว"
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายข้อคิดที่ได้จากการดูเทปโทรทัศน์
3. หลังจากนั้นครูให้นักเรียนอ่านกลอนแปด เรื่อง "สิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ยง"
4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายข้อคิดที่ได้จากการอ่านกลอนแปด
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

1. เทปโทรทัศน์ เรื่อง "คนขายก๋วยเตี๋ยว"
2. กลอนแปดเรื่อง "สิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ยง"

แนวสรุป

ผู้ประกอบอาชีพอิสระ จัดว่าเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพโดยสุจริต สามารถหารายได้ด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระกับผู้อื่น หากมีความอดทน ขยัน กระตือรือร้น รู้จักการจัดการ ย่อมทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ไม่แพ้ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ หรือพนักงานบริษัทเอกชน ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพอิสระควรมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน

คำสั่ง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายข้อคิดที่ได้จากกลอนข้างล่างดังต่อไปนี้

กลอนแปด "สิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ยง"

สมัยก่อน คนโบราณ ท่านสอนสั่ง
 ให้นักฟัง จากหัตถ์ มีคุณค่า
 ว่าต้องเรียน ให้นักเด่น เป็นพระยา
 สิบพ่อค้า ยังด้อยกว่า พระยาเดียว
 แต่เศรษฐกิจ โลกทุกวันนี้ผันเปลี่ยน
 มันทุนเวียน จนพระยา กลับหน้าเหี่ยว
 ร้อยพระยา ยังด้อยกว่า พ่อค้าเดียว
 พระยาเหี่ยว พ่อค้ายิ้ม ดูพริ้มเพรา
 สมัยนี้ เงินนั้นหรือ คืออำนาจ
 คนฉลาด คือพ่อค้า อย่างแรงเขลา
 อันพระยา ข้าราชการ งานหนักเบา
 ตำแหน่งเขา เทียบด้วยค่า ราคาซื้อ
 แต่พ่อค้า ถือเงินล้าน บ้านคฤหาสน์
 อีกเครื่องราชฯ เปรียบดูตราเสริม เพิ่มศักดิ์ศรี
 เป็นพระยา หวังเงินตรา บารมี
 ต้องทุ้ม แทบดับสิ้น สิ้นชีวิต

เรื่องที่ 7

ชมสถานประกอบการอาชีพอิสระ

(3 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระจากผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยตรง
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระเพิ่มมากขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ทางบวกต่อการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูพานักเรียนไปเยี่ยมชมสถานประกอบการอาชีพอิสระ
2. ครูให้นักเรียนสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพอิสระ และสังเกตขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมทั้งบันทึกผลงานแบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ และแบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ
3. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพอิสระที่ได้เยี่ยมชม
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

1. แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ
2. แบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ _____
2. อาชีพที่สัมภาษณ์ _____
3. ลักษณะของงานอาชีพ _____

4. จำนวนของผู้ร่วมงาน _____ คน (ในกรณีที่มีหลายคน) แต่ละคนมีหน้าที่ทำอะไรบ้าง

5. ประสบการณ์/การศึกษาฝึกอบรมก่อนประกอบอาชีพ _____

6. วิธีการที่เริ่มต้นประกอบอาชีพ _____

7. เงินลงทุนครั้งแรกประมาณ _____ บาท ได้มาอย่างไร _____

8. รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว _____
9. ความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ผู้ประกอบการอาชีพนั้นควรมี คือ _____

10. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการประกอบอาชีพ _____

11. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่ออาชีพของตนเอง _____

ลงชื่อ _____ ผู้สัมภาษณ์

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

แบบฟอร์มการสังเกตอาชีพ

1. อาชีพที่สังเกต _____
2. ลักษณะของสถานที่ตั้ง _____

3. บุคลิกภาพของผู้ประกอบอาชีพ _____

4. จำนวน และหน้าที่ของผู้ช่วยงาน (ถ้ามี) _____

5. บุคลิกภาพของผู้ช่วยงาน _____

6. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ _____

7. ความพึงพอใจของลูกค้า _____

8. การตลาด การโฆษณา และการหาลูกค้า _____

9. การให้บริการเพิ่มเติม _____

10. ข้อดีของการประกอบอาชีพนี้ _____

11. ข้อด้อยของการประกอบอาชีพนี้ _____

ผู้สัมภาษณ์ _____

เรื่องที่ 8

อาชีพอิสระกับการว่างงาน

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงสภาพของการว่างงานในภาวะปัจจุบัน
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพอิสระซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนฟังเพลง "มหาลัย" ของวงคาราบาว
2. ครูให้นักเรียนอ่านกลอน "คนว่างงาน" และ "งานอาชีพอิสระ"
3. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายข้อคิดที่ได้จากการฟังเพลง และกลอนที่ครูแจกให้
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

1. เทปเพลง "มหาลัย" ของวงคาราบาว
2. กลอนเรื่อง "คนว่างงาน" และ "งานอาชีพอิสระ"

แนวสรุป

ปัญหาการว่างงานนับเป็นปัญหาสำคัญที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ เนื่องจากทุกคนต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เมื่อจบแล้วต้องออกหางานทำ ซึ่งส่วนใหญ่ก็มุ่งที่จะแข่งขันเข้าทำงานในภาครัฐบาล หรือในภาคเอกชน มากกว่าจะหันมาประกอบอาชีพอิสระ จึงทำให้เกิดการว่างงานขึ้นเพราะตำแหน่งงานที่ว่างนั้นมีน้อยกว่าจำนวนผู้ที่สำเร็จการศึกษามาก

การประกอบอาชีพอิสระสามารถช่วยแก้ปัญหาการว่างงานได้ เพราะการประกอบอาชีพอิสระเป็นการสร้างปริมาณงานขึ้นมาด้วยตัวเอง อีกทั้งยังมีรายได้ไม่น้อยกว่าประกอบอาชีพรับราชการ หรือทำงานบริษัท นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถเป็นนายของตัวเอง ไม่ต้องเป็นลูกจ้างใครอีกด้วย

คำสั่ง ำหนักเรียนร่วมกันอภิปรายข้อคิดที่ได้จากกลอนข้างล่างดังต่อไปนี้

"คนว่างงานสมัยนี้มีหลายหลาก
เป็นปัญหาลูกกลามใหญ่ไม่เสื่อมคลาย
คนว่างงานมีมากมายหลายประเภท
เช่นเกียจคร้านงานใด ๆ ไม่นิยม
ที่เรียนจบวิชาการด้านต่าง ๆ
รอคอยรัฐจัดงานให้ได้ทำกิน
ยังนิยมว่าราชการนั้นยิ่งใหญ่
งานเอกชนก็อดคิดในปัจุบัน

"งานว่างคนมีมากมายหลายสาเหตุ
อุตสาหกรรมวิทยาการด้านเทคโนโลยี
เคยศึกษาวิชาการด้านต่าง ๆ
ขาดทักษะที่สำคัญขนานการ
อันสัมมาอาชีพนี้มีหลายอย่าง
แม้ความรู้และทักษะจะน้อยไป
งานเกษตรสัตว์พืชไร่มีหลายอย่าง
งานอิสระรายได้ดีมีมากมาย

งานว่างคนก็มีมากอยู่หลากหลาย
เหมือนเรคร้ายเรื่อร้างาใหญ่ในสังคม
อันสาเหตุมีนานาพาขึ้นชม
ไม่ยอมก้มหลังสู้ฟ้าหน้าสู่ดิน
ยังแคว้งคว้างอยู่ร่ำไปไม่จบสิ้น
แทบตายดิ้นสอบนแข่งขันแย่งงานกัน
จึงพึงใจฝัด้าแทบอาสัญ
อย่าเพื่อผันว่างงานหางายได้ทันที"
เพราะประเทศเราทันสมัยในยุคนี้
ล้วนยากที่คนจะถนัดสันตัดงาน
เขาไม่จ้างไม่ทนทานาสงสาร
ไม่เคยผ่านงานใดมานานเสร้าง
ล้วนเสริมสร้างอนาคตให้สดใส
ถ้าฝักใฝ่สุทรหดไม่อดตาย
งานก่อสร้างและบริการงานค้าขาย
อย่างปล่อยยให้ใครเขาอ้างงานว่างคน"

งานอาชีพอิสระ

อันว่างานคือวิถีของชีวิต	ที่ลืมหืมชีวิตนี้มีคุณค่า
แม้จี๋เกียจไม่สนใจไม่พาพา	เขาเรียกว่าคนสิ้นคิดสิ้นจิตใจ
สัมมาชีพในโลกนี้มีหลายอย่าง	ผู้ทุกทางอนาคตจะสดใส
แม้จี๋เกียจจะจัดสนจนบรรลัย	เป็นเรื่องใหญ่จงพิจารณาอย่ารอรี
งานอิสระนั้นมีค่าถ้าวิเคราะห์	เขาว่าเหมาะกับคนไทยในยุคนี้
เป็นงานเหมาะกับนิสัยผู้เสรี	เป็นศักดิ์ศรีของชีวิตโปรดคิดดู
งานอิสระมีมากมายหลายชนิด	ต้องมีจิตไม่ละวางอย่างนักสู้
ความถนัดถ้ามีด้วยจะช่วยชู	ให้พุ่งสู่ความก้าวหน้าสถาพร
กิจนิสัยผู้รักงานด้านต่าง ๆ	จะเสริมสร้างความสุขใจไม่เดือดร้อน
ต้องขยันหมั่นเพียรไปไม่ขาดตอน	ไม่ย่อหย่อนหรืออ่อนแอแม้ยาม
การตลาดต้องปราดเปรื่องเป็น เรื่องใหญ่	ต้องเข้าใจต้องรู้ลึกต้องศึกษา
การจัดการบริการ-งานโฆษณา	ด้านลูกค้าต้องเข้าใจผู้สัมพันธ์ ...
อย่าหวังแต่คนอื่นช่วยจะมัวมอด	คงจะไปไม่ตลอดหน้าเขายืนยัน
งานอิสระมีนานาจนฝ่าฟัน	เพื่อสร้างสรรค์อนาคตสดใสเลย.

1. ขายน้ำบับวก

น้ำบับวกเขาว่าดีมีคุณค่า	รสโอชาจริงแท้แท้กระหาย
แก้ร้อนานที่รุ่มร้อนให้ผ่านคลาย	ทางจำหน่ายมีรายรับไม่อับจน
แหล่งซื้อขายบับวกนี้มีหลายหลาก	กรรมวิธีทำไม่ยากหากขวยขวาน
ปั่นแล้วกรอง-เติมน้ำบ้างอย่างแบบยล	แล้งจึงขนาใส่รถเข็นอย่าเว้นวัน
ดูทำเลจอดรถเข็นให้เป็นที่	ผูกไมตรีกับลูกค้าอย่าหุนหัน
ภาชนะสะอาดล้วนชวนชิมกัน	แม้ขยันขายเรื่อยไปไม่ยากจน

2. เพาะเห็ดนางรมขาย

เห็ดนางรมเขาว่าดีมีคุณค่า	รสรอชาเพราะปรุงได้หลายสถาน
การเพาะเชื้อเพื่อเติบโตใหญ่ก็ไม่นาน	ทำอาหารหรือจำหน่ายรายได้ดี
ผู้สนใจควรรักงานด้านเกษตร	ช่างสังเกตและขยันกันเต็มที
ควรฝึกฝนและค้นคว้าอย่ารอรี	เพราะเห็ดนี้ถ้าเพาะขายได้กำไร
แหล่งซื้อขายนั้นส่วนใหญ่ในตลาด	ถ้าสามารถโฆษณาด้วยจะรวมใหญ่
เพราะเห็ดนี้อร่อยยิ่งกว่าสิ่งใด	ลองฝึกฝนเพาะขายดูจะรู้จริง

3. งานประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้า

งานประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าที่น่ารัก	งานไม่หนักถ้าทำดีมีรายได้
การเย็บปักถักร้อยในบ้านงานสบาย	แต่ต้องใช้ศิลปะประดิษฐ์การ
อันรูปแบบตุ๊กตาสารพัด	แม้ฝึกหัดจะทำได้หลายสถาน
ฝึกประกอบ-ตกแต่งไว้ให้ชำนาญ	รวมทั้งด้านการจำหน่ายได้ราคา
แหล่งคนซื้อตุ๊กตาพอหาได้	ถ้าชวนขายโดยขยันหมั่นเสาะหา
แทบทุกงาน-ร้านน้อยใหญ่ในพารา	ตุ๊กตาผ้าถ้าวางขายคงได้เงิน

4. งานซ่อมมอเตอร์ไซค์

มอเตอร์ไซค์สมัยนี้มีหลายหลาก	ใช้กันมากประโยชน์ใช้หลายสถาน
งานช่างซ่อมจึงไปรอดตลอดกาล	แม้เปิดร้านบริการซ่อมย่อมเงินดี
แม้สนใจควรฝึกไว้ให้เก่งกล้า	เพื่อลูกค้าได้ว่าจ้างอย่างเต็มที
เตรียมอุปกรณ์ทุกสิ่งสรรพบรรดา	งานซ่อมนี้จะพัฒนาก้าวหน้าไกล
จัดบริการทุกระดับประทับใจ	โดยผูกมิตรสัมพันธ์ไว้ให้ยิ่งใหญ่
แม้บริการดีถึงขั้นเร็วทันใจ	ไม่เหลวไหลคงรวมได้ไว้อย่างคน

5. งานขายหนังสือ

พวกนักอ่านสมัยนี้มีหลายหลาก	หนังสือดีก็มีมากอยู่หลากหลาย
แม้รับมาแล้วจัดวางอย่างเรียงราย	เพื่อจำหน่ายจัดแผงดีมีกำไร
ที่วางแผงต้องเป็นที่มีคนผ่าน	เช่น หน้าร้านหรือชุมชนคนรักการอ่าน
สำนักพิมพ์เอเย่นต์มีทั่วไป	หนังสือใหม่และเก่านี้มีมากมาย
ควรติดต่อขอเบอร์ เซ็นต์เป็นพันธะ	กำไรจะเพิ่มพูนมากจากการขาย
สร้างสัมพันธ์ขยันไป-ไม่อดตาย	อาจรวยได้-ถ้าขายดี-มีกำไร

6. งานซ่อมเครื่องไฟฟ้า

เครื่องไฟฟ้าสมัยนี้มีหลายอย่าง	ถ้าเป็นช่างซ่อมได้ดีมีรายได้
แหล่งฝึกฝนสมัยนี้มีมากมาย	ควรฝึกไว้เป็นวิชาหาเลี้ยงตน
อันอุปกรณ์ซ่อมไฟฟ้าขนาดชนิด	แม้มีติดตัวไว้ซ่อมได้ผล
อาจเดินเร่บริการตามบ้านคน	หรือขวยขวานทุนตั้งร้านงานจะดี
อันเทคนิคการจัดการร้านไฟฟ้า	ต้องศึกษาทุกกระบวนการอย่างถ้วนถี่
โดยเฉพาะการบริหารด้านบัญชี *	แม้หมดหนี้-ก็รวยได้สบายครั้น

7. งานช่างออกแบบเครื่องแต่งกาย

งานช่างออกแบบเสื้อผ้าก็น่าคิด	ถ้ามันจิตงานฝีมือ เชื่อถือได้
แบบแฟชั่นสมัยนี้มีมากมาย	ควรฝึกไว้เป็นวิชาเพื่อหากิน
แบบเสื้อผ้าที่ต้องตัดได้สัดส่วน	ลวดลายล้นนำรักดีและมีศิลป์
ผู้สวมใส่ใจอยากเด่นเป็นอาฉิม	จุดด้อยสิ้นเสริมจุดเด่นเน้นความงาม
ผู้เป็นช่างชั้นดีมีศิลปะ	มีวาทีผูกสัมพันธ์หมั่นซักถาม
ควรปราดเปรื่องเรื่องแฟชั่นหมั่นติดตาม	ไม่เหยียดหยามหรือดูถูกลูกค้าตน

8. ขายน้ําเต้าหู้

นมถั่วเหลืองคนว่าดีมีคุณค่า	โภชนาการโปรตีนเพิ่มเสริมสังขาร
มั่นใจน้ํามาใส่รถเข็นเป็นกิจการ	หรือเปิดร้านเพื่อจำหน่ายรายได้ดี
การทำน้ําถั่วเหลืองเป็นเรื่องง่าย	ควรเรียนรู้โดยดูว่าให้ถั่วเนื้อดี
บริการขายด้วยน้ําใจมิตรไมตรี	ควรแนะนำคุณสมบัติประโยชน์โภชนา
แหล่งตั้งขายให้คนเห็นอยู่เป็นนิจ	ลูกค้าติดถั่วอร่อยไม่ด้อยค่า
มั่นใจยืนหมั่นเพียรไปไม่เลิกรา	ไม่นานเช้าก็รวยได้ไม่อายใคร

9. เลี้ยงกระต่ายขาย

สัตว์เราเลี้ยงมีมากมายหลายชนิด	ถ้าตั้งใจเลี้ยงจำหน่ายง่ายนักหนา
พวกกระต่ายถ้าเลี้ยงขายได้เงินตรา	เพราะค่าหญ้าที่เลี้ยงมันนั้นไม่แพง
พันธุ์กระต่ายชนิดดีก็มีอยู่	พันธุ์ไซ่ง่อนลองเลี้ยงดูจะรู้แจ้ง
อีกพันธุ์เนื้อเลี้ยงง่ายหนอย่างกลางแกลง	ควรจัดแหล่งลองเลี้ยงขายรายได้ดี
สวนจตุจักรเป็นแหล่งหนึ่งซึ่งจำหน่าย	แหล่งซื้อขายตลาดใหญ่สมัยนี้
ต่างจังหวัดแหล่งตลาดคาดว่ามิ	เลี้ยงสัตว์นี้ก็รวยได้อย่าอายใคร

10. สร้างงานด้านเกษตร

งานเกษตรทำเงินได้มีหลายอย่าง	มีแนวทางสร้างงานได้หลายสถาน
เช่นเพาะพันธุ์ขายพันธุ์ที่ดีต้องการ	จัดเป็นร้านเพื่อจำหน่ายได้กำไร
พืชสวนครัวมีมากมายหลายชนิด	ต้องมุ่งจิตขยันขายให้กว้างใหญ่
ปุ๋ยอินทรีย์แม้จะทำจริงไม่ทิ้งไป	ก็อาจใส่ถุงวางขายรายได้ดี
ควรขยันศึกษางานด้านเกษตร	ต้องสังเกตแหล่งวางขายให้ถั่วเนื้อดี
บริการทุกคนไปด้วยไมตรี	งานอย่างนี้มีรายได้ไม่อายใคร

11. ขายอาหารสำเร็จรูป

คนกินข้าวนอกบ้านนี้มีหลายหลาก	เพราะส่วนมากไม่มีเวลาปรุงอาหาร
ข้าวราดแกงทุกแห่งที่มีบริการ	บ้างเป็นร้านเป็นแผงนี้มีมากครั้น
อันอาหารสำเร็จรูปนี้มีหลายอย่าง	มีแนวทางทำได้จริงทุกสิ่งสรรพ
ต้องสังเกตวิธีทำที่สำคัญ	คนทุกชั้นจะเลือกได้สบายใจ
อันทำเลที่ตั้งขายมีหลายแห่ง	ต้องแสวงแหล่งชุมชนคนขวักไขว่
แม้ฝีมือร่อยไม่ด้อยใคร	อาจยิ่งใหญ่กว่าใครที่มีเงินทอง

12. วาดแผนโบราณ

คนซื้อเมื่อสมัยนี้มีหลายหลาก	เพราะส่วนมากทำงานหนักเมื่อยล้า
งานหมดคนวาดแผนโบราณท่านสอนมา	จึงมีค่าหากินได้สบายครั้น
แม้สนใจฝึกหัดฝีมือกลาง	ก็สามารถวาดเก่งจริงทุกสิ่งสรรพ
ทุกเส้นสายจะหายปวดรวดเร็วพลัน	ถูกค้ำใจความเมื่อยคลายหายกังวล
เป็นหมอนวดบริการดีมีลูกค้า	ต้องพูดจาเอาใจไว้จะได้ผล
ทั้งต้องรู้ทุกเส้นสายในกายคน	จึงจะลั่นด้วยเงินตราค่าบริการ

13. ขายอาหารหวานนานาชนิด

ของหวานมีมากมายหลายชนิด	แม้ผลิตรสชาติดีมีรายได้
คนทำงานนอกบ้านนี้มีมากมาย	หาบเร่ขายหรือตั้งร้านเป็นงานดี
แม้สนใจต้องฝึกฝนจนเก่งกาจ	ก็สามารถบริการขายได้เต็มที่
พร้อมเครื่องปรุงสารพัดจัดให้มี	ทั้งเร็วรับบริการให้ทันใจ
แม้ทำเลร้านชุมชนมีคนผ่าน	แม้อาหารอร่อยจริงจะยิ่งใหญ่
แม้ประหยัคสะสมทุนหมุนกำไร	ชีวิตใหม่คือเศรษฐีมีเงินทอง

14. งานอิสระจากการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวสมัยนี้มีหลายหลาก	งานอิสระจะเพิ่มมากหลากหลาย
เช่นสินค้าพื้นเมืองนี้มีมากมาย	นำมาขายได้เงินดีทุกวัน
อันอาหารกึ่งบุปผาสารพัด	ซื้อมาจัดปรุงจำหน่ายได้ไม่อัน
อุปกรณ์เล่น-รถและม้าสารพัน	อาจเลือกสรรให้เช่าไว้รายได้ดี
แม้ทุนน้อยคอยบริการด้านต่าง ๆ	เช่น รับจ้างแบกของส่งตรงถึงที่
หรือนวดแผนโบราณนิตคอยพัคดี	งานอย่างนี้อ่าเหยียดหยามประณามกัน

15. งานจักสาน

วัสดุหวายและไม้ไผ่เมืองไทยนี้	ยังคงมีอยู่ทั่วไปไม่ขาดสน
แม้เรามีศิลปะระดับตน	ควรคิดค้นงานประดิษฐ์คิดพัฒนา
เป็นภาชนะใช้ในงานด้านต่าง ๆ	เช่น กระถาง-กระบุง-หรือตะกร้า
พัด-กระจาด-กระบุงใหญ่ใส่บุปผา	แข่งหรือผาชีครอบ-งอบ-หมวกคน
แม้ผลิตรูปแบบดีฝีมือจกจ	ก็สามารถส่งจำหน่ายได้ทุกหน
หรือเปิดร้านขายเรื่อยไปไม่อันจน	ก็จะพ้นความจนจิตโปรดคิดดู

16. ทำของเล่นสำหรับเด็ก

วิสัยเด็กชอบของเล่นอย่างเป็นสุข	ไม่มีทุกซัดุนำรักเป็นนักหนา
แม้พ่อแม่เป็นคนดีมีเมตตา	ควรจัดหาของที่ลูกเล่นถูกใจ
ของเล่นเด็กมีมากมายหลายชนิด	แม้ผลิตแบบสี่สันทันสมัย
วัสดุนานาพรรณนั้นปลอดภัย	เด็กเล็กใหญ่เล่นสนุกได้ทุกวัน
แม้ทำมีทักษะงานด้านประดิษฐ์	โปรดลองคิดประดิษฐ์บ้างเชิงสร้างสรรค์
แหล่งจำหน่ายสมัยนี้มีทั่วกัน	แม้ขยันผลิตไว้คงขายดี

17. ขายล็อตเตอรี่

คนหวังรวยบ้ายห่วยนี้มีหลายหลาก	ล็อตเตอรี่ก็มีมากพอขายได้
แหล่งคนมากอย่างซื้อนี้มีมากมาย	อาจเร่ขายหรือตั้งแผงแหล่งประจำ
ลงทุนซื้อจากยี่ป้ออย่ากลัวเสี่ยง	ขอแต่เพียงอย่าคิดเห็นเป็นงานต่ำ
เพียงมีแผงมีแหล่งขาย-ได้งานทำ	หมั่นขายไปไม่บ่นพรว้า-มีกำไร
ขอแต่เพียงแต่งกายดีมีมารยาท	ดูสะอาดทั้งวาจน่าเลื่อมใส
อุตสาหกรรมประหยัดทุนหมุนเรื่อยไป	อย่างเพลอไหลซื้อเองหมดจะอดตาย

18. ขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป

คนทุกวันนี้ใส่เสื้อผ้านานาชนิด	แหล่งผลิตเสื้อผ้านี้มีหลากหลาย
แบบสำเร็จรูปสมัยนี้มีมากมาย	รู้จักขายได้เงินดีมีกำไร
อันเทคนิควิธีขายมีหลายอย่าง	เช่นจัดวางขายในร้านหรือร้านใหญ่
ขายเงินผ่อนเป็นรายเดือนเพื่อนไว้วาง	หรือเสาะหาลูกค้าใหม่ในหน่วยงาน
ผู้สนใจขายเสื้อผ้าที่ว่านี้	ต้องรู้วิธีขายหลากหลายด้าน
รู้จักคนรู้แพ้นั้นเหตุการณ์	รู้จักอ่านด้านต่าง ๆ อย่างแม่นยำ

19. ขายดอกไม้

อันดอกไม้ใช้งานด้านต่าง ๆ	แม้จัดวางจำหน่ายดีมีรายได้
เช่นวันเกิดวันสังสรรค์-วันคนตาย	วันเยี่ยมไข้-วันเปิดร้าน-งานพิธี
แม้สนใจต้องเร่งงานการประดิษฐ์	รู้จักคิดหาแหล่งขายหลายแหล่งที่
สร้างสัมพันธ์กับลูกค้าบรรดาดี	เพราะงานนี้อาจแข่งขันกันมากมาย
ด้านศิลปะประดิษฐ์นี้มีสารพัด	แหล่งฝึกหัดก็มีมากอยู่หลากหลาย
วิทยาการฝีมือดีมีมากมาย	ลองฝึกไว้และขายดูจะรู้ดี

20. ขายขนมนานาชนิด

ขนมฝรั่งจีนไทยสมัยนี้	ส่วนมากมีพอสรรหามาขายได้
แหล่งผลิตเมืองไทยนี้มากมาย	ลองติดต่อขอมาขายรายได้ดี
อันเทคนิควิธีขายมีหลายอย่าง	เช่นฝากวางร้านของชำประจำที่
เร่ขายตามบ้านจัดสรรบรรดา มี	ก่อนขายนี้ควรพิจารณาอย่างนอนใจ
เลือกขนมถูกอนามัยใคร ๆ ชอบ	หวานมันกรอบรสชาติเด่นเป็น เรื่องใหญ่
ลองขายดูสนิยมขนมใด	อย่างเผื่อใจลงใจใครครวญกระบวนงาน

เรื่องที่ 9

คุณค่าของอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนอ่านการ์ตูน เรื่อง "ขนมไทย" และศึกษาเอกสารตัวอย่างรายกรณี
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงข้อคิดที่ได้จากการ์ตูน และเอกสารตัวอย่างรายกรณี
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

1. การ์ตูน เรื่อง "ขนมไทย"
2. เอกสารตัวอย่างรายกรณี

แนวสรุป

คุณค่าของอาชีพอิสระนั้น นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาการว่างงานแล้ว ยังช่วยให้ผู้ที่ทำงานอาชีพประจำอยู่แล้วสามารถประกอบอาชีพอิสระเพื่อหารายได้พิเศษได้ด้วย ส่วนผู้ที่จบการศึกษาแล้วยังว่างงาน หากมองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระและประกอบอาชีพอิสระได้ด้วยตนเอง รู้จักอดทน อดออม ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพไม่ว่างงาน และไม่เป็นภาระของครอบครัว อีกทั้งยังช่วยให้ตลาดแรงงานขยายตัวได้อีกด้วย เพราะผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระแล้วประสบความสำเร็จในงานอาชีพ จะสามารถขยายงานให้มากขึ้น มีการจ้างคนงานเพิ่มขึ้น

媽媽

หนังสือสำหรับเยาวชน
ในโครงการส่งเสริมเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระ

จัดทำโดย ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
ด้วยการสนับสนุนจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ)

เรื่อง

ขนมไทย

เรื่องและบท

ภาพปก

ภาพประกอบ

อารีรัตน์ พลับรูการ สมปอง อึ้งสกุล

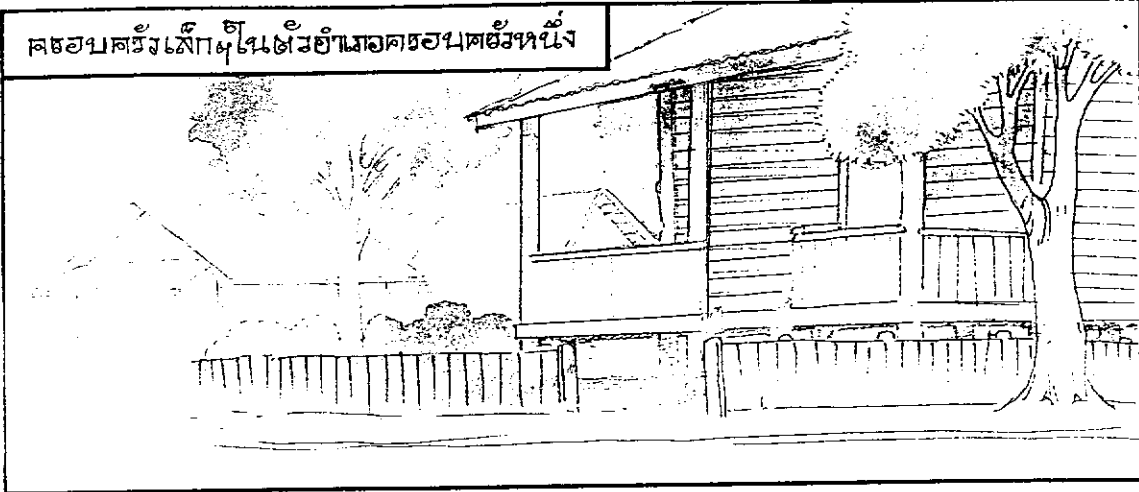
ทวีพร ทองคำใบ

ผดุง ตักดิ์ศรี

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ครอบครัวเล็ก ๆ ในตัวอำเภอครอบครัวหนึ่ง

แม่คะ หนูเรียนไม่พอ
เสร็จแล้ว หนูไปโรงเรียน
เลยนะคะ

ฮึ่สกา พรุ่งนี้พาสา
กัณฑ์เรียนบรียากอน
นะลูกนะ

อ้าวบ๊วย แอบมาตหนังสือ
แต่เช้าเชียว หนูไปหาแล้ว
คิดเรียนต่อที่ไหนด้วย

หนูคงต้อง
ออกมาช่วย
คุณแม่ที่
วันมาดคะ

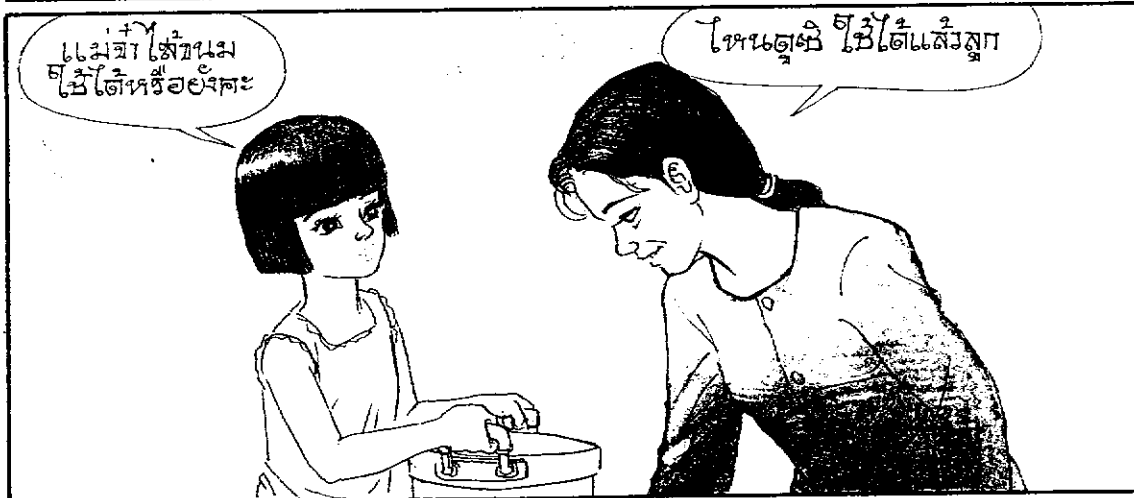
งั้นเดี๋ยว หนูไปเสร็จ
แล้ว เมาไปหาครูที่ห้อง
หนอยนะคะ

คะ
คุณแม่คะ

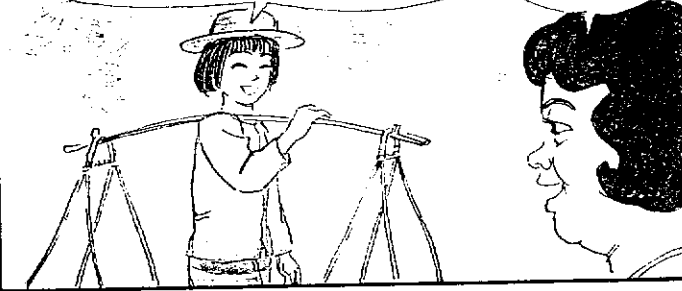

บั้งไฟก่อกองไฟไหม้กับบั้งไฟเงินบั้งไฟและไฟได้หลายชนิด

ตะโกนเลือกตะโกนแห้ว
ขนมจีน ขนมไข่ไก่ ขนมหม้อแกว
อร่อยๆ มาแล้วจ้า

ดูนี่กัน
แะะๆ น้อย
ๆ ชีสแมค

อ้อ! ค่อยๆ ชิม
เป็นขนมรสเดิมที่แล้ว

จากคุณบั้งไฟและบั้งไฟให้เลือกมาทำขนม
ของบั้งไฟดีวันนี้ออ

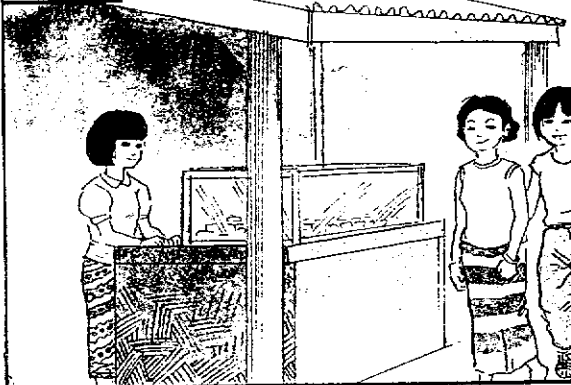
ตะโกนแห้วนี้ลูกชาย
ชอบมาก เลี้ยงดอยให้ดู
กว่าจะถึงบ้านคงจะแฉะ

อ้อ! เราจะทำไฟได้ให้ไหม
ไม่และ และดูบั้งไฟกัน

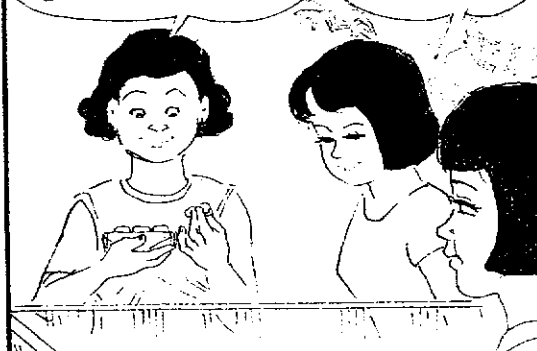

บั้งไฟให้กระพริบไฟให้ตะโกนเลือก
ไฟ

แฮมตีสัน
ของเราใส่กระพริบไฟ
ดูบั้งไฟกันจริงๆเลย

ต้องซื้อ
เยอะๆ ไปฝาก
ทางบ้าน

ตัวอย่างรายกรณีที่ 1

นฤมล เรียนจบพาณิชย์มา เธอตั้งใจว่าจะต้องประกอบอาชีพรับราชการให้ได้ เพราะเป็นงานที่มีเกียรติ เธอพยายามสอบบรรจุเข้ารับราชการหลายครั้งแล้ว แต่สอบไม่ได้ จนปีนี้เป็นปีที่ 2 แล้วที่เธอยังว่างงานอยู่ เธอต้องขอเงินจากผู้ปกครองมาใช้จ่าย และยังไม่ละความพยายามที่จะสอบบรรจุเข้ารับราชการให้ได้ เธอพยายามดูหนังสือเตรียมสอบอย่างสม่ำเสมอ

ตัวอย่างรายกรณีที่ 2

มานะ เรียนจบช่างกลมา เขาเคยไปสอบเข้ารับราชการ แต่ยังไม่ได้งาน เนื่องจากแต่ละแห่งมีผู้แข่งขันมาก เขาสังเกตว่าในท้องถิ่นที่เขาอาศัยอยู่นั้นมีคนนิยมใช้รถจักรยานยนต์กันมาก เขาจึงตัดสินใจขอยืมเงินแม่มาซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการซ่อมมอเตอร์ไซด์เท่าที่จำเป็น แล้วติดป้ายรับซ่อมรถจักรยานยนต์ขึ้นที่หน้าบ้านของเขา ในช่วงแรก ๆ เขามีรายได้จากการรับซ่อมเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เขาพยายามออมเงินทุนไว้ซื้ออุปกรณ์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันเขาสามารถมีรายได้เป็นของตนเอง และจ้างลูกมือมาช่วยอีก 2 คน เขารู้สึกภาคภูมิใจในตนเองว่าความพยายามของเขาทำให้เขาประสบความสำเร็จ มีอาชีพ มีรายได้เป็นของตนเอง และยังช่วยย้้าคนที่เขาจ้างมาเป็นลูกมือมีงานทำอีกด้วย

ตัวอย่างรายกรณีที่ 3

วิไลวรรณ ไม่ฝันว่าเธออยากรับราชการเป็นครู เมื่อเธอเรียนจบวุฒิครูออกมา เธอจึงไปสอบเข้ารับราชการแต่ก็สอบไม่ได้ เธอจึงอยู่ในสภาพว่างงาน วิไลวรรณคิดว่าเธอเรียนจบแล้วไม่ยอกรบกวเงินของผู้ปกครองอีก จึงหาอาชีพของตนเองโดยเอาความรู้วิธีทำวันกระถิ และขนมโรตั้นที่เธอเคยเรียนในโรงเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์โดยทำขายที่ตลาด วิไลวรรณรู้สึกภูมิใจที่มีรายได้ด้วยความสามารถของตนเอง แต่เธอก็ไม่ละความพยายามที่จะสอบบรรจุเป็นครูให้ได้ เธอยังใช้เวลาว่างดูหนังสือเตรียมสอบอย่างสม่ำเสมอ วิไลวรรณตั้งใจว่าถ้าเธอสามารถสอบบรรจุได้ เธอจะใช้เวลารว่างในตอนเย็น และวันหยุดทำขนมขายอีกเพราะทำให้เธอมีรายได้เพิ่มขึ้นอีก

เรื่องที่ 10

การวางแผนการประกอบอาชีพ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดและมีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระตามความถนัด
ความสามารถ และคุณสมบัติของตนเอง

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนวางแผนการดำเนินกิจการอาชีพอิสระที่นักเรียนตั้งใจจะทำ
ในอนาคตโดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถ และคุณสมบัติของตนเอง
2. ให้นักเรียนเขียนแผนการเป็นขั้นตอนโดยละเอียด และให้เสนอต่อกลุ่ม
3. ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์ถึงความเป็นไปได้ และร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการวางแผนการดำเนินกิจการอาชีพอิสระ

แนวสรุป

การทำกิจการงานทุกอย่างถ้ากระทำโดยมีการวางแผนการ ใ้โครงการและขั้นตอนแล้ว
จะได้เปรียบกว่ากิจการที่ทำไปโดยยถากรรม ไม่มีขั้นตอน

การทำงานที่มีการวางแผนจะมีประโยชน์ดังนี้

- ทำให้งานสำเร็จราบรื่นด้วยดี
- ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าถึงวิธีการที่จะต้องใช้ในการดำเนินงาน
- ทำให้ทราบแน่นอนว่า เวลาใดจะต้องทำอะไร ที่ไหน ใครทำ จะใช้อุปกรณ์ วัสดุ
อย่างไร เป็นต้น
- ทำให้ทราบล่วงหน้าว่าจะต้องเตรียมอะไรล่วงหน้า
- ทำให้ทราบล่วงหน้าว่า จะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้างในระหว่างทำงาน และเตรียมการ
แก้ไขได้ถูกต้อง
- ทำให้งานดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และ เป็นการฝึกนิสัยที่ดีอันควรจะมีในการ
ทำงาน

แบบฟอร์มการวางแผนดำเนินการอาชีพอิสระ

1. อาชีพอิสระที่นักเรียนต้องการประกอบอาชีพในอนาคตคือ _____
2. จุดมุ่งหมายของการประกอบอาชีพนี้คือ _____

3. อาชีพนี้มีความเหมาะสมกับนักเรียนอย่างไร

4. นักเรียนมีการวางแผนขั้นตอนในการประกอบอาชีพนี้อย่างไร
 - การเตรียมตัวก่อนประกอบอาชีพ _____

 - จำหน่าย ผลิตภัณฑ์ หรือให้บริการประเภทใด _____

 - ขั้นตอน และการจัดลำดับงาน _____

 - วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ _____

 - จำนวนเงินทุน และแหล่งที่มาของเงินทุน _____

 - การโฆษณา และประชาสัมพันธ์ _____

 - ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น _____

 - การแก้ไขปัญหา _____

เรื่องที่ 11

ปัจฉิมนิเทศ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมด
2. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองหลังจากได้รับการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการสอนด้วยการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ
2. ประเมินผลนักเรียนด้วยแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
3. ครูสรุป

อุปกรณ์

แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ เรื่อง ทักษะคิดในการประกอบอาชีพอิสระ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
1	1. ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี ให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างครูและนักเรียนในการเริ่มต้นทำกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และลักษณะของชุดการแนะแนวอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน	1. ครูใช้กิจกรรม"ดวงใจแรกพบ" 1.1 ครูแจกแผ่นกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนทุกคน 1.2 ครูให้นักเรียนเขียนชื่อตนเองตรงกลางกระดาษ ส่วนด้านขวาของกระดาษให้วาดรูปสิ่งที่ตนเองชอบ และด้านซ้ายของกระดาษให้วาดรูปสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ ภายในเวลา 10 นาที 1.3 ครูแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองที่ละคน พร้อมทั้งอธิบายรูปภาพสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบ 2. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของชุดการแนะแนวอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน	1. แผ่นกระดาษรูปหัวใจ 2. เอกสารกำหนดการสอนโดยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
2	2. อาชีพอิสระ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง	1. ครูเกริ่นนำเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ 2. ครูแจกเอกสารให้นักเรียนศึกษา 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและร่วมกันสรุป 4. ครูสรุปเพิ่มเติม	เอกสารเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ
3	3. การประกอบอาชีพอิสระ	1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบข้อมูลในการประกอบอาชีพอิสระโดยตรง 2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ	1. ครูให้นักเรียนที่หารายได้พิเศษระหว่างเรียนมาเล่าถึงอาชีพอิสระที่กำลังทำอยู่ให้เพื่อน ๆ ฟัง หลังจากนั้นครูให้นักเรียนช่วยกันเสนอถึงอาชีพอิสระอื่น ๆ ที่นักเรียนสามารถทำได้ในขณะที่เรียน 2. ครูบรรยายเพิ่มเติมถึงอาชีพอิสระที่นักเรียนสามารถทำได้ในระหว่างเรียน 3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและร่วมกันสรุป 4. ครูสรุปเพิ่มเติม	

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
4	4. คุณลักษณะ ของผู้ ประกอบ อาชีพอิสระ	เพื่อให้นักเรียนทราบถึง คุณลักษณะที่ดีที่เอื้อต่อการ ประกอบอาชีพอิสระ	1. ครูแจกเอกสารเรื่อง "คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ อิสระ" ให้นักเรียนศึกษา 2. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถามและร่วมกันสรุป 3. ครูสรุปเพิ่มเติม 4. ครูบอกแหล่งเอกสารที่สามารถ ศึกษาเพิ่มเติมได้	เอกสาร เรื่อง "คุณลักษณะ ของผู้ประกอบ อาชีพ อิสระ"
5	5. แนวทาง ในการ ประกอบ อาชีพอิสระ	เพื่อให้นักเรียนมองเห็น แนวทางในการประกอบ อาชีพอิสระ	1. ครูแจกเอกสารเรื่อง "แนวทาง ในการประกอบอาชีพอิสระ" ให้นักเรียนศึกษา 2. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ หลังจากอ่านเอกสารเสร็จแล้ว 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และร่วมกันสรุป 4. ครูสรุปเพิ่มเติม	เอกสาร "แนวทาง ในการ ประกอบ อาชีพ อิสระ"

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
6	6.ทัศนคติของ ผู้ประกอบ อาชีพอิสระ	เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมี ความรู้สึที่ดีต่อการประกอบ อาชีพอิสระ	1. ครูให้นักเรียนได้อ่านเรื่องสั้น เรื่อง "ก๊วยเตี้ยวบัณฑิต"และ "แม่ค้าขายขนม" 2. หลังจากนั้นครูให้นักเรียนอ่าน กลอนแปดเรื่อง"สิบพ่อค้าไม่เท่า หนึ่งพระยาเลี้ยง" 3. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบและ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป	1. เอกสาร เรื่อง "ก๊วยเตี้ยว บัณฑิต"และ "แม่ค้าขาย ขนม"
7	7.สถาน ประกอบ การอาชีพ อิสระ	1. เพื่อให้นักเรียนได้รับ ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ อิสระจากผู้ประกอบอาชีพ โดยตรง 2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียน เกิดความสนใจที่จะ ประกอบอาชีพอิสระเพิ่ม มากขึ้น	1. ครูให้นักเรียนดูภาพถ่ายตัวอย่าง สถานประกอบการอาชีพอิสระ 2. ครูบรรยายถึงการไปเยี่ยมชม สถานประกอบการอาชีพอิสระ 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และร่วมกันสรุป	ภาพถ่าย ของสถาน ประกอบ การ

คาบที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
8	8.อาชีพอิสระ กับการ ว่างงาน	1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงสภาพ ของการว่างงานในปัจจุบัน 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญอาชีพ อิสระซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่ง ในการประกอบอาชีพ ถึงความสำคัญอาชีพ	1. ครูให้นักเรียนอ่านกลอนเรื่อง "คนว่างงาน" และ "งานอาชีพ อิสระ" 2. ครูบรรยายถึงปัญหาการว่างงาน ในสังคมไทย และอธิบายถึง ความสำคัญอาชีพอิสระที่มี ต่อการลดปัญหาการว่างงาน 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และร่วมกันสรุป 4. ครูสรุปเพิ่มเติม	กลอนเรื่อง คนว่างงาน และ งานอาชีพ อิสระ
9	9.คุณค่าของ อาชีพอิสระ	เพื่อให้ นักเรียนได้ตระหนัก ถึงคุณค่าของการประกอบ อาชีพอิสระ	1. ครูแจกเอกสารตัวอย่างรายกรณี ให้นักเรียนศึกษา 2. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ 3. ครูบรรยายถึงคุณค่าของการ ประกอบอาชีพอิสระ และ เปิด โอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป 5. ครูสรุปเพิ่มเติม	เอกสาร ตัวอย่าง รายกรณี

ลำดับที่	เรื่อง	จุดประสงค์	วิธีการ	อุปกรณ์
10	10. การวางแผนการประกอบอาชีพอิสระ	เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดและมีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ ตามความถนัด ความสามารถ และคุณสมบัติของตนเอง	1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนวางแผนการดำเนินกิจการอาชีพอิสระที่นักเรียนตั้งใจจะทำในอนาคต โดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถและคุณสมบัติของตนเอง 2. ให้นักเรียนเขียนเป็นขั้นตอนโดยละเอียดและเสนอต่อกลุ่ม 3. ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์กันถึงความเป็นไปได้ 4. ครูสรุปเพิ่มเติม	
11	11. ปัจจุนิเทศ	1. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมด 2. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองหลังจากที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ	1. ครูให้นักเรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระรวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ 2. ประเมินผลนักเรียนด้วยแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ 3. ครูสรุป	แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

เรื่องที่ 1

ปฐมนิเทศ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี ำให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างครูและนักเรียนในการเริ่มต้นทำกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ และลักษณะของการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน

วิธีการ

1. ครูใช้กิจกรรม "ดวงใจแรกพบ"
 - 1.1 ครูแจกแผ่นกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนทุกคน
 - 1.2 ครูให้นักเรียนเขียนชื่อตนเองลงตรงกลางกระดาษ ส่วนด้านขวาของกระดาษ ำให้นักเรียนวาดรูปสิ่งที่ตนเองชอบ และด้านซ้ายของกระดาษให้วาดรูปสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ ภายในเวลา 10 นาที
 - 1.3 ครูแนะนำตนเอง และให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน พร้อมทั้งอธิบายรูปภาพสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบ
2. ครูอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ ตลอดจนกำหนดการสอน

อุปกรณ์

1. แผ่นกระดาษรูปหัวใจ
2. เอกสารกำหนดการสอนโดยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

แนวสรุป

การให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ หมายถึง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระ โดยใช้วิธีการการบรรยาย การให้ศึกษาเอกสารข้อมูล เบ็ดโรกาสาให้นักเรียนซักถามเมื่อมีข้อสงสัย หลังจากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สำหรับเนื้อหาของการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ จะเหมือนกับกลุ่มทดลอง

กำหนดการสอนโดยให้ข้อสังเกตทางอาชีพ

วัน - เวลาที่สอน วันอังคาร, พุธ เวลา 9.30 - 10.20 น. (คาบละ 50 นาที)
 สถานที่ ห้องเสตทัศนศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

วัน พุธ	ที่ 18	สิงหาคม	2537	1. บรูมนิเทศ	จำนวน 1 คาบ
วัน อังคาร	ที่ 23	สิงหาคม	2537	2. เรื่องอาชีพอิสระ	จำนวน 1 คาบ
วัน พุธ	ที่ 25	สิงหาคม	2537	3. เรื่องการประกอบอาชีพอิสระ	จำนวน 1 คาบ
วัน อังคาร	ที่ 30	สิงหาคม	2537	4. เรื่องคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ	จำนวน 1 คาบ
วัน พุธ	ที่ 1	กันยายน	2537	5. เรื่องแนวทางการประกอบอาชีพอิสระ	จำนวน 1 คาบ
วัน อังคาร	ที่ 6	กันยายน	2537	6. เรื่องทัศนคติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ	จำนวน 1 คาบ
วัน พุธ	ที่ 8	กันยายน	2537	7. เรื่องสถานประกอบการอาชีพอิสระ	จำนวน 1 คาบ
วัน อังคาร	ที่ 13	กันยายน	2537	8. เรื่องอาชีพอิสระกับการว่างงาน	จำนวน 1 คาบ
วัน พุธ	ที่ 15	กันยายน	2537	9. เรื่องคุณค่าของอาชีพอิสระ	จำนวน 1 คาบ
วัน อังคาร	ที่ 20	กันยายน	2537	10. เรื่องการวางแผนการประกอบอาชีพ	จำนวน 1 คาบ
วัน พุธ	ที่ 22	กันยายน	2537	11. บัจฉินิเทศ	จำนวน 1 คาบ

รวม

11 คาบ

เรื่องที่ 2

อาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง

วิธีการ

1. ครูเกริ่นนำเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพ
2. ครูแจกเอกสารให้นักเรียนศึกษา
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและร่วมกันสรุป
4. ครูสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

เอกสารเรื่อง ความสำคัญของการประกอบอาชีพ (เนื้อหาเหมือนกับชุดการแนะแนวอาชีพ)

แนวสรุป

อาชีพแยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. อาชีพอิสระ คืออาชีพที่ผู้ประกอบการสามารถหารายได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเป็นลูกจ้างใคร หรือประกอบการตามความประสงค์ของตนเองหรือกลุ่ม รายได้ของอาชีพอิสระได้จากการผลิต การขาย และการบริการ
2. อาชีพรับจ้าง คืออาชีพที่ผู้ประกอบการตามความประสงค์ของนายจ้าง ส่วนรายได้ของการรับจ้างได้จากการรับจ้าง

เรื่องที่ 3

การประกอบอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลในการประกอบอาชีพอิสระจากผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยตรง
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนที่หารายได้พิเศษระหว่างเรียนมาเล่าถึงอาชีพอิสระที่นักเรียนกำลังทำอยู่ให้เพื่อน ๆ ฟัง หลังจากนั้นครูให้นักเรียนช่วยกันเสนอถึงอาชีพอิสระอื่น ๆ ที่นักเรียนสามารถทำได้ในขณะเรียน
2. ครูบรรยายเพิ่มเติมถึงอาชีพอิสระที่นักเรียนสามารถทำได้ในระหว่างเรียน
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและร่วมกันสรุป
4. ครูสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

-

แนวสรุป

การรู้จักหารายได้ระหว่างเรียนนั้น ย่อมทำให้นักเรียนไม่ต้องรบกวนค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองมากนัก นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่สามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งการประกอบอาชีพอิสระในสาขาวิชาชีพที่เรียนอยู่นั้น มีหนทางที่นักเรียนจะสามารถทำได้มากมาย ตัวอย่างเช่น

สาขาวิชาคหกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจดังนี้ ทำอาหารปิ้งย่าง, จาน้ำอาหาร, ทำขนม, ขายน้ำเต้าหู้, ขายดอกไม้สด-ดอกไม้ประดิษฐ์, ทำตุ๊กตา, เย็บเสื้อผ้า, ของชำร่วย, ออกแบบเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจดังนี้ ผลิตสิ่งของที่ระลึก, เครื่องประดับ, ของใช้, ของเล่น, เครื่องประดับ, ภาพวาด, งานจักสาน เพื่อจำหน่าย เป็นต้น

สาขาวิชาเกษตรกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจดังนี้ เลี้ยงกระต่าย, เพาะเห็ด, เลี้ยงไก่, บลูกดอกไม้, เลี้ยงบอนไซ, เพาะพันธุ์ปลา เพื่อจำหน่าย เป็นต้น

สาขาวิชาพาณิชยกรรม มีอาชีพที่น่าสนใจได้แก่ การจำหน่ายสินค้าประเภทต่าง ๆ รับทำบัญชี เป็นต้น

เรื่องที่ 4

คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนทราบถึงคุณลักษณะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูแจกเอกสาร เรื่อง "คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ"ให้นักเรียนศึกษา
2. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และร่วมกันสรุป
3. ครูสรุปเพิ่มเติม
4. ครูบอกแหล่งเอกสารที่สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้

อุปกรณ์

เอกสารเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ (เนื้อหาเหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ)

แนวสรุป

คุณลักษณะโดยรวมของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระที่ควรจะมีติดปฏิบัติ มีดังนี้

1. มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง
2. เอาใจจริงเอาใจต่องาน อดทน และหนักแน่น
3. มีความมานะพยายาม และมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค
4. มีความรัก และชอบในงานที่ทำ รวมทั้งมีความขยันขันแข็ง และเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ
5. มีความรอบรู้ และรู้รอบในงาน
6. มีชั้นเชิงในการทำธุรกิจ
7. มีจิตอาษาอยากเป็นผู้ชนะ พร้อมทั้งจะฝ่าฟัน สร้างสรรค์ และพัฒนางาน
8. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
9. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

เรื่องที่ 5

แนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูแจกเอกสารเรื่อง "แนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ" ให้นักเรียนศึกษา
2. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบหลังจากอ่านเอกสารเสร็จแล้ว
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและร่วมกันสรุป
4. ครูสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

เอกสาร เรื่อง แนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ (เนื้อหาเหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ)

แนวสรุป

แนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

- ก. ขั้นเตรียมการ ผู้ที่เริ่มประกอบอาชีพอิสระ ควรจะพิจารณาและศึกษาในเรื่อง
 1. สำรวจตนเอง ในเรื่องความสามารถ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเอง
 2. มีความฝักใฝ่ และความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ
 3. มีการทำงานที่เป็นขั้นตอน หรือมีแบบแผน
 4. เรียนรู้ ศึกษาขั้นตอนของงานจากผู้รู้หรือผู้ที่เคยทำมาก่อน
- ข. ขั้นปฏิบัติการ
 1. กระทำในสิ่งที่ตนถนัด หรือมีความสามารถ
 2. ผลิตสินค้า หรือบริการในสิ่งที่เป็นความต้องการของตลาด
 3. หาแหล่งเงินทุน
 4. ดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้
 5. เลือกทำเลที่ตั้งให้เหมาะสม
 6. มีการโฆษณาสินค้า

ก. ขั้นประเมินผล

1. พิจารณาจากภาวะการเสี่ยงว่ามีมากน้อยเพียงไร
2. พิจารณาจากกำไร-ขาดทุน

เรื่องที่ 6

ทัศนคติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

(คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนอ่านเอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ก๊วยเตี่ยวบัณฑิต" และ "แม่ค้าขายขนม"
2. หลังจากนั้นครูให้นักเรียนอ่านกลอนแปด เรื่อง "สิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ง"
3. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

1. เรื่องสั้น เรื่อง "ก๊วยเตี่ยวบัณฑิต" และ "แม่ค้าขายขนม"
2. กลอนแปดเรื่อง "สิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ง" (เนื้อหาเหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ)

แนวสรุป

ผู้ประกอบอาชีพอิสระ จัดว่าเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ สามารถหารายได้ด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระกับผู้อื่น หากมีความอดทน ขยัน กระตือรือร้น รู้จักการจัดการ ย่อมทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ไม่แพ้ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือพนักงานบริษัทเอกชน ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพอิสระควรมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน

กรณีตัวอย่างที่ 1

ก๊วยเตี๋ยวมัดพิท

ณ ย่านใจกลางศูนย์การค้า ขณะที่ครูสาลี ใจงาม ซึ่งเป็นครูแนะแนวของโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัดแห่งหนึ่งกำลังนั่งรับประทานอาหารอยู่ในร้านอาหาร ครูสาลีก็ได้พบลูกศิษย์คนหนึ่ง ซึ่งจบจากโรงเรียนไปเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว เธอเดินเข้ามาทักทายครูสาลีด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มและแสดงความเคารพอย่างนอบน้อม

ครูสาลี : (มองหน้าลูกศิษย์ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม พลาถอยถามว่า) "เอ! หนูสุณีย่าใช่ไหมนั่งลงก่อนซิ"

สุณีย์ : "ใช่ค่ะ อาจารย์ยังจำหนูได้ ดีใจจัง"

ครูสาลี : "หนูจะทานอะไรดีล่ะ"

สุณีย์ : "ขอบคุณมากค่ะ หนูขอน้ำส้มค่ะ พอดีหนูทานอาหารเรียบร้อยแล้วค่ะ"

ครูสาลี : "ตอนนี้หนูทำงานอะไรนะ"

สุณีย์ : "ไม่ได้ทำอะไรค่ะอยู่บ้านเฉย ๆ"

ครูสาลี : "ไม่เบื่อแย่หรือ เรียนจบมาตั้งหลายปีแล้วยังไม่ได้ทำงาน"

สุณีย์ : "เบื่อเหมือนกันค่ะ อาจารย์ช่วยฝากงานให้หนูทีสิคะ"

ครูสาลี : "หนูอยากทำงานอะไรล่ะ"

สุณีย์ : "งานอะไรก็ได้หนูทำได้ทุกอย่างค่ะ"

ครูสาลี : "ตอนนี้ที่ว่อยู่บ้านเฉย ๆ หนูทำงานอะไรบ้าง"

สุณีย์ : "หนูทำงานบ้านที่ลูกผู้หญิงควรจะทำค่ะ ส่วนกลางคืนก็ไปขายก๊วยเตี๋ยว"

ครูสาลี : "เอ! ดีนี้ทำมาหนูถึงคิดขายก๊วยเตี๋ยวล่ะ"

สุณีย์ : "หนูอยู่บ้านนาน ๆ หนูก็รู้สึกเบื่อ และอายุของตนเองที่จะต้องขอเงินพ่อแม่ใช้ทุกวันค่ะ คิดว่าน่าจะต้องทำอะไรเพื่อให้ได้เงินใช้สักอย่างหนึ่งก็เลยดี เลยเห็นเมื่ออยู่ทางเดียวที่พอจะหาเงินได้ง่าย ก็คือ ขายของแต่ก็ยังไม่ว่าว่าจะขายอะไร เคยเห็นตลาดในเมืองกลางคืนมีของขายทุก ๆ อย่าง ทั้งหวานทั้งคาว แต่ในตลาดหมู่บ้านหนูมีแต่ขนมหวานขาย จึงคิดไปซื้อก๊วยเตี๋ยวมาลองผัดขายก๊วยเตี๋ยวมัดพิทค่ะ"

ครูสาลี : "แล้วขายดีไหม"

- สุนีย์ : "าหม่ ๆ ก็ไม่ดีเท่าไร เพราะขายกล้วยเดี่ยวอย่างเดียว แต่เดี๋ยวนี้หนูขายหลายอย่างทั้ง ผักไทย ลาดหน้า ผักชีอีว แล้วก็ออกขายแต่วัน ๆ หน่อย ประมาณ 5 โมงเย็นถึง 4 ทุ่ม"
- ครูสาลี : "ได้กำไรประมาณวันละเท่าไร"
- สุนีย์ : "ไม่แน่นอนค่ะอาจารย์ บางวันก็มากบางวันก็น้อย แต่ก็ไม่เคยต่ำกว่า 300 บาทต่อวัน จะอยู่ประมาณ 300-500 บาทค่ะ"
- ครูสาลี : "แล้วหนูรู้สึกเหนื่อยไหมที่ทำงานเช่นนี้"
- สุนีย์ : "ก็เหนื่อยเหมือนกันค่ะ แต่หนูคิดว่าก็เหนื่อยพักเดียว เพราะทำอะไรก็ต้องเหมือน ๆ กัน"
- ครูสาลี : "ยังคิดที่จะไปสอบบรรจุราชการอีกหรือเปล่า"
- สุนีย์ : "หนูไม่คิดแล้วค่ะ เพราะเห็นผู้คนแห่กันไปสมัครเหลือเกิน ดูแล้วรู้สึกเหนื่อยใจ หากหนูสอบคงจะอดตาย และกลัวหัวใจด้วย ขอเงินพ่อแม่ทุกวันไม่สบายใจเลยละ"
- ครูสาลี : "แล้วหนูรู้สึกอย่างไรตอนเริ่มขายกล้วยเดี่ยว"
- สุนีย์ : "ตอนแรกหนูรู้สึกอายมาก ไม่อยากจะขายกว่าจะนำของมาวางขายได้ ก็ต้องดูท่าเลเสียหลายวัน จด ๆ จ้อง ๆ อยู่นาน พอออกมาใหม่ ๆ ก็ไม่มีใครจะมองใคร เชิญชวนคนซื้อแต่เฉพาะคนที่รู้จักเท่านั้นค่ะ หนูก็คิดจะเลิกหลายครั้งแล้ว เพราะขายไม่ค่อยดีเท่าใดนักค่ะ แต่ก็ต้องอดทนพอในระยะเวลาหลังนั้นคนเริ่มรู้จักหนูก็เลยมีกำลังใจขึ้น เลยทำต่อมาเรื่อย ๆ ค่ะ"
- ครูสาลี : "ดีแล้ว ครูขอชมเชยที่หนูมีแนวคิดดีช่วยเหลือตนเองโดยไม่ต้องไปหวังพึ่งกับการเข้ารับราชการอย่างเดียว แล้วตอนนี้หนูยังอยากให้ครูฝากงานให้หนูอีกหรือเปล่า"
- สุนีย์ : (ยิ้มอย่างอาย ๆ) "ฝากได้ก็ดีค่ะ เพราะหนูก็อยากจะมีอาชีพกับเขาเหมือนกันค่ะ"
- ครูสาลี : (ยิ้ม) "แล้วหนูคิดว่าการมีอาชีพในความสำเร็จของหนูหมายถึงอย่างไรคะ"
- สุนีย์ : (ทบทวนคิดสักครู่หนึ่ง) "คือหนูคิดว่าหนูต้องการมีอาชีพ มีการทำงานที่ทำเป็นแบบเป็นแผนสักหน่อย มีเงินเดือนทำให้หนูจะได้สบายใจไม่ต้องมากังวลว่าจะมีเงินใช้หรือไม่มี"
- ครูสาลี : (ยกมือขึ้นจับที่ไหล่ของสุนีย์ แล้วพูดต่อไปว่า) "หนูสุนีย์จะ ครูคิดว่าการที่หนูได้ขายของแล้วมีเงินรายได้มาใช้ในการเลี้ยงชีพของหนูเอง ซึ่งวันหนึ่ง ๆ ก็ได้รายได้พอสมควรทีเดียว นั่นก็ต้องถือว่าหนูได้มีอาชีพแล้ว ซึ่งอาชีพที่หนูทำอยู่เรียกได้ว่า เป็นการประกอบอาชีพอย่างอิสระด้วยตัวเอง ไม่ต้องเป็นลูกจ้างคอยรับเงินเดือนใคร ซึ่งอาชีพอิสระนี้อาจจะมีรายได้ดีกว่าอาชีพรับราชการ หรืออาชีพที่รับจ้างคนอื่นเขาทำเป็นแบบแผนดังกล่าวเสียอีก"

สุนีย์ : (ยิ้มอย่างอาย ๆ อีกครั้ง) "ค่ะ .. หนูพอจะเข้าใจดีขึ้นค่ะ เพราะงานสมัยนี้หลากหลายจริง ๆ นะคะ" (หยุดนิ่งสักครู่ แล้วพูดว่า) "ถ้าเช่นนั้นหนูก็เข้าใจแล้วละว่า งานที่หนูทำอยู่นั้นก็เป็นการประกอบอาชีพเช่นเดียวกัน เพราะงานที่เราทำลงไปในนั้นได้รายได้เป็นเงินตอบแทนความเหนื่อยให้แก่เรากลับมา"

ครูสาลี : "ค่ะ ... ครูดีใจมากเลยที่หนูเข้าใจ"

สุนีย์ : "อาจารย์คะ วันนี้หนูเห็นจะต้องขอตัวกลับบ้านก่อนนะคะ เพราะจะต้องไปเตรียมของไว้ขายกลางคืนนี้ค่ะ หนูขอขอบคุณอาจารย์มากนะคะ วันหลังหนูจะไปเที่ยวหาอาจารย์ที่โรงเรียนใหม่ค่ะ สวัสดีค่ะ"

ครูสาลี : (ยิ้มให้แก่อสุนีย์ พลาบยกมือรับไหว้) "โชคดีนะคะ หากหนูมีปัญหาอะไรก็ให้ไปพบครูได้เสมอนะ" (หลังจากนั้นครูสาลีและสุนีย์ก็ได้แยกย้ายกันไป)

กรณีตัวอย่างที่ 2

แม่ค้าขายขนม

ณ บ้านแม่หวาน แม่ค้าขายขนมซึ่งเป็นทีเลื่องลือยอดฝีมือในการทำขนมหวานของไทย ๆ ทั้ง ทองหยิบ ทองหยอด ฟอยทอง เม็ดขนุน ขนมชั้น ถั่วแปบ นานาสารพัดอย่าง ก็ให้เป็นขนมของไทย ๆ เกอะ แม่หวานเป็นที่รู้จักดีในย่านตลาดสดของเทศบาล แม่หวานมีลูกสาวเพียงคนเดียว ปีนี้ก็สำเร็จชั้น ม.3 แล้ว สองคนแม่ลูกอยู่กันตามลำพัง เนื่องจากพ่อของอรได้เสียชีวิตตั้งแต่เธอยังเล็ก ๆ สองแม่ลูกจึงต้องทำขนมขายหาเงินเลี้ยงชีพไปวันหนึ่ง ๆ แต่ก็เป็นความโชคดีของอรที่มีแม่เป็นยอดฝีมือในการทำขนม ซึ่งอรเชื่อแล้วว่าคนที่ฝีมือดีได้แสดงออกมาให้เป็นที่ประจักษ์แล้ว ย่อมไม่อดตายแน่นอน

อร, ศรี (เพื่อนของอร) และนักเรียนรุ่นน้องอีก 2 คน (เดินหัวกระเป๋านักเรียนเพิ่งกลับจากโรงเรียนตรงมาที่บ้านแม่หวาน ขณะเดียวกันกับที่แม่หวานกำลังร่วนอยู่กับการนั่งเจียกปตอง อร และเพื่อน ๆ ได้ยกมือไหว้แม่หวาน

แม่หวาน : "สวัสดีจ๊ะ.. นั่งลงก่อนซิลูก"

อร : (วิ่งดลเข้ามากอดเข้าข้างกายแม่หวาน แล้วเออกระเป๋าวางลงข้าง ๆ ลำตัว แล้วพูดด้วยเสียงตื้นตันว่า) "แม่คะ ... แม่"

แม่หวาน : "อะไรกันจ๊ะ เรียกหาแม่เป็นเจ๊กต้นโปเชียว ลูกแม่นะโตแล้ว จะพูดจาอะไรก็ให้มันเรียบร้อยสมกับเป็นลูกผู้หญิงมั่งนะจ๊ะใครเขาเห็นเข้าเขาจะว่าเอาได้แม่ไม่สั่งไม่สอนมันไม่งามนะลูก"

อร : "ก็แหม ... แม่คะหนูกำลังดีใจนี่ แม่ไม่ยารู้หรือคะว่าหนูดีใจอะไร คืออย่างนี้ค่ะ วันนี้หนูพาเพื่อนของหนูชื่อศรี และรุ่นน้องอยู่ชั้น ม.2 อีก 2 คน มาทานขนมฝีมือแม่นะคะ เพื่อแสดงความยินดีกับหนู แสดงความยินดีอะไรรู้ไหมคะ ..."

แม่หวาน : "เอาเลยจ๊ะทานกันให้อิ่มเต็มที่ แม่จะได้ช่วยดีใจด้วยอีกคน"

อร : (มองหน้าศรีแล้วหันหน้ากลับมาพูดกับแม่ต่อไป) "แม่จ๊ะ แม่จะต้องเสียของรางวัลให้หนูแล้วละคะ เพราะหนูสอบ ม.3 ได้แล้ว แถมเกรดก็ดีด้วยนะคะแม่ เกรดของศรีเพื่อนหนูก็ได้เกรดดีค่ะ"

แม่หวาน : "ดีจริงลูก แม่ดีใจด้วย" (แม่หวานดึงตัวอรเข้ามากอดอย่างยินดี)

- อร : (หัวเราะแล้วแบมือยื่นมาตรงหน้าของแม่) "ไหนละคะรางวัล"
- แม่หวาน : "อะไรกันจะพอบอกป๊าจะเอาป๊าเลยได้อย่างไร เอาขนมเปี๊ยะไหมนี่แน่ (แม่หวานยกมือทำท่าตีป๊าที่ออร์)"
- อร : "เฮ้อ! หนูจะขอรางวัลอะไรดีนะ"
- แม่หวาน : "ลูกอยากได้อะไรละจ๊ะ ถ้าไม่กินกำลังของแม่ แม่ยินดีจะให้ลูกเสมอจ๊ะ"
- อร : "หนูจะขอไม่เรียนต่อนะคะแม่"
- แม่หวาน : "อะไรกันลูก ทำไมคิดไม่เรียนต่อละ แม่ก็มีกำลังพอที่จะส่งเสียให้ลูกเรียนได้ต่อไป ลูกไม่ต้องห่วงหรอก"
- อร : "ไม่ใช่ว่าเรื่องนั้นหรอกแม่ หนูต้องการออกมาทำงานช่วยแม่นะคะ"
- แม่หวาน : "ขอบใจลูก แม่ยังพอทำไหว งานขายขนมพวกนี้ก็ได้หนักหนาอะไรนักลูก ลูกเรียนหนังสือให้เก่ง ๆ แม่ก็ชื่นใจแล้วละ"
- อร : "แต่หนูอยากออกมาทำงานขายเหมือนแม่มากกว่าค่ะ"
- แม่หวาน : "อย่าเลยลูก สมัยนี้เขาต้องเรียนกันสูง ๆ แม่ก็ไม่มีสมบัติอะไรจะให้ลูกนอกจากวิชาความรู้เท่านั้น ลูกก็เรียนหนังสือเก่งก็ควรจะเรียนต่อให้สูงเข้าไว้เถอะนะ มีปริญญาสักใบให้แม่ภาคภูมิใจกับลูกก็พอแล้ว ลูกจบ ม.3 จะไปทำงานอะไรคนเขาก็รังเกียจนะลูก"
- อร : "หนูไม่ต้องเห็นใจใครนะคะ นอกจากแม่คนเดียว"
- แม่หวาน : "งานขายขนมอย่างแม่เป็นงานไม่มีเกียรติและลูก ลูกไม่อายเขาหรือ ถ้าใคร ๆ เขาจะเรียกลูกว่าแม่ค้านะลูก"
- อร : "ไม่เห็นจะต้องอายใครเลยนะคะแม่ งานขายขนมนี้ก็เป็นงานสุจริต งานสุจริตทุกงานก็เป็นงานที่มีเกียรติทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าหรอกคะแม่"
- แม่หวาน : "ก็จริงหรอกลูก แต่ลูกก็ยังมีโอกาสเลือกทางเดินชีวิตที่ดีกว่าแม่ค้าขายขนมนี้จ๊ะ"
- อร : "ไม่ละค่ะ หนูต้องการจะเป็นแม่ค้าขายขนมอย่างแม่นี้ละค่ะ หนูอยากทำงานอาชีพที่หนูชอบ หนูคิดว่ามากกว่าจะไปทำงานอะไรก็ไม่ว่าที่หนูไม่ชอบ ไม่นัด นะคะแม่"
- แม่หวาน : "แล้วลูกจะไม่หวนกลับมาเสียใจกับการตัดสินใจครั้งนี้ของลูก หรือตอนนี้ลูกต้องตัดสินใจอย่างนี้ แต่หากไปเห็นเพื่อน ๆ ของลูกเรียนต่อกันสูง ๆ มีปริญญาไว้ ๆ กันแล้ว ลูกอาจจะเสียใจนะลูก"

(แม่หวานหันหน้าไปมองเพื่อนของอรทุก ๆ คน พลังเย้ยถามขึ้นว่า) "เฮ้อ! แล้วพวกหนู ๆ ว่าอย่างไรกันล่ะ ตัดสินใจแล้วหรือยังหรือว่ามีแผนจะเรียนต่ออะไรดีล่ะ คิดอย่างหนูออร์เค้าหรือเปล่า"

ศรี : (ทำท่ายิ้ม) "ตัวหนูหรือกะป้า หนูก็จบ ม.3 เช่นเดียวกับออร์แล้ว ตัวหนูตัดสินใจอยากขอทางบ้านเรียนต่อก็คิดว่าจะเรียนต่อสายอาชีพจะได้หางานได้ง่าย ๆ หน่อยค่ะ อย่างอรรถศีกก็ว่าหนูมาก เขาทำขนมเก่ง และฝีมือก็อร่อยเหมือนคุกกี้ ขายขนมหาเงินได้อย่างสบายเพราะออร์เขาชอบและถนัดในการค้าขายอยู่แล้วกะป้า"

ธวัช : (ยิ้มอย่างอาย ๆ) "ผมเพิ่งอยู่ชั้น ม.2 เองครับ ผมก็คิดว่าเหมือนกันล่ะครับป้าผมคงจะต้องขยันเรียนให้มากขึ้น ปีหน้าจบ ม.3 จะได้ไปสอบแข่งขันกับคนอื่นเข้าวิทยาลัยเทคนิคเรียนช่างให้ได้ครับ"

สุวิทย์ : (รีบพูดขึ้นเช่นเดียวกันว่า) "สำหรับผมก็เป็นเพื่อนธวัช เพิ่งอยู่ชั้น ม.2 เหมือนกันครับ ก็คิดว่าปีหน้า ม.3 ก็จะต้องขยันอ่านหนังสือให้มาก ๆ เพราะผมต้องการจะเรียนต่อ ม.4 สายวิทย์ที่โรงเรียนเดิม เพื่อว่าจะได้มีโอกาสมองเป็นหมอกับเขาบ้างครับ"

แม่หวาน : "เฮ้อ! ความคิดดีมากเลยนะลูก แต่ละคนก็มีความตั้งใจเป็นของตัวเองจริงๆ" (แล้วแม่หวานก็หันหน้าไปมองออร์ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม)

อร : (พูดด้วยเสียงหนักแน่นว่า) "แม่คะ หนูไม่เสียใจกับการตัดสินใจของหนูแน่นอนค่ะแม่ เพราะหนูเชื่อว่าคนเราจะประสบความสำเร็จได้นั้น มีอะไรอยู่กับการได้เรียนในสถาบันสูง ๆ หรือทำปริญญาอย่างที่หลายคนเชื่อกัน แต่มันน่าจะอยู่ที่ความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลมากกว่านะคะแม่ ถึงแม้อนาคตจะไม่แน่นอน แต่หนูก็หวังเสมอค่ะว่าหนูจะต้องได้เป็นเจ้าของร้านขายขนมที่มีชื่อเสียงสักร้านหนึ่งนะคะ"

แม่หวาน : "ถ้าลูกคิดว่าลูกคิดและไตร่ตรองรอบคอบดีแล้ว แม่ก็คงจะทัดทานลูกไม่ได้ แต่แม่ก็อยากจะเตือนลูกไว้ว่างานอาชีพที่ลูกจะเลือกนั้นไม่ใช่งานสะดวกสบายนะลูก ต้องมีความอดทนต่อความเหนื่อยยากตรากตรำ อย่างที่ลูกก็ได้เห็นจากแม่อยู่ทุกวันนี้แหละ" (ขณะที่ทุกคนกำลังสนทนากันอยู่ ก็มีลูกค้าประจำของแม่หวานได้เงินมาซื้อขนมแม่หวานถึงที่บ้าน)

อร : (รีบลุกขึ้นทักทายลูกค้าแล้วพูดขึ้นว่า) "รับขนมอะไรบ้างคะวันนี้"

- ลูกค้า : "ซื้อทองหยิบ ผอยทอง และมีดขุ่นอย่างละ 20 บาทนะจ๊ะ"
- อร : (หยิบขมิ้นใส่ลงถุงพลาสติกอย่างคล่องแคล่ว พลองชวนสนทนาลอยๆ กิริยาที่ดี) "ค่ะทั้งหมด 60 บาทค่ะ ขอบคุณมากนะคะวันหน้าเชิญใหม่นะคะ"
- แม่หวาน : (ยิ้มแฉ่งด้วยใบหน้าที่ยิ้มเฝืพลงพุดกับเพื่อน ๆ ของอรว่า) "ทานขนมกันให้อิ่มนะลูกเดี๋ยวใส่ถุงกลับไปฝากที่บ้านบ้างนะ"
- อรและเพื่อน : (รับประทานขนมกันอย่างเอร็ดอร่อย อิ่มท้องกันและแถมยังได้รับขนมจากแม่หวานนำกลับบ้านไปฝากคนที่บ้านกันด้วยทุกคน)
- อร : (คิดอยู่ในใจว่าวันนี้เมื่อเธอเองก็มีความสามารถความถนัดในอาชีพที่เธอได้ฝึกหัดจากแม่หวานของเธอมาตลอดเวลา กับการที่เธอได้ตัดสินใจแล้วว่า เธอจะไม่ขอเรียนต่อแต่ต้องการออกมาประกอบอาชีพเป็นแม่ค้าขายขนมของเธอ แน่แน่นอนมเป็นการถูกต้องอย่างยิ่ง และไม่ต้องคิดเสียใจเลย หากเธอมีความตั้งใจจริงอยู่แล้ว เธอย่อมประสบความสำเร็จในงานอาชีพนี้อย่างแน่นอน)
- เมื่อทุกคนซึ่งเป็นเพื่อนของอร เห็นว่าเป็นเวลาเย็นมากแล้ว จึงเฝ้าลาแม่หวานและอร เพื่อแยกย้ายกันกลับบ้านของตัวเอง
- แม่หวาน : (ใบหน้าที่เต็มไปด้วยความยิ้มแฉ่งอื้อเฝื ได้พุดขึ้นว่า)
"แล้ววันหน้ามาทานขนมของป้ากันใหม่นะลูก จะได้มาเที่ยวบ้านป้าเยี่ยมอรเขาด้วย"

เรื่องที่ 7

สถานประกอบการอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระจากผู้ประกอบการอาชีพอิสระโดยตรง
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระเพิ่มมากขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ทางบวกต่อการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

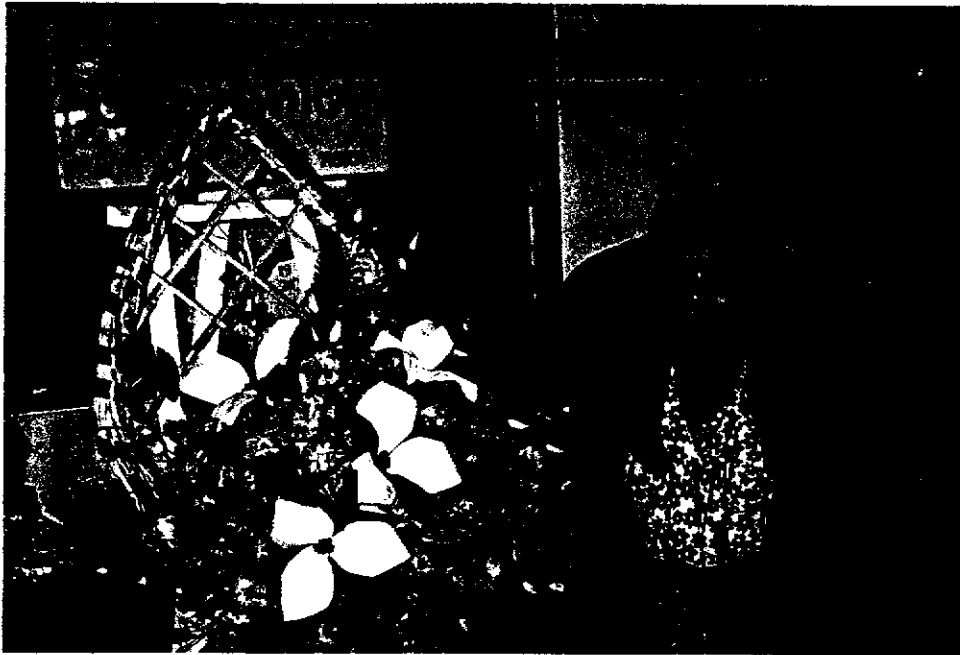
1. ครูให้นักเรียนดูภาพถ่ายตัวอย่างของสถานประกอบการอาชีพอิสระ
2. ครูบรรยายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการไปเยี่ยมชมสถานประกอบการอาชีพอิสระ
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

ภาพถ่ายของสถานประกอบการอาชีพอิสระ

ภาพถ่ายของสถานประกอบการอาชีพอิสระ

เรื่องที่ 8

อาชีพอิสระกับการว่างงาน

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงสภาพของการว่างงานในปัจจุบัน
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพอิสระซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนอ่านกลอน "คนว่างงาน" และ "งานอาชีพอิสระ"
2. ครูบรรยายถึงปัญหาการว่างงานในสังคมไทย และอธิบายถึงความสำคัญของอาชีพอิสระที่มีต่อการลดปัญหาการว่างงาน
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

กลอนเรื่อง "คนว่างงาน" และ "งานอาชีพอิสระ" (เนื้อหาเหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ)

แนวสรุป

ปัญหาการว่างงานนับเป็นปัญหาสำคัญที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้จบการศึกษาระดับต่าง ๆ เนื่องจากทุกคนต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เมื่อจบแล้วต้องออกหางานทำ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งที่จะแข่งขันเข้าทำงานในภาครัฐบาล หรือในภาคเอกชนมากกว่าจะหันมาประกอบอาชีพอิสระ จึงทำให้เกิดการว่างงานขึ้นเพราะตำแหน่งงานที่ว่างนั้นมีน้อยกว่าจำนวนผู้ที่สำเร็จการศึกษามาก

การประกอบอาชีพอิสระสามารถช่วยแก้ปัญหาการว่างงานได้ เพราะการประกอบอาชีพอิสระเป็นการสร้างปริมาณงานขึ้นมาด้วยตัวเอง อีกทั้งยังมีรายได้ไม่น้อยกว่าประกอบอาชีพรับราชการ หรือทำงานบริษัท นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถเป็นนายของตัวเอง ไม่ต้องเป็นลูกจ้างใครอีกด้วย

เรื่องที่ 9

คุณค่าของอาชีพอิสระ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของการประกอบอาชีพอิสระ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนศึกษาเอกสารตัวอย่างรายกรณี
2. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
3. ครูบรรยายถึงคุณค่าของการประกอบอาชีพอิสระ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

อุปกรณ์

เอกสารตัวอย่างรายกรณี (เนื้อหาเหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ)

แนวสรุป

คุณค่าของอาชีพอิสระนั้น นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาการว่างงานแล้ว ยังช่วยให้ผู้ที่มีการอาชีพประจำอยู่แล้วสามารถประกอบอาชีพอิสระเพื่อหารายได้พิเศษได้ด้วย ส่วนผู้ที่จบการศึกษาแล้วยังว่างงาน หากมองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระและประกอบอาชีพอิสระได้ด้วยตนเอง รู้จักอดทน อดออม ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพไม่ว่างงาน และไม่เป็นภาระของครอบครัว อีกทั้งยังช่วยให้ตลาดแรงงานขยายตัวได้อีกด้วย เพราะผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระแล้วประสบความสำเร็จในงานอาชีพ จะสามารถขยายงานให้มากขึ้น มีการจ้างคนงานเพิ่มขึ้น

เรื่องที่ 10

การวางแผนการประกอบอาชีพ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดและมีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระตามความถนัด
ความสามารถ และคุณสมบัติของตนเอง

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนวางแผนการดำเนินกิจการอาชีพอิสระที่นักเรียนตั้งใจจะทำในอนาคตโดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถ และคุณสมบัติของตนเอง
2. ให้นักเรียนเขียนแผนการเป็นขั้นตอนโดยละเอียด และให้เสนอต่อกลุ่ม
3. ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์ถึงความเป็นไปได้
4. ครูสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการวางแผนการดำเนินกิจการอาชีพอิสระ (เนื้อหาเหมือนชุดการแนะแนวอาชีพ)

แนวสรุป

การทำกิจการงานทุกอย่างถ้ากระทำโดยมีการวางแผนการ โครงการและขั้นตอนแล้วจะ
ได้เปรียบกว่ากิจการที่ทำได้โดยฉาบฉวย ไม่มีขั้นตอน

การทำงานที่มีการวางแผนจะมีประโยชน์ดังนี้

- ทำให้งานสำเร็จราบรื่นด้วยดี
- ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าถึงวิธีการที่จะต้องใช้ในการดำเนินงาน
- ทำให้ทราบแน่นอนว่า เวลาใดจะต้องทำอะไร ที่ไหน ใครทำ จะใช้อุปกรณ์ วัสดุ
อย่างไร เป็นต้น
- ทำให้ทราบล่วงหน้าว่าจะต้องเตรียมอะไรล่วงหน้า
- ทำให้ทราบล่วงหน้าว่า จะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้างในระหว่างทำงาน และเตรียมการ
แก้ไขได้ถูกต้อง
- ทำให้งานดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และเป็นการฝึกนิสัยที่ดีอันควรจะมีในการ
ทำงาน

เรื่องที่ 11

ปัจฉิมนิเทศ

(1 คาบ)

จุดประสงค์

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมด
2. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองหลังจากได้รับการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ

วิธีการ

1. ครูให้นักเรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ
2. ประเมินผลนักเรียนด้วยแบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
3. ครูสรุป

อุปกรณ์

แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววรางค์ศิริ สุทรมงคล

เกิดวันที่ 28 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2511

สถานที่เกิด แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 64 ถนนดาวช่าง แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

สถานที่ทำงาน ห้างหุ้นส่วนจำกัด สุทรมงคลเอ็นจิเนียริง 963 พหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2532	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี
พ.ศ. 2537	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ
ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ
ของ
วรางค์ศิริ สุทธิมงคล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

ธันวาคม 2537

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2537 ที่มีคะแนนทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 16 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพเรื่อง ทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ กลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ เครื่องมือที่ใช้วัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระคือ แบบวัดทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon's Matched - Pairs Signed - Ranks Tests) และ การทดสอบของแมน-วิทนี (The Mann - Whitney U Test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF CAREER GUIDANCE SET ON SELF - EMPLOYMENT ATTITUDE
OF THE SECOND YEAR STUDENTS IN CERTIFICATE LEVEL AT
CHIANGRAI VOCATIONAL COLLEGE, CHANGWAT CHIANGRAI

AN ABSTRACT

BY

WARANGSIRI SUTTHMONGKOL

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

December 1994

The purpose of this experimental research was to study the effect of career guidance set on self - employment attitude of the second year students in certificate level at Chiangrai Vocational College, Changwat Chiangrai in the academic year 1994. The subjects were sixteen second year students in certificate level whose self - employment attitude were lower than twentififth percentile. The subjects were then randomly divided into an experimental group and a control group, each group was consisted of eight students. The experimental group participated in career guidance program while the control group was exposed to the conventional instruction. The data were analyzed by The Wilcoxon's Match - Pairs Signs - Ranks Tests and The Mann - Whitney U Test.

The results were as follows :

1. The self - employment attitude of students participating in the career guidance program significantly increased at .01 level.
2. The self - employment attitude of students exposed to the conventional instruction significantly increased at .01 level.
3. The self - employment attitude of students who participated in the career guidance program is significantly higher than those exposed to the conventional instruction at .01 level.